

Skatteplanlegging i multinasjonale selskap

*En analyse av Statkraft og implikasjoner av den nye norske
fradragsbegrensningsregelen*

Thomas Hanssen og Tommy Haltbrekken

Veileder: Guttorm Schjelderup

Masterutredning i Finansiell Økonomi

NORGES HANDELSHØYSKOLE

Dette selvstendige arbeidet er gjennomført som ledd i masterstudiet i økonomi- og administrasjon ved Norges Handelshøyskole og godkjent som sådan. Godkjenningen innebærer ikke at Høyskolen eller sensorer inntår for de metoder som er anvendt, resultater som er fremkommet eller konklusjoner som er trukket i arbeidet.

Sammendrag

I denne oppgaven analyserer vi hvordan multinasjonale selskap kan redusere sine kostnader gjennom skatteplanlegging. Vi bruker teori og empiri for å belyse mulighetsområdene. Deretter ser vi i hvilken grad skatteplanleggingsmetoder utnyttes av Statkraft AS. Med utgangspunkt i Statkraft, ser vi på økonomiske implikasjoner av de nye norske fradragsbegrensingsreglene.

I vår analyse av Statkraft finner vi flere tegn til skatteplanlegging. For det første har Statkraft en internbank i Belgia. Egenkapitalen i konsernet flyttes skattefritt til internbanken, som så gir utlån til selskapene i form av intern gjeld. Renteinntektene skattes i Belgia, mens rentekostnadene er en fradragsberettiget kostnad for selskapene som tar opp lån. Den effektive skattesatsen i Belgia er mye lavere enn skattesatsen i selskapene med intern gjeld. Dermed reduseres konsernets skattebelastning. For det andre benyttes holdingselskap i typiske gjennomstrømningsland, deriblant Nederland. Grunnet gunstige skatteavtaler har Statkraft redusert sin kildeskatt i Albania. En omstrukturering av selskapsstrukturen den 6 Juni 2014 vil gi tilsvarende effekt for virksomheten i Filippinene. Holdingselskapene i Nederland og Singapore tillater også stor grad av hemmelighold rundt Statkraft sin virksomhet i utviklingsland.

Det er blitt introdusert nye fradragsbegrensingsregler i Norge. Vi kvantifiserer effekten reglene ville hatt på de norske Statkraftselskapene dersom de ble tatt i bruk i 2013 og 2012. Over perioden ville syv av selskapene fått begrenset fradraget på netto interne rentekostnader. Dette forsterker inntrykket av at Statkraft benytter intern gjeld i sin skatteplanlegging. Det indikerer også at reglene vil være et effektivt verktøy mot tynn kapitalisering. Videre så vi på mulige justeringer i regelverket, samt alternative metoder for å begrense tynn kapitalisering. Med utgangspunkt i våre analyser anbefaler vi å beholde fradragsbegrensingsreglene, men gjøre de strengere.

Statkraft er et statlig eid konsern. Derfor synes vi det er merkelig at de velger å redusere sin skattebyrde i Norge ved bruk av internbanken i Belgia. I tillegg kanaliseres noe av den utenlandske virksomheten gjennom holdingselskapet i Singapore, et land kjent for strenge sekretesseregler. Slike disponeringer gir dårlige signaleffekter til næringslivet i Norge. Dersom staten ønsker å fremstå som gode forbilder for private aktører, burde statlig eide selskap være transparente og ha høy skattemoral.

Forord

Denne utredningen er skrevet som en avsluttende del i forbindelse med masterstudiet i finansiell økonomi ved Norges Handelshøyskole. Arbeidets omfang strekker seg over ett semester, og ble gjennomført høsten 2014.

Kurset *Taxes and Business Strategy* var en viktig motivasjonskilde for valg av tema. Vi har begge en stor interesse for skatteplanlegging i multinasjonale selskap. Derfor ønsket vi å undersøke Statkraft AS, et av Norges største konsern. Det at Statkraft AS er heleid av den norske stat, gjør selskapet spesielt interessant å analysere. Arbeidet med utredningen har vært utfordrende og lærerikt.

Vi vil rette en stor takk til Astrid Hestnes Shoghl og Atle Wiig i Skatt Vest, for faglig innspill, gode råd og tips.

Til slutt ønsker vi å rette en stor takk til vår veileder, Guttorm Schjelderup, for gode og konstruktive innspill. Guttorm har inspirert oss til å arbeide selvstendig og utfordret oss til å finne løsninger på egen hånd. Dette har ført til at vi har tilegnet oss mer kunnskap, samt gjort arbeidet mer givende.

Vi håper oppgaven fanger leserens interesse, og bidrar til økt kunnskap i det aktuelle temaet.

Bergen, 15 Desember 2014

Thomas Hanssen

Tommy Haltbrekken

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	7
Del 1: Teori	9
2. Kapitalstruktur i nasjonale selskap	9
2.1 <i>Perfekt marked</i>	9
2.1.1 Risiko og kapitalkostnad	9
2.1.2 Selskapsskatt	10
2.2 <i>Imperfekt marked og trade-off teorien</i>	12
2.2.1 Konkurskostnader	12
2.2.2 Agentfordeler- og kostnader	13
2.2.3 Optimal kapitalstruktur	13
3. Multinasjonale selskap	15
3.1 <i>Kapitalstruktur</i>	15
3.1.1 Egenskaper ved ulike gjeldstyper	16
3.1.2 Maksimering av overskudd	17
3.1.3 Oppsummering Kapitalstruktur	19
3.2 <i>Internprising</i>	20
3.3 <i>Royalties</i>	21
3.4 <i>Oppsummering</i>	21
4. Empiri	22
4.1 <i>Tynn Kapitalisering internasjonalt</i>	22
4.1.1 Ekstern gjeldsflytning	22
4.1.2 Intern gjeld	23
4.1.3. Intern gjeld og ekstern gjeldsflytning	23
4.2 <i>Tynn Kapitalisering i Norge</i>	24
4.3 <i>Implikasjoner av tynn kapitalisering for konkurranseevnen</i>	25
4.4 <i>Internprising Internasjonalt</i>	25
4.4.1 Direkte analyse	25
4.4.2 Indirekte analyse	26
4.5 <i>Internprising i Norge</i>	27
4.6 <i>Kapittelkonklusjon</i>	28
5. Skattesystemet internasjonalt og i Norge	29
5.1 <i>Skattesystemet internasjonalt og implikasjoner for internprising</i>	29
5.1.1 Separate accounting (SA) og armlengdeprinsippet	30

5.1.2 Formulary apportionment (FA)	31
5.1.3 Oppsummering Separate Accounting versus Formulary Apportionment	32
<i>5.2 Regelverk mot tynn kapitalisering internasjonalt</i>	<i>33</i>
5.2.1 Tynnkapitaliseringsregler	33
5.2.2 Armlengdeprinsippet	36
5.2.3 Controlled-foreign-company (CFC) regler	37
5.2.4 Allowance for corporate equity og Comprehensive business income tax	38
5.2.5 Business Purpose Doctrine & Substance over form	40
5.2.6 Oppsummering av regelverk mot tynn kapitalisering	40
<i>5.3 Norske regler</i>	<i>41</i>
5.3.1 Utviklingen i Norge og internasjonalt	41
5.3.2 Skattesystemet i Norge	41
5.3.3 Regelverk mot tynn kapitalisering i Norge	44
Del 2: Case Statkraft	49
6 Statkraft AS	49
6.1 Historie	49
6.2 Nå-situasjonen	50
6.3 Selskapsstruktur internasjonalt	51
6.4 Eierskapsstruktur i Norge	53
6.5 Statkraft og skatt	54
7. Bruk av gjennomstrømningselskap	56
7.1 Nederland	56
7.1.1 Statkraft Markets B.V	57
7.1.2 SN Power AS	58
7.2 Singapore	60
7.2.1 Statkraft IH Invest AS	60
7.3 Kapittelkonklusjon	63
8. Tynn kapitalisering	64
8.1 Ekstern gjeldsforflytning	64
8.2 Intern gjeld	66
8.2.1 Notional Interest Deduction	66
8.2.2 Statkraft Treasury Centre SA	67
8.2.3 Skatteeffekt	69
8.2.4 Internprising av renter	71

<i>8.3 Gjeld i norske Statkrafteide Selskap</i>	72
<i>8.4 Konklusjon</i>	74
9. Regelverk mot tynn kapitalisering i Norge i lys av Statkraft	75
<i>9.1 Økonomisk effekt av de norske fradragsbegrensningsreglene</i>	75
<i>9.2 Drøfting av fradragsbegrensningsreglene i lys av Statkraft</i>	79
9.2.1 Effektivitet og robusthet: begrense alle netto rentekostnader	79
9.2.2 Bransjeulikheter	81
<i>9.3 Alternative metoder for begrensning av tynn kapitalisering</i>	85
9.3.1 Spesifisert TK-regel	85
9.3.2 Armlengdeprinsippet	87
<i>9.4 Kapittelkonklusjon</i>	88
10. Konklusjon	90
11. Bibliografi	91
11. Vedlegg	101
<i>A: Modell for maksimering av overskuddet i multinasjonale selskap</i>	101
<i>B: Internprisinde modell</i>	102
B1: Modell uten Skatt	102
B2: Modell med skatt	103
B3: Skattelovgivning og kontroll	104
<i>C: Utvikling i Selskapsskattesatsen; 1995-2013</i>	105
<i>D: Selskapsstruktur Statkraft AS 2014</i>	106
<i>E: Gjennomstrømningsland og skatteavtaler</i>	109
<i>F: Kapitalstruktur internasjonale Statkraftselskap</i>	110
<i>G: Kapitalstruktur norske Statkraftselskap</i>	111
<i>H: Regresjonsanalyser ekstern gjeldsflytting</i>	112
<i>I: Selskapsstrukturen Statkraft Norge 31.12.2013</i>	113
<i>J: Eksempel på virkningen av NID systemet</i>	114
<i>K: Utregning av effekten av fradragsbegrensningsreglene</i>	115

1. Innledning

Det har i det siste vært et økt fokus på multinasjonale selskap sin skatteplanlegging, både i media og befolkningen for øvrig. Dette kommer som en konsekvens av den økonomiske situasjonen mange land nå befinner seg i. Økt skattlegging av privatpersoner og kutt i velferd har ført til økt misnøye mot skatteunndragelse.¹ Som en konsekvens av dette kom OECD i Juni 2013 med en handlingsplan på 15 punkter som skal hindre aggressiv skatteplanlegging. Denne ble omtalt som *"begynnelsen på slutten av multinasjonale selskapers overskuddsflytting"* av OECDs generalsekretær Angel Gurría.²

I media kan vi lese at store multinasjonale selskap som Amazon, Google og Starbucks betaler liten eller ingen skatt på sine inntekter.³ Ved hjelp av kompliserte selskapsstrukturer, missprising av interne transaksjoner og tynn kapitalisering flytter selskapene overskudd fra høyskatteland til lavskatteland. Vi skal i denne utredningen se nærmere på disse metodene, og hvordan de utnyttes. For å vise hvordan skatteplanlegging skjer i praksis skal vi analysere Statkraft AS.

Vi valgte å skrive om Statkraft på grunn av deres rolle i norsk næringsliv og tilpasning internasjonalt. Det er offentlig kjent at Statkraft har en internbank i Belgia.⁴ Vi ønsket å analysere selskapet nærmere for å se om de bruker flere skatteminimerende metoder. Det faktum at Statkraft er statseid, gjør analysen spesielt interessant. I en periode med et stort fokus på skatteunndragelse følte vi at myndighetene gjennom sine eierskap burde stå frem som et godt eksempel.

Den første delen av oppgaven går gjennom teori innenfor skatteplanlegging. Kapittel 2 presenterer grunnleggende teorier for valg av kapitalstruktur. I kapittel 3 viser vi hvordan multinasjonale selskap har andre tilpasningsmuligheter enn nasjonale selskap. Blant annet utledes en enkel modell for optimal kapitalstruktur i multinasjonale selskap. Vi forklarer også hvordan prisingen av interne transaksjoner i multinasjonale selskap kan tilpasses for å redusere den overordnede skattebelastningen på konsernnivå.

¹ I følge artikkelen *"Ny milepæl i OECD/G20-landenes arbeid mot aggressiv skatteplanlegging (BEPS)"* (Norway-oecd.org, 2014)

² Hentet fra Norway-oecd.org (2014)

³ Hentet fra artikkelen *"Amazon, Google and Starbucks are struggling to defend their tax avoidance"* (Theguardian.com, 2012)

⁴ hentet fra en artikkelen *"Norske Statselskaper slanker skatten i Belgia"* (Aftenposten.no, 2014)

I kapittel 4 ser vi på tidligere forskning som er relevant for oppgaven. Forskning verifiserer at multinasjonale selskap bruker metodene presentert i kapittel 3. Deretter beskriver vi Skattesystemet internasjonalt og i Norge i kapittel 5. Vi fokuserer mest på regelverk mot overdreven bruk av gjeld, da dette er mest relevant for analysedelen av oppgaven.

I oppgavens andre del analyserer vi Statkraft AS for å avdekke hvorvidt de driver med skatteplanlegging. Vi innleder analysen ved å presentere generell informasjon om Statkraftkonsernet i kapittel 6. I kapittel 7 fokuserer vi på datterselskapene lokalisert i typiske gjennomstrømningsland og potensielle skatteeffekter av dette. Deretter ser vi på konsernets kapitalstruktur i kapittel 8. Her vies det størst oppmerksomhet til internbanken i Belgia og bruk av intern gjeld. I kapittel 9 kvantifiserer vi effekten av de nye fradragsbegrensningene på Statkraftselskapene. Vi drøfter også mulige forbedringer til regelverket, samt alternative metoder for å begrense tynn kapitalisering.

Del 1: Teori

2. Kapitalstruktur i nasjonale selskap

Kapitalstrukturen viser til hvordan et selskap velger å finansiere seg. Selskapet er ugiret hvis det kun benytter seg av egenkapital. Ved en kombinasjon av egenkapital og gjeld er selskapet giret. Selskapet ønsker å minimere kapitalkostnadene ved å velge optimal kapitalstruktur. Vi vil nå se nærmere på hvordan kapitalstrukturen påvirker selskapsverdien i et perfekt kapitalmarked.

2.1 Perfekt marked

Franco Modigliani og Merton H. Miller sin artikkel "The cost of capital, corporation finance and the theory of investment" fra 1958, dannet grunnlaget for mye forskning innen optimal kapitalstruktur. Videre i dette kapitlet skal vi se nærmere på deres teoremer.

Miller og Modigliani (MM) argumenterer for at det er kontantstrømmen generert fra eiendelene som bestemmer verdien av selskapet, ikke kapitalstrukturen.⁵ Deres første proposisjon bygger på forutsetningene om et perfekt kapitalmarked.⁶ I fravær av skatt eller andre transaksjonskostnader vil utbetalingen til eierne være lik kontantstrømmen generert av eiendelene. Derfor må selskapets markedsverdi være lik eiendelenes markedsverdi. Så lenge selskapets kapitalstruktur ikke påvirker kontantstrømmen, vil den heller ikke påvirke selskapets markedsverdi. Dette argumentet er bedre kjent som 'the law of one price'.

2.1.1 Risiko og kapitalkostnad

Vanligvis er investorenes risikopremie høyere enn rentekostnaden ved gjeld. Dette vil isolert sett gjøre gjeld mer attraktivt enn egenkapital. Men ettersom gjeld påfører selskapet større risiko, vil gevinsten med lavere kapitalkostnad knyttet til gjeld nøytraliseres ved økt kapitalkostnad til egenkapitalen. Dette er en kompensasjon til investorene for økt risiko.

I et perfekt kapitalmarked hvor kapitalstrukturen er irrelevant for selskapsverdien må kapitalkostnaden til et giret selskap være lik kapitalkostnaden til et ugiret selskap. Dette ser vi

⁵ Informasjon i avsnittet er hentet fra boken "Corporate Finance" skrevet av (Berk og DeMarzo, 2014) side 483

⁶ Forutsetningene er som følger: 1) Individuer og selskaper kan handle de samme verdipapirene til markedspriser lik nåverdien av deres fremtidige kontantstrømmer, 2) Ingen skatt, transaksjonskostnader eller asymmetrisk informasjon, og 3) Kontantstrømmen er uavhengig av kapitalstruktur

i ligning 2.1, hvor forventet kapitalkostnad til egenkapitalen er gitt ved (R_E), og gjeldens rentekostnad er gitt ved (R_D). Kostnadene vektet dermed med hvor stor del de utgjør av kapitalstrukturen, $\frac{E}{E+D}$ og $\frac{D}{E+D}$, hvor ($E+D$) er totalkapitalen.⁷

$$(2.1) \frac{E}{E+D} R_E + \frac{D}{E+D} R_D = R_U$$

Kapitalkostnaden for et ugiret selskap blir dermed (R_U). Med utgangspunkt i ligning 2.1, kan vi utlede et uttrykk for et giret selskap:

$$(2.2) R_E = R_U + \frac{D}{E} (R_U - R_D)$$

Dette uttrykket bekrefter det vi diskuterte innledningsvis om at gjeld påvirker egenkapitalens risikopremie. Dette leder til MMs andre proposisjon: *Kapitalkostnaden til egenkapitalen øker med gjeldsgraden*. Det vil si at når ($\frac{D}{E+D}$) går opp vil også risikopremien til egenkapitalen (r_E) øke. Dette gir grunnlag for et uttrykk for WACC (vektet gjennomsnittlig kapitalkostnad):

$$(2.3) r_{wacc} = \frac{E}{E+D} * r_E + \frac{D}{E+D} * r_D$$

Uansett hvordan selskapet velger å finansiere seg vil r_{wacc} være den samme.

2.1.2 Selskapsskatt

Juni 1963 kom Miller og Modigliani med en utvidet modell som tar hensyn til selskapsbeskatning.⁸ Markedet er asymmetrisk i den forstand at rentekostnader (r_D) er fradragsberettiget på resultat før skatt, noe kostnaden ved bruk av egenkapital (r_E) ikke er. Ved å fjerne forutsetningen om null skatt ser man at selskapets skattekostnad reduseres ved fradrag av gjeldsrenter. Dette fører til økt kontantstrøm og selskapsverdi.

⁷ Teori hentet fra boken til Berk og DeMarzo (2014) side 488

⁸ Hentet fra artikkelen “*Corporate income taxes and the cost of capital: a correction*” (Miller, M & Modigliani, F, 1963)

Tabell 1: Eksempel med og uten gjeld

	Med gjeld	Uten gjeld
EBIT	100 000	100 000
Rentekostnad	12 000	
Inntekt før skatt	88 000	100 000
Skatt (27%)	23 760	27 000
Profitt	64 240	73 000

Kilde: Egenlaget eksempel med utgangspunkt i Berk and DeMarzo (2014), side 509

Med gjeld har selskapet en rentekostnad på 12 000. Dette reduserer skattekostnaden med 3 240, sammenlignet med et ugiret selskap. 76 240 vil være tilgjengelig for investorene når selskapet er giret.⁹ Uten bruk av gjeld vil det tilgjengelige beløpet reduseres til 73 000. Differansen er den reduserte skattekostnaden, bedre kjent som skatteskjoldet. Skatteskjoldet blir større dersom skatteraten (t_c), gjelden (D), eller rentekostnaden (r_D) øker.

$$(2.4) \text{Skatteskjold} = t_c * r_D * D$$

Et giret selskap øker utbetalingene til investorer tilsvarende skatteskjoldet. Ligning 2.5 viser at selskapsverdien med gjeld (V^L) er lik verdien uten gjeld (V^U) pluss nåverdien av skatteskjoldet.¹⁰

$$(2.5) V^L = V^U + \text{Nåverdi skatteskjold}$$

Med antagelser om konstant gjeldsrente lik den risikofrie renta (r_f) og at gjelda er permanent, kan vi uttrykke nåverdien av skatteskjoldet slik:

$$(2.6) \frac{t_c * r_f * D}{r_f} = t_c * D$$

Ved å øke gjelden D , vil selskapsverdien øke med skatteraten t_c .

$$(2.7) V^L = V^U + t_c * D$$

Uten skatt så vi at den gjennomsnittlige kapitalkostnaden (WACC) var lik risikopremien pluss risikofri rente uavhengig av kapitalstrukturen. Den effektive gjeldsrenta reduseres når vi tar hensyn til skattefordelen ved bruk av gjeld.

⁹ 76 240 = 12 000 + 64 240. I denne sammenhengen er investorene kreditorer og eierne

¹⁰ Hentet fra boken til Berk og DeMarzo (2014) side 511

$$(2.8) r_{wacc} = \frac{E}{E+D} * r_E + \frac{D}{E+D} * r_D * (1 - t_c)$$

Ligningene impliserer at selskapets verdi øker med gjeldsgraden. Selskapet vil dermed søke å erstatte all egenkapital med gjeld for å minimere kostnadene. For å dra nytte av skatteskjoldet må selskapet ha positive inntekter før skatt. Samtidig bør ikke rentekostnadene overstige inntektene før renter og skatt (EBIT). Optimal gjeld fra skattebesparende perspektiv er rentekostnad lik EBIT, slik at skattekostnaden blir 0.

2.2 Imperfekt marked og trade-off teorien

Miller og Modiglianis teori har blitt kritisert fordi den bygger på urealistiske forutsetninger. Det finnes flere imperfeksjoner i kapitalmarkedene enn skatt. Trade-off teorien bestemmer optimal kapitalstruktur gjennom en avveining mellom fordelene og ulempen ved gjeld. Vi må ta hensyn til agentnytte- og kostnader, transaksjonskostnader, asymmetrisk informasjon og konkurskostnader.¹¹ I de følgende avsnittene vil vi gå gjennom elementene i trade-off teorien for å komme frem til optimal kapitalstruktur.

2.2.1 Konkurskostnader

Hittil har vi antatt at risikoen til gjelda ikke påvirker valget av optimal kapitalstruktur. I et perfekt marked er en konkurs nærmest uproblematisk da kun eierskapet går over fra eierne av egenkapitalen til kreditorene. I et imperfekt marked er det knyttet både direkte og indirekte kostnader til finansielt stress. På grunn av disse imperfeksjonene vil det ikke være optimalt med kun gjeldsfinansiering.

Når et selskap misligholder gjeldsbetingelsene og erklæres konkurs blir det satt i gang omfattende prosesser knyttet til omorganiseringer og fordelinger. Direkte konkurskostnader er knyttet til håndteringen av en konkurs og kan bestå av honorarer til advokater og konsulenter. Indirekte konkurskostnader er ofte større, men vanskeligere å måle. Eksempler kan være tap av kunder, ansatte og leverandører på grunn av dårlige framtidsutsikter. Det kan også være selskap som i en likviditetsskvis blir tvunget til å selge eiendeler til en lavere pris enn markedsverdi.

¹¹ Hentet fra Berk og DeMarzo (2014) side 550

Denne typen kostnader gjør at Miller og Modiglianis proposisjon 1 ikke holder i vårt kapitalmarked. En økning i gjeldsgraden fører til økt risiko som igjen resulterer i økte konkurskostnader. Betingelsene på lån forverres med økt gjeldsgrad.

Nåverdien av konkurskostnadene består av sannsynligheten for en konkurs, kostnadene om det skulle skje og en passende diskonteringsrate. Sannsynligheten for konkurs avgjøres på grunnlag av faktorer som gjeldsgrad, volatilitet i kontantstrøm og framtidsutsikter. Slike vurderinger er svært viktig når kreditorer skal bestemme rentenivået.

2.2.2 Agentfordeler- og kostnader

Michael C. Jensen introduserte i 1986 begrepet 'empire building' som går på at ledelsen kan velge å investere i mindre lønnsomme prosjekter på bakgrunn av egne ønsker om å kontrollere mer.¹² Gjeld kan bidra til å forhindre denne typen moralsk hasard ved å redusere kontantstrømmen i form av rentekostnader. Samtidig kan for høy gjeld redusere kontantstrømmen såpass at det fører til underinvesteringer i lønnsomme prosjekter.

2.2.3 Optimal kapitalstruktur

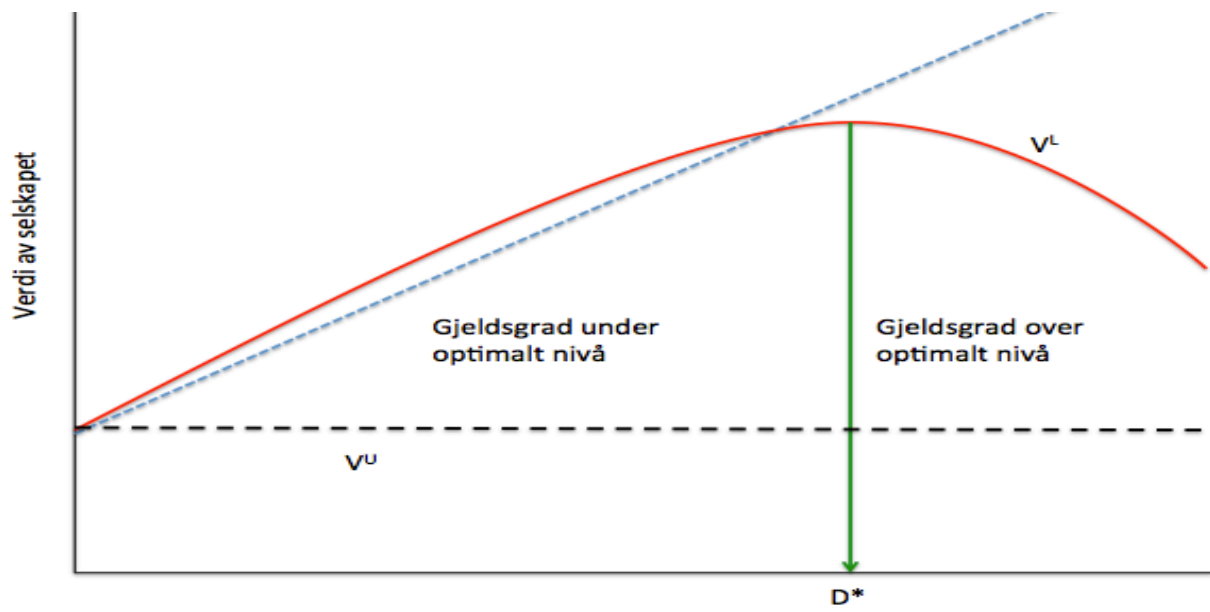
Ved å ta hensyn til fordeler og ulemper ved gjeld, ser selskapsverdien slik ut:

$$(2.9) V^L = V^U + \text{Nåverdi skatteskjold} - \text{Nåverdi konkurskostnader} + \text{Nåverdi (agentnytte - agentkostnad)}$$

Ved hjelp av trade-off teorien finner man optimalt gjeldsnivå for et nasjonalt selskap i figur 1. Verdien av et selskap uten gjeld illustreres ved den svarte stiplede linjen. Den blå stiplede linjen viser nytten av gjeld i form av skatteskjold $t_c * D$. Den røde konkave linjen viser verdien av et gjeldsfinansiert selskap. V^L er en avveining mellom fordeler og ulemper ved gjeld. Vi ser at selskapsverdien øker med gjeldsnivået på grunn av skatteskjoldet og agentnyttens. Etterhvert som gjeldsgraden øker vil konkurs- og agentkostandene dominere og V^L begynner å avta. Maksimal selskapsverdi finner man i D^* , der marginalnyttens av økt gjeld tilsvarer marginalkostnaden.

¹² Hentet fra artikkelen "Agency costs of free cash flow, corporate finance, and takeovers" (Michael C. Jensen 1986)

Figur 1: Optimalt gjeldsnivå

Kilde: Berk og DeMarzo (2014) side 563

3. Multinasjonale selskap

I dette kapittelet skal vi se på hvordan multinasjonale selskap kan minimere sin skattebetaling ved å tilpasse kapitalstrukturen eller prising internt.

Det finnes mange ulike definisjoner på multinasjonale selskap.¹³ I sin enkleste form kan multinasjonale selskap defineres som selskap med drift av virksomheten i mer enn ett land. Som regel består multinasjonale selskap av et morselskap i hjemlandet og fem til seks utenlandske datterselskap, ifølge Sapiro og Sarin (2009). Videre mener Sapiro og Sarin at multinasjonale selskap skiller seg ut ved at avgjørelsene tas sentralt, med sikte på hva som er best for selskapet som helhet. Resultatet i ett enkelt datterselskap er dermed underordnet helheten.

3.1 Kapitalstruktur

Multinasjonale selskap kan følge en helhetlig strategi for å minimere skattekostnaden på konsernnivå. Fordelen med å være et multinasjonalt selskap er at man kan arbitrere på ulike skattesatser på tvers av landene. Lavere total skattekostnad gir i praksis lavere kapitalkostnad og dermed høyere realinvesteringer, alt annet likt.

Et selskap i et multinasjonalt konsern kan finansiere sine investeringer med egenkapital, ekstern- eller intern gjeld. Ekstern gjeld er tatt opp fra en urelatert tredjepart, mens intern gjeld tas opp fra et annet selskap i samme konsern, som regel internbanken. Fra kapittel 2 vet vi at ekstern gjeld foretrekkes fremfor egenkapital med hensyn til skatt. Samtidig får man gjeldsrelaterte kostnader som gjør at det ikke er optimalt å kun benytte seg av ekstern gjeld.

Det er tre gjeldsforflytningsmekanismer et multinasjonalt selskap kan benytte seg av. I tillegg til det tradisjonelle skatteskjoldet beskrevet i kapittel 2, kan man også bruke ekstern gjeldsforflytning og intern gjeld for å minimere kapitalkostnaden.

Modellen vi vil benytte oss av er hentet fra en artikkel av Møen et al. (2011).¹⁴ For å kunne bruke modellen må vi gjøre enkelte forenklinger. For det første antar vi at morselskapet er majoritetsseier i alle datterselskap. Videre er selskapet pristager i alle markeder og produserer

¹³ Vi bruker "multinasjonale selskap" og "multinasjonale konsern" om hverandre videre i oppgaven, da begge betegnelsene går innenfor definisjonen i avsnittet. I litteraturen brukes "multinasjonale selskap" oftest, mens vi i vårt case finner det mest hensiktsmessig å bruke "multinasjonale konsern"

¹⁴ "International debt shifting: Do multinationals Shift Internal or External Debt?" (Møen et al. 2011)

homogene varer med kapital (K) og arbeidskraft (L) som eneste produksjonsfaktorer. Det er avtagende marginalproduktivitet i begge faktorer. Vi antar også at utbetaling av utbytte mellom alle relaterte selskap er skattefritt.¹⁵

3.1.1 Egenskaper ved ulike gjeldstyper

Her tolker vi ekstern gjeld som den totale eksterne gjeldsbyrden på konsernnivå. Denne skattesparende mekanismen brukes av både hjemlig og multinasjonale selskap. Skatteskjoldet og kostnaden ved bruk av ekstern gjeld er beskrevet i kapittel 2.

Til forskjell fra nasjonale selskap kan multinasjonale selskap ta i bruk ekstern gjeldsflytning. Ved å øke den eksterne gjelden i landene med høyest skatterate kan man maksimere skatteskjoldet for selskapet som helhet. Bruk av denne mekanismen avhenger av at morselskapet garanterer for gjeld i datterselskapene. De overordnede gjeldskostnadene som følge av garantien (C_f) er en økende og konveks funksjon av total gjeldsandel. For å holde de overordnede gjeldskostnadene i sjakk, vil selskapet redusere gjeldsandelen i landene med lavest selskapsskatt. Dermed blir total gjeldsandel, og følgelig C_f , uendret.

Ligning (3.1) beskriver den vektete skattedifferansen. Andelen gjeld i datterselskap i avhenger av hvor høy selskapsskattesatsen (t_i) er relativt til gjennomsnittsselskapsskattesatsen (t_γ) og andelen av konsernets størrelse som ikke er i land i . Dette gir en vektning hvor de største selskapene i landene med høyest skattesats vil få størst andel gjeld. Ved økt skattesats i et land er det optimalt å øke den eksterne gjeldsandelen der og tilsvarende redusere gjeldsandelen i de andre selskapene.

$$(3.1) \sum \rho_\gamma (t_i - t_\gamma), \text{ hvor } \gamma \neq i$$

Multinasjonale selskap kan ytterlig redusere sine skattekostnader ved bruk av intern gjeld. Internbanken låner ut penger til datterselskap i andre land (i) med høyere skattesats. Dette gir reduksjon i skattekostnad på konsernnivå fordi man får et fradrag på rentekostnader i høyskattelandet som overstiger skattekostnaden på renteinntekten i lavskattelandet. Summen av alle rentekostnadene knyttet til interngjeld må være null på konsernnivå. Derfor avhenger mekanismen av ulike skattesatser i landene datterselskapene hører til. For å maksimere

¹⁵ Innenfor EU sonen er forflytning av kapital (via utbytte) skattefritt. Se "Multinationals and Transfer Pricing" (Schjelderup, 2013) side 25

skattebesparelsen av intern gjeld er det optimalt å plassere internbanken i landet hvor skattesatsen er lavest (α). Ligning (3.2) viser spart skatt per krone gjeld.

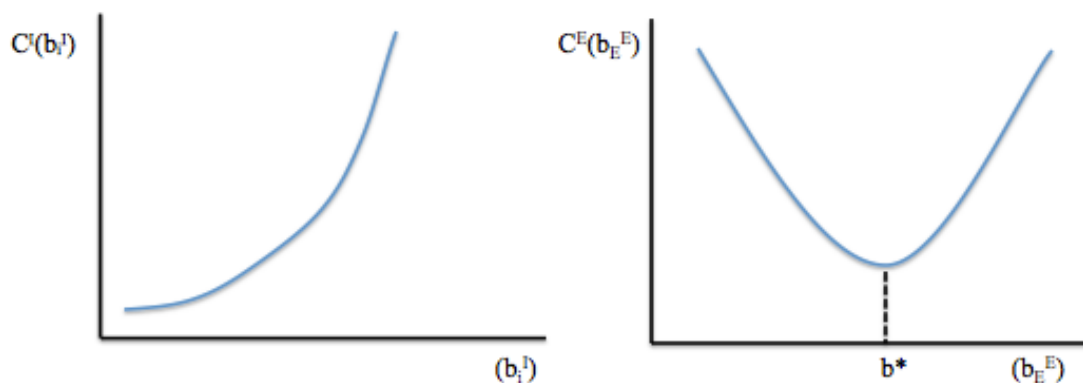
$$(3.2) (t_i - t_\alpha) * r$$

Foruten skatten på renteinntekter i internbanken, er kostnadene ved intern gjeld knyttet til tilpasninger for å unngå å bli rammet av begrensninger i loven.¹⁶ Kostnaden er konveks og fundamentalt forskjellig fra kostnadene forbundet med ekstern gjeld. Optimal bruk av intern gjeld er derfor uavhengig av mengden ekstern gjeld. Kostnadsfunksjonene ved intern og ekstern gjeld beskrives i ligning (3.3) og (3.4). Den interne gjeldskostnaden er økende og tiltagende hvis intern gjeld overstiger hva som er lovlig ($C^I(b_i^I)^*$), ellers er det ingen kostnad.

$$(3.3) C^I(b_i^I) > 0 \text{ og } C^I(b_i^I)' > 0 \text{ og } C^I(b_i^I)'' > 0 \text{ if } C^I(b_i^I) > C^I(b_i^I)^*$$

$$(3.4) C^I(b_i^I) = 0 \text{ if } C^I(b_i^I) < C^I(b_i^I)^*$$

Figur 2: Interne gjeldskostnader og Eksterne gjeldskostnader

Kilde: Basert på Møen et. al. (2011)

3.1.2 Maksimering av overskudd

I dette delkapittelet viser vi hvordan et multinasjonalt selskap kan velge optimal kapitalstruktur. Med utgangspunkt i modellen nedenfor, finner Møen et al (2011) at det lønner seg for et multinasjonalt selskap å benytte seg av samtlige mekanismer beskrevet i delkapittel 3.1.1. For forklaring på forkortelser og benevninger henvises leseren til vedlegg A.

¹⁶ herunder armlengdeprinsippet

Vi antar at hovedmålet for et selskap er å maksimere overskudd etter skatt. Det økonomiske overskuddet før skatt ser slik ut for datterselskap i:

$$(3.5) \pi_i^e = F(K_i, L_i) - w * L_i - [r + C^E(b_i^E) + C^I(b_i^I)] * K_i$$

Ligning (3.5) inkluderer kapitalkostnaden ved bruk av egenkapital. Dette er ikke en fradragsberettiget kostnad. Dermed er skattbart overskudd gitt ved:

$$(3.6) \pi_i^t = F(K_i, L_i) - w * L_i - r * (D_i^E + D_i^I) - [C^E(b_i^E) + C^I(b_i^I)] * K_i$$

Siste ledd i ligning (3.6) viser her at kostnadene knyttet til intern og ekstern gjeld er fradragsberettiget. Hvorvidt kostnadene er fradragsberettiget eller ikke, påvirker ikke de kvalitative funnene i modellen. Under disse forutsetningene blir overskuddet etter skatt i datterselskap i:

$$(3.7)$$

$$\pi_i = (1 - t_i)[F(K_i, L_i) - w * L_i] - r * K + t_i * r * [D_i^E + D_i^I] - (1 - t_i)[C^E(b_i^E) + C^I(b_i^I)] * K_i$$

Konsernets helhetlige profitt er lik summen av alle selskapenes overskudd etter skatt, minus de overordnede kostnadene knyttet til å garantere gjeld i datterselskapene:

$$(3.8) \pi_\phi = \sum(\pi_i^e - t * \pi_i^t) - C_f$$

Optimalt nivå på ekstern- og intern gjeld i konsernet finner man ved å derivere overskuddsfunksjonen etter skatt (3.8). Førsteordens betingelsene gir optimal ekstern- og intern gjeld når marginal fortjeneste av gjelden er lik den marginale kostnaden.

$$(3.9) \quad \text{Max} \quad \pi_{(D_i^E, D_i^I)} = \sum\{(1 - t_i) * [F(K_i, L_i) - w * L_i] - r * K + t_i * r * [D_i^E + D_i^I] - (1 - t_i)[C^E(b_i^E) + C^I(b_i^I)] * K_i\} - C_f(b_f)$$

$$\text{s.t. } \sum r * D_i^I = 0, (\infty)$$

Ligningene (3.10) og (3.11) uttrykker optimalt nivå av henholdsvis ekstern og intern gjeld i konsernets datterselskap. Den optimale eksterne gjeldsandel oppnås ved å balansere den marginale skattefordelen mot den marginale kostnaden. Kostnadene består av agent og konkurskostnader på filial- og selskapsnivå. Tilsvarende oppnås optimal intern gjeldsandel når marginalinntekten er lik marginalkostnaden ved intern gjeld.

Førsteordens betingelse for ekstern gjeld (D_i^E):

$$(3.10) \quad t_i * r = (1 - t_i) * \frac{\partial C^E(b_i^E)}{\partial b_i^E} + \frac{\partial C_f(b_f)}{\partial b_f} * \frac{1}{\sum K_i} > 0 \text{ for alle } i$$

Førsteordens betingelse for intern gjeld (D_i^I):

$$(3.11) \quad (t_i - t_\alpha) * r = (1 - t_i) * \frac{\partial C^I(b_i^I)}{\partial b_i^I} \geq 0 \text{ for alle } i$$

Det er viktig å merke seg tre ting fra ligning (3.10) og (3.11). For det første avhenger optimal bruk av ekstern og intern gjeld positivt av skattesats (t_i), alt annet likt. For det andre er skatteskjoldet til ekstern gjeld alltid større enn, eller like stort (dersom $t_\alpha = 0$) som skatteskjoldet på intern gjeld. Dette er fordi man ved intern gjeld er nødt til å betale skatt på renteinntekten i internbanken. For det tredje viser uttrykkene at kostnadsfunksjonene for ekstern og intern gjeld er uavhengig av hverandre. Det betyr at optimalt nivå på ekstern gjeld er helt uavhengig av nivået på intern gjeld.

Regelverk mot overdreven gjeldsbruk vil påvirke selskapets tilpasning. Regler mot overdreven bruk av ekstern gjeldsforflytning vil i praksis bety enda et kostnadsledd i ligning (3.10). Dette gir utslag i mindre bruk av metoden dersom smutthullene ikke er for store.¹⁷ Tilsvarende betyr strengere regler mot intern gjeld at bruken blir mindre på grunn av økte marginalkostnader for å skjule det. Alternativt vil strengt bindende begrensninger på gjeld gjøre at man ikke får noen fradrag for gjeld utover en definert grense.¹⁸

3.1.3 Oppsummering Kapitalstruktur

Modellen ovenfor illustrerer hvordan det er optimalt for et multinasjonalt selskap å benytte seg av både ekstern gjeld, ekstern gjeldsforflytning og intern gjeld. Hvor aggressivt et selskap benytter seg av de to sistnevnte mekanismene avhenger i stor grad av hvor strenge reguleringer det er i høyskattelandene. I kapittel 4 vil vi bruke empiri til å vise hvordan selskap tilpasser seg. Vi vil også se på utviklingen i skattelovgivningen og effekter av regelendringer i kapittel 5.

¹⁷ Hentet fra artikkelen "Debt Shifting and Thin-Capitalization Rules – German Experience and Alternative Approaches" (Ruf, M., Schindler, D. 2012)

¹⁸ Mer om dette når vi i delkapittel 5.2 går igjennom regelverk mot overdreven bruk av gjeld

3.2 Internprising

Internprising oppstår når en av selskapene handler varer eller tjenester fra et annet selskap i konsernet. Multinasjonale selskap fordeler ofte produksjons- og tilvirkningsoppgavene mellom forskjellige land. Dette er naturlig da ulike land har forskjellige komparative fortrinn. Videre kan en vare ferdigproduseres i ett land og distribueres til alle landene hvor de selges. I dette delkapittelet vil vi vise hvordan et multinasjonalt selskap kan minimere sin skattebyrde ved internprising.

Missprising oppstår dersom kjøp av varer eller tjenester mellom nærstående gjøres til en annen pris enn den markedsprisen som ville oppstått mellom to uavhengige parter, også kalt armlengdeprisen.

Et multinasjonalt selskap som utfører interne transaksjoner mellom datterselskap vil ha et insentiv til å flytte overskuddet dit skattesatsen er lavest.¹⁹ Dette gjøres ved å underprise varer som selges fra høyskatteland og overprise varer fra lavskatteland. I vedlegg B utleder vi en enkel modell for internprising som tar utgangspunkt i en artikkel av Schjelderup (2013). Modellen forklarer internprisingsmekanismene under tre ulike forutsetninger.

For det første vil internprisen være irrelevant for overskuddet i fravær av skatt.²⁰ Inkluderer man skatt, vil konsernets tilpasning avhenge graden av kontroll i høyskattelandet. I fravær av kontroll, vil konsernet fritt kunne sette internprisen slik de ønsker. Da vil alt av overskudd overføres til selskapet med lavest skattesats.²¹ Det er mer realistisk at myndighetene bruker ressurser på å hindre missprisingen mellom nærstående parter. Økt kontroll krever økte kostnader for at selskapene skal kunne omgå reguleringene. Marginalkostnaden ved internprising øker. En gitt feilprising vil bli mindre lønnsom. Det vil ikke lenger være optimalt å sette prisen slik at alt overskudd flyttes til lavskattelandet. Sterkere tilstedeværelse fra myndighetenes side reduserer bruken av feilprising.²²

Mange varer og tjenester har ikke et velfungerende marked. Dermed er det ofte vanskelig for myndighetene å oppdage feilprising. Eksempler på dette kan være forskning og utvikling, og spesialiserte varer og tjenester. For analysen av Statkraft vil prisingen av renter på

¹⁹ Hentet fra Schjelderup (2013)

²⁰ Se vedlegg B1 for utledning av modell

²¹ Se vedlegg B2

²² Se vedlegg B3

konserntern gjeld være et fokus. Med andre ord forsøker vi å avdekke om rentekostnadene er priset slik de ville ha vært dersom låneavtalen foregikk mellom uavhengige parter.

3.3 Royalties

En Royalty kan defineres som en periodisk betaling for retten til å bruke en ressurs. Dette kan gjelde en merkevare, et patent, eller andre immaterielle eiendeler. Etersom ressursene er immaterielle og unike, vil det være vanskelig for myndighetene å anslå armlengdeprisen. Et multinasjonalt selskap kan dermed bruke royalties for å flytte overskudd. Rettighetene til ressursene plasseres i lavskatteland, slik at datterselskap tilhørende høyskatteland betaler en royalty avgift. Dermed flyttes overskuddet til lavskattelandet og den totale skattebyrden reduseres.

3.4 Oppsummering

Vi har nå sett hvordan multinasjonale selskap kan tilpasse seg for å minimere skattebyrden fra et teoretisk perspektiv. Både kapitalstrukturen og internprising kan brukes aktivt for å drive aggressiv skatteplanlegging. Multinasjonale selskap har flere virkemidler enn nasjonale selskap og har i så måte et komparativt fortrinn. Nå som det teoretiske grunnlaget er på plass vil vi i neste kapittel se på empiri som viser i hvilken grad skatteplanlegging gjøres i praksis. Deretter ser vi i kapittel 5 på hvordan myndigheter internasjonalt og i Norge jobber for å begrense skatteplanlegging.

4. Empiri

Her drøfter vi i hvilken grad overdreven bruk av gjeld og missprising av interne transaksjoner brukes som virkemidler for å minimere skatt i multinasjonale selskap. Vi ser på forskning av selskap internasjonalt og i Norge.

4.1 Tynn Kapitalisering internasjonalt

Overdreven bruk av gjeld er synonymt med uttrykket tynn kapitalisering. Slik beskrives tynn kapitalisering av finansdepartementet (2013a):

“Ved å utnytte disse skatteforskjellene mellom land oppnår konsernet at samlet skattebelastning reduseres. En slik skattemotivert, strategisk tilordning av gjeld omtales gjerne som «tynn kapitalisering». Selskap i land med relativt sett høy skattesats kan betegnes som tynt kapitaliserte hvis de har en lavere egenkapitalgrad enn de ville hatt dersom skatteforskjeller ikke hadde hatt innvirkning på finansieringen.”

Teorien vi presenterte i kapittel 3 tilsier at multinasjonale selskap vil minimere sin skattebyrde på konsernnivå ved bruk av gjeldsfinansiering. Skatteskjoldet ved ekstern gjeld utnyttes av både nasjonale og multinasjonale selskap. Vi ønsker å undersøke om multinasjonale selskap internasjonalt også benytter ekstern gjeldsforflytning og intern gjeld. Først gir vi et overblikk av forskning gjort på ekstern gjeldsforflytning. Deretter går vi gjennom analyser på intern gjeld, før vi til slutt ser på et studie som tar hensyn til både ekstern gjeldsforflytning og intern gjeld.

4.1.1 Ekstern gjeldsforflytning

Forskning med eksplisitt fokus på ekstern gjeldsforflytning er meget begrenset. Huizinga, Laeven og Nicodeme (2007) forsket på ekstern gjeldsforflytning med data fra 32 europeiske land i perioden 1994-2003. De bekrefter at endring i skattesatsen i en av datterselskapene fører til rebalansering av gjelden for å oppnå maksimalt skatteskjold.²³ Videre så de på hvor mye en endring i skattesats hadde påvirket gjeldsandelen hvis man ikke tar høyde for ekstern gjeldsforflytning. Effekten av en skatteendring ble da undervurdert med 25 %.

²³ Øke gjeld der skattesatsen øker og redusere gjeld i øvrige selskap

4.1.2 Intern gjeld

De fleste analysene gjort på multinasjonale selskap sin kapitalstruktur internasjonalt ser på bruken av på intern gjeld.²⁴ Desai et. al. (2003) ser på ekstern gjeld og intern gjeld fra morselskapet i USA.²⁵ Studiet legger vekt på at den interne gjelden brukes for å utnytte skatteforskjeller, samt skaffe finansiering i underutviklede kapitalmarkeder. En 10 prosent økning i skattesats gir 2,8 prosent økning i gjeld som andel av totale eiendeler. Bruken av intern gjeld er mer sensitiv for endringer i skattesats enn ekstern gjeld, med elastisiteter på henholdsvis 0,35 og 0,19. Multinasjonale selskap får et fortrinn, spesielt i utviklingsland hvor det er vanskelig å skaffe gode finansieringsbetingelser eksternt. Studiet inkluderer ikke intern gjeld mellom søsterselskap. Omfanget av intern gjeld blir dermed undervurdert når internbanken ikke befinner seg hos morselskapet.

Buettner og Wamser (2013) bruker en database fra Deutsche Bundesbank som viser all intern gjeld for datterselskapene av multinasjonale selskap med morselskap i Tyskland. Studiet finner at selskapene bruker intern gjeld og plasserer mer intern gjeld der skattedifferansen til lavskattelandet er størst. Samtidig er omfanget såpass lavt at det anses som en uviktig mekanisme for å flytte profitt til lavskatteland. Buttner og Wamser tror det skyldes strenge reglement i Tyskland.²⁶

4.1.3. Intern gjeld og ekstern gjeldsflytning

Både intern gjeld og ekstern gjeldsflytning er avhengig av skattesatsen datterselskapene møter. Dermed vil en undersøkelse som kun ser på en av mekanismene gi feilestimeringer.²⁷ For å ta høyde for dette skiller Møen et. al. (2011) intern gjeld og ekstern gjeldsflytning eksplisitt i sin analyse av multinasjonale selskap i Tyskland. Deres modell bekrefter at selskapene benytter begge mekanismene for å minimere sin skattebyrde. For et selskap med to datterselskap i hvert sitt land, vil en skatteøkning på 10 prosentpoeng i høyskattelandet føre til 4,6 prosentpoeng økning i gjeldsandel. Samtidig vil gjeldsandelen falle med 1,4 prosentpoeng i lavskattelandet. Omtrent 40 prosent av økningen i høyskattelandet skyldes det ordinære skatteskjoldet, mens ekstern gjeldsflytning og intern gjeld er av omtrent like stor relevans.

²⁴ Fra Møen et. al. (2011) nevnes; Egger et. al. (2010), Desai et. al. (2004), Buettner og Wamser (2009), Mintz og Smart (2004), med flere

²⁵ Intern gjeld fra søsterselskap, samt ekstern gjeldsflytning tas ikke hensyn til

²⁶ CFC-regler og tynne kapitaliseringsregler. Se kapittel 5 for mer om reglens utforming og effekt på tynn kapitalisering

²⁷ Omitted variable bias. Se Møen et. al. (2011) s.3

4.2 Tynn Kapitalisering i Norge

Det er begrenset med forskningen på kapitalstruktur i multinasjonale selskap i Norge. Likevel finnes det forskning som indikerer at tynn kapitalisering er et problem.

I 2002 brukte Hægeland regnskapsdata fra perioden 1993 – 1999 til å sammenligne kapitalstrukturen til nasjonale og multinasjonale selskap. Analysen finner en statistisk signifikant negativ sammenheng mellom utenlandsk eierskap og egenkapitalandel. Dersom andelen utenlandsk eierskap øker med 1 prosentpoeng fører dette til en reduksjon på 0,07 prosentpoeng i egenkapitalandel.²⁸ Dette betyr at et 100 prosent utenlandskeid selskap har 7 prosentpoeng lavere egenkapitalandel enn et norskeid selskap. Hægeland finner også at selskap som er 100 prosent utenlandskeide i 1999 reduserte egenkapitalandelen gjennom analyseperioden med 6 prosentpoeng relativt til norskeide foretak. Sammenhengen styrkes med størrelsen på det utenlandske selskapet.

I sin masteroppgave i 2009 gjorde Nielsen og Nilsen en empirisk studie på multinasjonale petroleumsselskap på norsk og britisk sokkel. De brukte regnskapsdata for perioden 2005-2007. Siden marginalsattesatsen på petroleumsinntekter er høyere i Norge enn Storbritannia, ønsket de å se hvilke implikasjoner det hadde for kapitalstrukturen.²⁹ De finner at selskapene driver profittflytting fra Norge til Storbritannia ved å ha en signifikant høyere gjeldsbelastning i norske datterselskap.

Kløve (2011) forsøker å avdekke om det er signifikante forskjeller i kapitalstruktur mellom multinasjonale og hjemlige selskap i Norge. Hun finner støtte for at multinasjonale selskap utnytter intern gjeld mer aktivt enn norskeide selskap. Tallene antyder også en noe høyere total gjeldsandel hos multinasjonale selskap, men dette er ikke statistisk signifikant. Årsaken kan være at den norske skattesatsen ikke er høy nok til at ekstern gjeldsflytting lønner seg.

Det er også blitt avdekket tynt kapitaliserte enkeltelskap i Norge. En masterutredning av Olsen og Høgalmen (2013) fant at det norske IKEA-konsernet sin kapital bestod av 98 % gjeld og 2 % egenkapital i 2012.³⁰ Nærmere 90 % av gjelden var intern. Dette betyr at intern gjeld var 40 ganger større enn egenkapitalen. Et slikt funn kan tyde på at store selskap er de mest aggressive skatteplanleggerne. Dette lyder også rimelig da marginalkostnadene ved

²⁸ i 1995, 1998 og 1999. I 1997 var reduksjonen 0,08 pp, mens i 1996 og 1994 var reduksjonen 0,03 pp.

²⁹ Marginale sattesatser i Storbritannia (50%) og Norge (78%). Hentet fra Nielsen og Nilsen (2009)

³⁰ Hvorav 87 % av total gjeld var intern gjeld

intern og ekstern gjeldsflytning fort overgår den potensielle gevinsten i selskap med liten omsetning.³¹

4.3 Implikasjoner av tynn kapitalisering for konkurranseevnen

Forskning på kapitalstruktur bekrefter at multinasjonale selskap bruker alle tre gjeldsmekanismene for å minimere sin skattebyrde. Spesielt viser Møen et. al. (2011) at intern gjeld og ekstern gjeldsflytning begge er statistisk signifikante for tyske multinasjonale selskap og at omfanget av de er omtrent like stort. Likevel er det vanskelig å vite omfanget på verdensbasis, grunnet varierende datagrunnlag og ulike skattebegrensingsregler. Det vi vet er at høyere gjeldsandel gir større rentefradrag og reduserte skattekostnader på konsernnivå. Dette gir en lavere finansieringskostnad og større profitt etter skatt relativt til nasjonale selskap. Tynn kapitalisering fører med seg høyere realinvesteringer og et konkurransefortrinn for multinasjonale selskap relativt til nasjonale selskap.

4.4 Internprising Internasjonalt

Analyser av interne transaksjoner forsøker å finne ut om prisene har blitt manipulert. Man skiller mellom direkte og indirekte metoder. Direkte analyse går ut på å observere prisen på den interne transaksjonen relativt til armlengdeprisen på varen. Den indirekte metoden handler om å analysere observerbare tall som blir påvirket av handlingen man ønsker å undersøke. Når det gjelder internprising er det naturlig å se på sammenhengen mellom profittmarginen og selskapsskattesatsen i de ulike landene det multinasjonale selskapet har virksomhet.

4.4.1 Direkte analyse

Manglende tilgang på konkrete data er en hindring mot direkte analyser. Grunnet varens natur, eller manglende offentliggjøring av regnskapstall, er det sjelden man klarer å gjennomføre gode analyser ved bruk av direkte metode.³² Fordelen ved en direkte metode er

³¹ jfr kapittel 3.1 som gjennomgår kostnadene ved gjeld slik som innleiing av eksperter

³² Dersom varene er immaterielle, royalties, eller unike varer, er armlengdeprisen umulig å observere. Regnskapsinfo kan lett holdes unntatt offentliggjøring i de tilfellene det multinasjonale selskapet legger datterselskap i sekretessestater

at man slipper å kontrollere for uobserverte faktorer. Dette gjør resultatene robuste sammenlignet med den indirekte metoden. Bedret datainnsamling på transaksjoner internasjonalt har muliggjort direkte analyser, spesielt i USA. Vi ser på to av dem, nemlig Clausing (2003) og Bernard et. Al. (2006).

Clausing (2003) fant en signifikant sammenheng mellom skattesatsdifferanse og internpriser i perioden 1997-1999. Dersom skattesatsen i et land faller med 1 prosentpoeng relativt til satsen i USA, vil dette føre til en prisøkning på 2 prosent på varer importert til USA. Samtidig gir det et prisfall på 1,8 prosent på varer eksportert fra USA. Funnene er robuste og bekrefter den økonomiske teorien om skatteminimerende tilpasning hos multinasjonale selskap.³³

Bernard et. al. (2006) analyserer prisene på varer eksportert fra USA til andre land i perioden 1993 til 2000. Studiet finner at prisen mellom relaterte parter i gjennomsnitt er 43 % lavere enn armlengdeprisen når varene eksporteres ut av USA. Internprisen er hele 66,7 prosent lavere enn armlengdeprisen for differensierte varer.³⁴ Denne prisdifferansen øker når selskapsskattesatsen i landet det eksporteres til faller. Ved å underprise eksportvarer, flytter multinasjonale selskap profitten ut av USA og minimerer sin skattebyrde på konsernivå.³⁵

4.4.2 Indirekte analyse

Ved indirekte analyser av internprising analyserer man blant annet sammenhenger mellom profittmargin og selskapsskattesatser. Dersom et selskap oppnår en mye lavere margin i høyskattelandet enn lavskattelandet, indikerer dette missprising av interne transaksjoner. En annen indikasjon er dersom profitten i et høyskatteland er lavere blant multinasjonale selskap enn sine nasjonale konkurrenter. Svakheten med indirekte analyse er at det er vanskelig å vite om funnene skyldes prismanipulasjon eller andre uobserverbare variabler.

En analyse gjort av Grubert og Mutti (1991) sammenligner profittmarginer og skattesats på tvers av land. Ved å analysere et tverrsnitt av 33 land i 1982, estimerer de at en økning i skattesats fra 20 % til 40 % vil gi en reduksjon i profittmargin fra 12,6 % til 5,6 %. Skattesats hadde en stor betydning for hvor selskapene plasserer sin profitt.

³³ For økonomisk teori, se kapittel 3.2, samt vedlegg B

³⁴ Som drøftet i kap. 4 kan det skyldes at man kan manipulere prisene mer på unike varer uten å bli tatt for det

³⁵ Ettersom 80 % av nasjonene i verden har lik eller lavere selskapsskattesats enn USA vil skattebesparelsen oftest være positiv når profitten flyttes ut av USA

Grubert (1997) ser på forskjellen i profittmargin i USA mellom amerikanske nasjonale selskap og datterselskapene til internasjonale konsern. Dog utenlandske selskap har lavere profitt i perioden 1987-1993, skyldes 50 - 75 prosent av differansen ifølge studiet systematiske forskjeller mellom hjemlige og internasjonale selskap. Profittforflytning ved bruk av internprising var ikke hovedgrunnen til forskjeller i profittmargin. Studiet problematiserer effekten uobserverte faktorer kan ha på profittmargin.

Vi finner også støtte for at bedrifter utnytter internprising for å flytte profitt imellom OECD land og europeiske land. Bartelsman og Beetsma (2001) ser på hvordan skattesatsen påvirker rapportert verdiskapning på bransjenivå fra 1979 til 1997, i 16 OECD-land. Deres analyse bekrefter en inntektsforflytning som både er statistisk og økonomisk signifikant. Dersom et land øker skattesatsen med 1 prosentpoeng, estimeres det at 65 prosent av den økte skatteinntekten går tapt grunnet internprising. Flere studier støtter at multinasjonale selskap i Europa flytter overskuddet fra høyskatteland til lavskatteland ved hjelp av internprising.³⁶

4.5 Internprising i Norge

Historisk har ikke Norge hatt et høyt skattenivå i forhold til våre handelspartnere. Forskningen har i større grad dreid seg om Tyskland og USA, som alltid har hatt en høy selskapsskattesats i forhold til resten av verden. Økt globalisering og redusert selskapsskatt internasjonalt de siste 20 årene gir Norge grunn til bekymring. Den norske selskapsskattesatsen er godt over gjennomsnittet i EU. Omfanget av internasjonale bedrifter er på over 20 prosent, målt etter omsetning.³⁷ Risikoen har dermed økt for at multinasjonale selskap utnytter internprising for å flytte overskuddet ut av Norge. Vi ser på to indirekte analyser som gir støtte for at overskudd flyttes ut av Norge.³⁸

³⁶ Overesch (2006) oppsummerer studier av Huizinga og Laeven (2007), samt Weichenrieder (2006) som finner en negativ sammenheng mellom skattesats og profittmargin for hhv. Europa og Tyskland

³⁷ Hentet fra "trends in the European Union – Data for the EU Member States, Iceland and Norway" (Eurostat, 2013) og "Utenlandskontrollerte foretak sammenlignet med hele næringslivet" (SSB, 2013). Mer om utv. i Norge i delkap. 5.3.1

³⁸ Negativ nettostrøm, dvs at det samlet sett flyttes mer overskudd ut av Norge enn inn i Norge

Balsvik et. al. (2009) finner lavere profittmargin blant multinasjonale selskap i perioden 1993-2005, på tvers av næringene i fastlands Norge.³⁹ Utenlandskeide flernasjonale selskap hadde 2,38 prosentpoeng lavere profittmargin, mens norskeide flernasjonale selskap hadde 1,69 prosentpoeng lavere profittmargin enn nasjonale selskap.⁴⁰ Marginforskjellen har ikke blitt større over tid, selv om den norske skattesatsen økte relativt til skattesatsene internasjonalt i perioden 1992-2005. Dette kan skyldes økt fokus på internprising hos skattemyndighetene.⁴¹

Tropina og Møen (2012) oppdaterte analysen av Balsvik et. al. (2009) og fant enda større differanser i profitt. De fant at utenlandskeide og norskeide flernasjonale selskap har henholdsvis 4,5 og 2,5 prosentpoeng lavere profittmargin enn nasjonale selskap. Ut i fra dette anslo de at så mye som 40 prosent av skatteinntektene fra multinasjonale selskap gikk tapt for den norske stat. Samlet sett indikerer forskningsresultatene gjort på norsk næring at skatteunndragelse er et stort problem, også i Norge.

4.6 Kapittelkonklusjon

Vi finner empirisk støtte for at multinasjonale selskap benytter seg av både tynn kapitalisering og internprising for å minimere sin skattebyrde på konsernnivå. Dette gjelder både internasjonalt og i Norge, selv om det er noen forskjeller. Internasjonalt forskes det mye på land med store økonomier og veldig høy selskapsskattesats, deriblant Tyskland og USA. Dermed er både selskapsstørrelsen, omsetningen og insentivene til skatteplanlegging veldig store.⁴² Til sammenligning har Norge en lavere selskapsskattesats og en mye mindre økonomi. En naturlig konsekvens av dette er færre analyser på internprising og kapitalstruktur. Blant annet er det ikke gjort noen direkte analyser på internprising i Norge, slik som Bernard et. al. (2006) gjør med amerikanske tall. Empirien indikerer også at profittflytningen er mindre problematisk i Norge enn internasjonalt.

³⁹ Alle næringer i privat sektor utenom oljeutvinning og bergverksdrift. Balsvik et. al. (2009) bygger videre på Langli og Saudagaran (2004) sine metoder

⁴⁰ Ved å kontrollere for uobserverbare foretaksspesifikke faste effekter

⁴¹ Skattemyndighetene gjorde i 2008 krav på 6,6 mrd kroner fordelt på 50 saker. Dog det er lavere enn de 15-25 mrd kronene som Balsvik et. al. (2009) estimerer for 2008, vil aktive skattemyndigheter fungere disiplinerende

⁴² Store økonomier med færre og større selskap, med høy omsetning. Høy omsetning; høy nytte av profittflytning. Norge har flere og mindre selskap per kunde. Hentet fra Balsvik et. al. (2009)

5. Skattesystemet internasjonalt og i Norge

De siste tiårene har internasjonale organer som OECD forsøkt å utvikle regelverk som gir rettferdig fordeling av skatteprovenyet. I dette kapittelet vil vi ta for oss reglene som er relevante med hensyn til multinasjonale selskap sin mulighet til skatteplanlegging. Kapittelet er delt opp slik at vi først ser på internasjonale standarder og hvordan de åpner for skadelig internprising. Deretter ser vi på den internasjonale utviklingen i kampen mot tynn kapitalisering. Til slutt ser vi på det norske regelverket i lys av utviklingen internasjonalt.

5.1 Skattesystemet internasjonalt og implikasjoner for internprising

Internasjonalt finnes det to systemer for skattlegging av multinasjonale selskap sitt overskudd, separate accounting (SA) og formulary apportionment (FA).⁴³ SA systemet bruker regnskapene i hvert enkelt land for å avgjøre skattbart overskudd. Under FA systemet samles alt overskuddet i konsernet, for så å fordele på landene ut ifra relativ investeringsmengde, antall ansatte og omsetning. De fleste vestlige land bruker SA systemet. Unntaket er Canada og USA, hvor FA prinsippene brukes mellom statene innad i landet. Hvilket system som benyttes har betydning for både fordelingen av skattebyrde mellom land, og muligheten til å misprise transaksjoner mellom nærstående.

Normen i OECD landene er å benytte separate accounting. Dette kan gi problemer i forhold til fordelingen av inntekt mellom ulike jurisdiksjoner. Myndighetene i hvert enkelt land ønsker å optimere sitt skatteproveny, mens multinasjonale konsern ønsker å skatte til jurisdiksjonen med lavest effektiv skattesats. Hvis et multinasjonalt selskap tilhører land A og har inntekt i land B, kan de bli et offer for dobbeltbeskatning. Hverken dobbeltbeskatning, eller ressurser brukt på at ulike jurisdiksjoner kommer til enighet, er ønskelig.

OECD sin mønsteravtale har føringer for hvordan man skal hindre slike problemer. De mest relevante prinsippene i denne sammenheng er kildeprinsippet og globalinntektsprinsippet. Kildeprinsippet sier at et selskap er skattepliktig der hvor inntekten er opptjent. Globalinntektsprinsippet går ut på at et selskap er skattepliktig der det er hjemmehørende, uavhengig av hvor inntektene er opptjent. Internasjonal skatterett medfører en stor

⁴³ Se Schjelderup (2013) side 3-4

kompleksitet. Mange dobbeltbeskatningstvister avgjøres med bilaterale skatteavtaler, eller forhandlinger i en enkeltsak. Vi går dermed ikke mer i detalj her, men ser på hvordan Norge forholder seg til internasjonal skattlegging i kapittel 5.3.

I følgende avsnitt viser vi hvordan skattegrunnlaget dannes ved henholdsvis separate accounting og formulary apportionment. Separate accounting systemet forutsetter bruk av kildeprinsippet for skattlegging mellom land. Vi vil vise at insentivene for missprising faller bort dersom man går over til formulary apportionment.

5.1.1 Separate accounting (SA) og armlengdeprinsippet

Vi antar som tidligere at det multinasjonale selskapet har heleide datterselskap i land A og B. Skattesatsene i A og B settes uavhengig av hverandre. Videre antar vi i utgangspunktet at selskapet kan sette internprisene slik de vil uten innblanding fra myndighetene.

$$(5.1) \pi = (1 - t_A) * \pi_A + (1 - t_B) * \pi_B$$

Skattegrunnlaget i SA systemet avhenger av regnskapsoverskuddet i land A og B. Ligning (5.1) er en gjengivelse av (B.2.1) i vedlegg B. Her fant vi at missprising kan brukes på interne transaksjoner for å flytte hele overskuddet til det landet med lavest skattesats. Ved SA systemet undersøker man om hver enkelt transaksjon følger armlengdeprinsippet. Transaksjonen følger armlengdeprinsippet dersom betingelsene tilsvarer det som ville oppstått mellom to uavhengige parter.

Myndighetene forsøker å hindre missprisingen ved å bruke flere virkemidler. Dersom intern handel foregår med varer det finnes et eksternt marked for, kan manipulasjon av priser enkelt avdekkes. Ofte finnes det imidlertid ikke et effektivt marked for varene. Myndighetene forsøker da å finne riktig pris ved bruk av en eller flere av følgende metoder:⁴⁴

- Estimert kostnad pluss profittmargin
- Armlengdepris for sammenlignbare varer
- Re-salgsprisen⁴⁵
- Splitte profitten mellom selger og kjøper
- Alternative profitt estimeringsmetoder

⁴⁴ Se (Schjelderup, 2013) side 3

⁴⁵ oppnås ved å trekke fra en profittmargin fra salgsprisen (Schjelderup, 2013 side 3)

Det generelle problemet er at man kun får estimerte priser, med tilknyttet usikkerhet. Dermed kan ikke myndighetene eliminere missprisingen helt. Likevel ser man i delkapittel (3.2) og vedlegg B3, at økt kontroll reduserer lønnsomheten for konsernet ved missprising.

5.1.2 Formulary apportionment (FA)

Formulary apportionment benyttes innad i noen få føderalstater i verden. USA er et eksempel på dette, hvor hver enkelt stat har sitt eget skattegrunnlag. Fordelingen av overskuddet mellom stat A og stat B kan illustreres slik:

$$(5.2) \pi = (1 - t_A) * (\pi_A + \pi_B) * \frac{K_A}{K_A + K_B} + (1 - t_B) * (\pi_A + \pi_B) * \frac{K_B}{K_A + K_B}$$

$$(5.3)^{46} k_A = \frac{K_A}{K_A + K_B}, \quad \pi_f = \pi_A + \pi_B$$

$$(5.4) \pi = \pi_f ((1 - t_A)k_A + (1 - t_B)(1 - k_A))$$

Ligning (5.2) viser at profitten konsolideres på konsernnivå før den fordeles mellom landene på grunnlag av en eller flere faktorer. I dette tilfellet vektes fordelingen ut i fra kapitalinvesteringene, K . Fra (5.3) har vi at k_A er andelen av total kapital i land A og π_f gir profitt før skatt for konsernet som helhet. Dette gir en forenklet profittfunksjon etter skatt i ligning (5.4). FA systemet hindrer bedriftenes bruk av internprising i skatteplanleggingen, fordi det er irrelevant hvor profitten kommer fra i verden. Skattebelastningen i hver enkelt stat gjenspeiler bedre den reelle aktiviteten i staten. Ved en endring i skattesats i en av statene må selskapet flytte investeringene, produksjonen, eller andre aktiviteter dersom de ønsker å minimere skattebelastningen.

En økning i skattesatsen i land A (t_A) vil ha en inntektseffekt og en substitusjonseffekt på skatteprovenyet i begge landene. I land A drar både inntekts- og substitusjonseffekten i retning av mindre overskudd, mens høyere skattesats gir økt skatteinntekt per krone i overskudd. Dermed blir nettoeffekten i land A usikker. I land B drar effektene i hver sin retning. Inntektseffekten drar i retning av mindre investeringer og slår negativt ut for skatteprovenyet. Substitusjonseffekten tilsier en vridning mot investeringer i land B da dette blir billigere, relativt til å investere i land A. Nettoeffekten på skatteinntektene i B er dermed også usikker.

⁴⁶ $(k_A + k_B) = 1 \Rightarrow k_B = (1 - k_A)$

5.1.3 Oppsummering Separate Accounting versus Formulary Apportionment

Når myndighetene i ulike land utvikler sin skattepolitikk må de ta hensyn til flere ting. Vi forutsetter at de to viktigste hensyn i forhold til internprising er å hindre at missprising foregår, samt maksimere skatteprovenyet. Profittfunksjonene ovenfor støtter at formulary apportionment er et effektivt virkemiddelet mot missprising på konserninterne varer og tjenester. Mange eksperter mener av denne grunn at FA er en overlegen metode.⁴⁷ FA systemet er også attraktivt fordi feilrapportering av aktiviteter som sysselsetting og kapitalbruk vanskelig lar seg gjøre.⁴⁸

Formulary apportionment har også noen negative egenskaper. Et hypotetisk bytte fra SA til FA skaper en forvrengning av selskapenes ressurser ved at skattesatser langt på vei bestemmer hvor det er mest lønnsomt å investere. Aktiviteten vil falle i høyskattelandet og øke i lavskattelandet. Høyskattelandet kan bli straffet hardt dersom reduksjonen i aktivitet dominerer over gevinsten av hindring av missprising.⁴⁹ Nielsen, et. al. (2010) ser på velferdseffekten⁵⁰ av en endring fra SA til FA ved bruk av en to-lands-modell.⁵¹ Under gitte betingelser sier modellen at en endring fra SA til FA vil redusere samlet skatteproveny i landene.⁵² Funnene til Nielsen et. al. (2010) må likevel behandles med varsomhet, da forutsetningene ikke nødvendigvis reflekterer virkeligheten.

Vi kan altså argumentere til fordel for begge systemene. FA systemet hindrer missprising og reflekterer bedre den faktiske aktiviteten i et datterselskap enn SA. Med andre ord er det lettere å vri skatteforpliktelsene ved internprising enn ved å flytte aktiviteten i form av kapital, arbeidskraft og omsetning. Vår oppfatning er at dersom en bedrift har sin reelle verdiskapning og omsetning i et land så skal de betale skatten i dette landet, uavhengig av hva skattesatsen måtte være.

⁴⁷ Se Schjelderup (2013) side 3-4

⁴⁸ Se "Company taxation and tax spillovers: Separate accounting versus formula apportionment" (Nielsen et. al. 2010) side 131

⁴⁹ Gevinsten er at man ikke får flyttet overskudd ved missprising. Tilsvarende kan lavskattelandet tape hvis reduksjonen i missprisingsgevinst dominerer over økning i aktivitet

⁵⁰ Velferdseffekt = effekt på samlede skatteproveny

⁵¹ Modellen antar at multinasjonale selskap operer i begge landene, symmetrisk

⁵² To hovedkrav: (1) profitten ved missprising var enten veldig lave eller veldig høye, og (2) kostnadene ved missprisingen var mellomstore. Betingelsene oppfylles sannsynligvis i visse bransjer hvor interne transaksjoner preges av til dels unike varer. Se Nielsen et. al. (2010) S.131,132

5.2 Regelverk mot tynn kapitalisering internasjonalt

Globalisering har ført til en markant økning av multinasjonale selskap de siste tiårene. I respons til dette har myndigheter og organisasjoner utviklet flere metoder for å hindre tynn kapitalisering. I påfølgende delkapitler går vi gjennom relevante metoder og hvordan de skiller seg fra hverandre.

5.2.1 Tynnkapitaliseringsregler⁵³

Tynnkapitaliseringsregler (TK-regler) har som målsetning å begrense bruken av gjeld generelt og intern gjeld spesielt. Dette gjøres ved å nekte rentefradrag på gjeld som overgår et visst beløp for samtlige selskap i landet reglene gjelder. TK-regler er det mest brukte virkemiddelet mot overdreven gjeldsbruk og har blitt utviklet i flere former internasjonalt gjennom de siste tiårene.⁵⁴ Fra midten av 90-tallet til 2005 økte andelen OECD land med TK-regler fra under halvparten til mer enn to tredjedeler.⁵⁵ Reglene kan enten være utformet som spesifiserte, eller uspesifiserte.⁵⁶ Beskrivelsen av TK-reglenes utforming er i hovedsak hentet fra Ruf og Schindler (2012) og Webber (2010).

5.2.1.1 Spesifiserte tynnkapitaliseringsregler

Spesifiserte TK-regler går ut på å sette en maksimal gjeld/egenkapital- rate (G/E) som hvert enkelt selskap i konsernet kan ha for å få rentefradrag på gjelden sin. I de fleste land gjelder de spesifiserte TK-reglene intern gjeld. Den maksimale raten defineres som safe harbour, frihavn på norsk. Så lenge man holder seg innenfor frihavnen, vil ikke TC-reglene gjelde. Dersom G/E-raten overgår frihavnen, vil ikke rentekostnadene på gjeld utover frihavnen være fradragsberettiget.

Ruf og Schindler (2012) peker på at spesifiserte TK-regler enten kan være strengt bindende, eller ha smutthull. Ved strengt bindende regler er det ingen måte å omgå reglene på. I kapittel 3 viser ligning 3.10 og 3.11 førsteordensbetingelsene for intern og ekstern gjeld. Ligningene illustrerer at optimalt gjeldsnivå oppnås ved å balansere marginalinntekter mot marginalkostnader. Bindende TK-regler vil i dette tilfelle føre til at $t_i = 0$ for gjeld utover frihavnen. Dermed blir marginalinntekten lik null for ekstern gjeld og null, eller negativ, for

⁵³ Thin-capitalization rules på engelsk

⁵⁴ Hentet fra "Debt Shifting and Thin-Capitalization Rules – German Experience and Alternative Approaches" (Ruf & Schindler, 2012)

⁵⁵ Se Ruf & Schindler (2012) side 4

⁵⁶ Specific og Non-specific thin capitalization rules på engelsk

intern gjeld. Motivasjonen for å øke gjelden utover frihavnen forsvinner. Likevel er det urealistisk å anta at reglene kan være strengt bindende i praksis. At det finnes en konsulentbransje som fokuserer på skatteplanlegging, indikerer at det er smutthull.⁵⁷ Dermed er det også grunn til å tro at multinasjonale selskap har høyere gjeldsgrad enn frihavnen. Så lenge TK-reglene har en viss effekt i å redusere gjeldsbelastningen vil det føre til høyere kapitalkostnader og redusert aktivitet på grunn av mindre realinvesteringer.⁵⁸

Canada var først i verden til å introdusere TK-regler i 1971, etterfulgt av Australia og USA.⁵⁹ USA har en høy selskapsskattesats og innførte TK-regler i 1989.⁶⁰ Disse innebærer at myndighetene nekter rentefradrag dersom G/E-raten overstiger 1,5:1 og rentekostnadene overstiger 50 % av regnskapsmessig EBITDA. EBITDA er inntekter før skatter, renter, avskrivninger og amortisering. Ble begge disse kravene innfridd ville ikke rentekostnadene utover 50 % av EBITDA få fradrag på skatten. Dette gjaldt kun for intern gjeld frem til 1993, da reglene ble utvidet til å gjelde ekstern gjeld garantert av et nærstående selskap. Systemet var utformet som en hybrid av spesifiserte- og uspesifiserte TK-regler. Tyskland er et annet sentralt land innen utviklingen av reglement mot tynn kapitalisering. Frem til 2007 brukte de spesifiserte TK-regler med en definert frihavnbegrensning for fradrag.

5.2.1.2 Uspesifiserte tynnkapitaliseringsregler

Uspesifiserte TK-regler, også kalt fradragsbegrensningsregler, har som formål å begrense tynn kapitalisering.⁶¹ Reglene setter en øvre grense for fradragsberettigede netto rentekostnader som en andel av et definert inntektsgrunnlag på selskapsnivå. Denne øvre grensen kaller vi her ved rentefradragsrammen. Dersom netto rentekostnader overgår rentefradragsrammen, vil overskytende netto rentekostnader ikke få fradrag. Utformingen av lovverket varierer noe fra land til land. Netto rentekostnader kan gjelde renter på kun intern gjeld, eller både intern og ekstern gjeld. Inntektsgrunnlaget for dette formålet kan defineres

⁵⁷ Hentet fra Ruf, Schindler (2012) side 7

⁵⁸ Hentet fra (Ruf, Schindler, 2012)

⁵⁹ Se Ruf, Schindler (2012) side 4

⁶⁰ Se "Thin Capitalization and Interest Deduction Rules: A Worldwide Survey" (Webber, 2010) side 690

⁶¹ Uspesifiserte TK-regler er det samme som fradragsbegrensningsregler (oversatt fra earnings stripping rules). Vi benytter oss i hovedsak av sistnevnte begrep igjennom oppgaven

ulikt, men ifølge litteraturen anvendes regnskapsmessig EBITDA i de fleste land.⁶² EBITDA velges fordi det egner seg godt til å bedømme gjeldsbetjeningsevnen i selskapet.⁶³

Mange land i Europa benytter fradragsbegrensningsregler, deriblant Tyskland, Italia, Portugal, Spania og Frankrike. Regelverkene i disse landene ligner mye på hverandre.⁶⁴ Grunnet størst mengde tilgjengelig litteratur velger vi å fokusere på det tyske regelverket.

Fradragsbegrensningsregler ble innført i Tyskland i 2008. Konkret innebærer reglene en rentefradragsramme på 30 % av regnskapsmessig EBITDA for alle selskap som opererer i Tyskland. Rammen gjelder både intern og ekstern gjeld. Det finnes tre unntak fra reglementet i Tyskland. Et selskap er fritatt dersom netto rentekostnad er under tre millioner Euro per år, eller selskapet ikke er del av et konsern (stand alone clause). Man er også fritatt hvis egenkapitalgraden i selskapet ikke er mer enn 2 % lavere enn gjennomsnittlig egenkapitalgrad i konsernet.⁶⁵

Vi har gitt en oversikt av fradragsbegrensningsreglene internasjonalt, med fokus på Tyskland. Oversikten vil komme til nytte ved utledningen av de nye norske fradragsbegrensningsreglene i kapittel 5.3, og i analysedelen. I kapittel 9 av analysedelen ser vi på effekten av ulike fradragsbegrensningsregler, i lys av Statkraft.

5.2.1.3 Oppsummering TK-regler

På teoretisk grunnlag er utviklingen fra spesifiserte TK-regler til fradragsbegrensningsregler et steg i riktig retning. Rentebegrensningsreglene begrenser hvor mye av overskuddet som kan flyttes med gjeld direkte, mens spesifiserte TK-regler kan omgås ved å manipulere egenkapitalmengden. Det er også en fordel at rentebegrensningsreglene tar utgangspunkt i EBITDA, som gir et bedre bilde av gjeldsbetjeningsevnen.

Felles for begge typer TK-regler er at de angriper alle selskap som opererer i landet. Dette gjør at internasjonale- og nasjonale selskap sidestilles slik at konkurransevnen til hjemlige selskap ikke svekkes. En ulempe ved TK-regler er at det reduserer insentivene til å investere i landet relativt til land som ikke benytter seg av TK-regler.

⁶² Hentet fra "PROP 1 LS (2013-2014) – Skatter, avgifter og toll 2104" (finansdepartementet, 2013a) side 106-107. Det norske reglene er et unntak da skattemessig EBITDA brukes som grunnlag. Dette gjennomgås i 5.3.3

⁶³ Se finansdepartementet (2013a) side 108

⁶⁴ Se finansdepartementet (2013a) side 107

⁶⁵ Se finansdepartementet (2013a) side 107

Det er begrenset med empirisk støtte for at TK-regler er effektive i å begrense tynn kapitalisering. Weichenrieder og Windischbauer (2008) ser på de spesifiserte TK-reglene i Tyskland ved å bruke den tyske MiDi databasen. Innstramningen av reglene i 2001 gav en reduksjon i intern gjeld. Man fant likevel ingen effekt på realinvesteringene.⁶⁶ Uendrede realinvesteringer er et tegn på smutthull i regelverket. For det første hadde holdingselskap bedre betingelser enn andre tyske selskap.⁶⁷ For det andre begrenset regelverket kun mengden intern gjeld. Dette førte til en vridning fra intern til ekstern gjeld.⁶⁸

Buslei og Simmler (2012) forsket på effektene av uspesifiserte TK-regler i Tyskland. De finner at gjeldsandelen reduseres, men ser ingen effekt på investeringene på kort sikt. Dette kan skyldes flere ting. Investeringene kan være bundet på kort sikt. Det kan ifølge Buslei og Simmler (2012) også skyldes smutthull i de uspesifiserte TK-reglene.

5.2.2 Armlengdeprinsippet

Armlengde uttrykker de betingelsene en transaksjon ville hatt dersom den foregikk mellom to uavhengige parter. Hvis avtalen mellom nærstående ikke tilsvarer betingelsene etter armlengdeprinsippet, endres transaksjonen for skattemessige hensyn.⁶⁹ Armlengdeprinsippet krever at myndighetene analyserer hver enkelt transaksjon. Med utgangspunkt i Ruf og Schindler (2012) gir vi en kort oversikt av armlengdeprinsippets utforming med hensyn på intern gjeld.

Armlengdeprinsippet har tradisjonelt blitt brukt i Norge og Storbritannia, og analyserer hvert enkelt tilfelle ut i fra tre kriterier. For det første undersøker myndighetene om rentesatsen på interngjelden tilsvarer rentesatsen fra en tredjepart. Hvert enkelt lån har unike lånebetingelser grunnet ulik risikoprofil, løpetid, med mer. Dette vanskeliggjør en sammenligning med tilsvarende lån i markedet. For det andre undersøker de om lånebeløpet kunne blitt oppnådd fra en tredjepart. For det tredje undersøkes det om samme gjeldsandel ville blitt valgt dersom selskapet kun hadde ekstern gjeld tilgjengelig. Kriteriene er vanskelig å observere. Dersom

⁶⁶ Se Ruf & Schindler (2012) side 14

⁶⁷ Fra 2001 var frihavn 3:1 (D:E) for holdingselskap og 1,5:1 for tyske selskap. Se Ruf & Schindler (2012) s. 11

⁶⁸ Se Ruf & Schindler (2012)

⁶⁹ Se "OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administration" (OECD, 2010) side 32, punkt 1.3

analysen avdekker gjeld som ikke følger armlengdeprinsippet, kan det bli omklassifisert til egenkapital for skatteformål.⁷⁰

5.2.3 Controlled-foreign-company (CFC) regler

Controlled-Foreign-Company (CFC) regler gjelder selskap med hovedkvarter i landet det innføres, samt deres datterselskap. Dette er uavhengig av hvor datterselskapene tilhører. Reglene har som mål å nekte multinasjonale selskap å plassere passiv inntekt i lavskatteland. Passiv inntekt defineres som all inntekt ikke kvalifisert som aktiv.⁷¹ Dette inkluderer blant annet royalties og renteinntekter på gjeld. Vi fokuserer på intern gjeld når vi drøfter CFC reglementet. CFC reglene fungerer slik at passiv inntekt i lavskatteland skattlegges i hjemlandet (g) ved bruk av kreditmetoden.⁷² Den relevante skattesatsen på passiv inntekt blir skattesatsen i hjemlandet. Følgende avsnitt beskriver generelle krav i det tyske regelverket.⁷³

Tre krav må oppfylles for at CFC-reglene i Tyskland skal komme til anvendelse. For det første må inntekten være passiv. For det andre må selskapet være majoritetseier.⁷⁴ For det tredje må selskapsskattesatsen i landet være under den forhåndsbestemt grensen (t_g) på 25 %. Hvis alle kravene er oppfylt oppheves skatte-unntaksprinsippet og Tyskland vil kreve inn skatt på overskuddet løpende.⁷⁵ EU-reglementet kan likevel hindre implementering av CFC-reglene innad i EØS på grunn av etableringsfriheten, så lenge datterselskapet driver reell virksomhet.⁷⁶

Dersom reglene er effektive, vil de ha store implikasjoner for selskapenes kapitalstruktur. I datterselskapene hvor skattesatsen er lavere enn grensesatsen (t_g), vil skatten på renteinntektene overstige skattefradraget.⁷⁷ Skatteskjoldet for interngjeld blir negativt og ingen av disse selskapene vil ha insentiver til å bruke intern gjeld. Settes grensesatsen (t_g) lik selskapsskattesatsen i hjemlandet (g), vil internbanken antagelig plasseres her. Selskap

⁷⁰ Se Finansdepartementet (2013a) side 105, punkt 4.3.4

⁷¹ Aktiv inkluderer inntekt fra blant annet produksjon, utbytte, jordbruk og kapitalinntekt dersom kapitalen er inntjent fra en urelatert tredjepart. Hentet fra forelesningsnotatet *Debt Shifting and Legal Limitations* (Dirk Schindler, 2014) i faget Taxes and Business Strategy (vår 2014)

⁷² delvis kreditering slik at hvis det er 10 % skatt i lavskattelandet og 30 % i hjemlandet så kreves det 20 % skatt i hjemlandet. For talleksempel se delkapittel 5.3.2.2

⁷³ Se Ruf & Schindler (2012), side 17

⁷⁴ Eie minimum 50 % av stemmeretten i selskapet enten direkte eller indirekte

⁷⁵ Skatte-unntaksprinsippet = Kildeskatteprinsippet

⁷⁶ Se Ruf & Schindler (2012) side 18. 'Schweppes-Cadbury saken'. CFC reglene fortsatt mulig dersom selskapet er et rent fiktivt arrangement

⁷⁷ Jamfør ligning (3.11), delkapittel 3.1

plassert i land med høyere skattesats enn kravet vil fortsatt benytte intern gjeld, men insentivene reduseres.⁷⁸ Mindre intern gjeld gjør at hjemlige konsern blir mindre konkurransedyktige enn utenlandske.

Skatteprovenyet i hjemlandet kan enten øke eller falle som et resultat av effektive CFC-regler. I teorien har vi momenter som trekker i hver sin retning. En reduksjon i bruk av gjeld gir økte skatteinntekter for et gitt aktivitetsnivå, da kostnadene knyttet til egenkapital ikke er fradragsberettiget. Videre er det ofte hensiktsmessig å flytte internbanken til hjemlandet, som også vil øke skatteprovenyet. På den andre siden vil reglene føre til høyere kapitalkostnad, mindre investeringer og mindre verdiskaping for konsernet som helhet. Reglene kan også føre til at konsernet flytter hovedkvarteret til et annet land for å unngå et slikt reglement. Teoretisk er det derfor umulig å anslå nettoeffekten på skatteprovenyet.

Den mest omfattende analysen på CFC regler er utført av Ruf og Weichenrieder (2009). De finner at konsern som blir påvirket av CFC-regler har signifikant færre datterselskap i lavskatteland. Analysen ser også på hvordan multinasjonale selskap tilpasset seg regelendringene i Tyskland i 2001 og 2003. Samlet sett støtter funnene i artikkelen at CFC-regler er effektive i å redusere flyttingen av passiv inntekt til lavskatteland. Et problem med CFC-regler er at det bidrar til svekket konkurranseevne for multinasjonale selskap med hovedkvarter i hjemlandet.⁷⁹

Tyskland kombinerer TK- og CFC-regler for å hindre uthulingen av skatteproveny og samtidig likestille hjemlige og utenlandske konsern. I Norge har vi en parallell til de tyske CFC-reglene, nemlig NOKUS-reglementet. Vi ser nærmere på NOKUS-reglene i delkapittel 5.3.2.2.

5.2.4 Allowance for corporate equity og Comprehensive business income tax

Allowance for corporate equity (ACE) og comprehensive business income tax (CBIT) innebærer en fundamental endring i selskapsskattesystemet. Gjeld har en skattemessig fordel i forhold til egenkapital ved at rentekostnader som regel er fradragsberettiget. Systemene har som målsetning å likestille egenkapital med gjeld ut ifra et skattehensyn.

⁷⁸ Se delkapittel 3.1, samt Ruf og Schindler (2012) side 17

⁷⁹ Relativt til multinasjonale selskap fra utlandet dersom de ikke har de samme CFC-reglene i sitt hjemland. Svekkelsen for hjemlig MNC kommer gjennom høyere skattebetalinger på konsernnivå

5.2.4.1 Allowance for corporate equity (ACE)

I ACE systemet beholder man fradragretten på gjeld samtidig som man kan kostnadsføre en risikofri rente av egenkapitalen.⁸⁰ Dermed skattes bare "superprofitten" på egenkapitalen. Incentivene for overdreven bruk av gjeld reduseres. Dette bedrer effektiviteten, da man slipper ressursbruk knyttet til å forsvare en høy gjeldsgrad eller kostnader knyttet til risikoen for konkurs.

Ved ACE blir skattebasen smalere fordi alternativkostnadene ved å bruke egenkapital kan trekkes fra mot inntektene. Dette kompenseres for ved økt selskapsskattesats, eller andre husholdningsrelaterte skatter. De ulike alternativene har stor effekt på skatteproveny og velferd, ifølge De Mooij og Devereux (2009). De har forsket på en mulig innføring av ACE i europeiske land. Dersom inntektstapet kompenseres for ved å øke selskapsskattesatsen vil det i teorien gi skatteflukt og mindre skatteproveny.⁸¹ Økes derimot skatten på arbeidskraft eller konsum,⁸² vil ACE systemet gi økt velferd for staten i form av økte investeringer og BNP.⁸³

Italia, Østerrike, Kroatia, Belgia og Brasil har erfaringer fra systemer med likhetstrekk til ACE.⁸⁴ Effektene er vanskelig å isolere grunnet begrenset med data og kompliserte reformer. Belgia er av stor interesse for vår analyse av Statkraft og drøftes i delkapittel 8.2.1.

5.2.4.2 Comprehensive business income tax (CBIT)

CBIT eliminerer preferansen av gjeld ved å nekte skattefradrag av rentekostnadene. I likhet med ACE systemet vil dette tiltaket sidestille gjeld og egenkapital.

I motsetning til ACE, gir CBIT høyere kapitalkostnad for selskapene og økte skatteinntekter til myndighetene, alt annet likt. For å ende opp med samme skatteproveny som før kan myndighetene enten redusere skatter til husholdningene, eller redusere selskapsskattesatsen. Forskning på Europa tilsier at førstnevnte tiltak vil redusere velferden, mens redusert selskapsskattesats vil øke velferden.⁸⁵ Redusert selskapsskattesats vil kompensere for de økte

⁸⁰ Se Ruf, Schindler (2012) side 19

⁸¹ Gjelder for land med høy grad av multinasjonale selskap (typisk vesteuropeiske land) og under den reelle antagelsen av at multinasjonale selskap har høy skattesensitivitet

⁸² kostnadene lempes fra selskap til husholdningene

⁸³ Hentet fra "Alternative Systems of Business Tax in Europe: An Applied Analysis of the ACE and CBIT Reforms" (De Mooij, Devereux, 2009)

⁸⁴ Se "IMF Working Paper - Allowances for Corporate Equity in Practice" (Klemm, 2006), side 6-7

⁸⁵ Hentet fra "An Applied Analysis of the ACE and CBIT Reforms in the EU" (De Mooij, Devereux, 2011)

skattekostnadene CBIT medfører. En redusert selskapsskattesats vil også tiltrekke aktivitet fra multinasjonale selskap, gitt at satsene i andre land forblir uendret.

I Sverige foreslår Företagsskattekommittén (2014) en omlegging av skattesystemet til en variant av CBIT. Selskapene vil i så fall ikke få fradrag på netto rentekostnader, men mottar 25 prosent fradrag på sitt skattemessige resultat. Fradraget på 25 prosent fungerer i praksis veldig likt som en reduksjon i selskapsskattesatsen. Omleggingen vil føre til at gjennomsnittlig skattekostnad blir uendret for selskapene samlet sett. Med dette systemet vil ikke skattehensyn påvirke bedriftenes valg av kapitalstruktur.

5.2.5 Business Purpose Doctrine & Substance over form

Ifølge Webber (2010) har myndighetene i mange nasjoner muligheten til å omklassifisere gjeld til egenkapital for skatteformål basert på skjønn. "Business Purpose Doctrine" og "Substance over form" i USA er eksempler på dette. Doktrinen sier at myndighetene kan bryte inn selv om transaksjonen teknisk sett følger reglene, dersom det ikke ligger noe forretningsmessig grunn bak disposisjonen. "Substance over form" prinsippet handler om å vektlegge underliggende innhold framfor formell struktur. Det gir rom for omklassifisering dersom innholdet i handlingen strider mot reglementets formål.

I Norge kan myndighetene gjøre lignende disposisjoner ved tilfeller av internprising og tynn kapitalisering. Mer om ulovfestet gjennomskjæring i delkapittel 5.3, hvor det norske regelverket dekkes.

5.2.6 Oppsummering av regelverk mot tynn kapitalisering

Delkapittel 5.2.1 til 5.2.5 viser flere metoder for å hindre overdreven bruk av gjeld. De siste tiårene har ulike former for TK-regler vært den vanligste metoden internasjonalt. Utviklingen har gått fra spesifiserte TK-regler til fradragsbegrensningsregler, kombinert med CFC regler. Armlengdeprinsippet brukes sjeldent som hovedvirkemiddel mot tynn kapitalisering. Det brukes i større grad som et virkemiddel mot urettmessig internprising. Vi har også sett på ACE og CBIT systemene. Disse forsøker å sidestille egenkapital og gjeld ut ifra et skattehensyn.

De ulike metodene beskrevet i delkapittel 5.2 danner grunnlaget for diskusjonen av de nye norske fradragsbegrensningsreglene. Spesiell vekt tillegges tynnkapitaliseringsregler. I 5.3.3 forklares de norske fradragsbegrensningsreglene, før vi i kapittel 9 vurderer ulike metoder opp mot hverandre.

5.3 Norske regler

Vi skal nå se på hvordan regelverket mot skatteplanlegging i Norge har utviklet seg over tid. Norge har benyttet seg av armlengdeprinsippet, samt muligheter for ulovfestet gjennomskjæring i kampen mot aggressiv skatteplanlegging.⁸⁶ Den 15 mars 2013 utnevnte Stoltenberg II regjeringen et offentlig utvalg for å se på den norske selskapsskatten og øvrig skattesystem i lys av utviklingen internasjonalt.⁸⁷ Utvalgets foreløpige arbeid har lagt grunnlaget for de nye reglene mot tynn kapitalisering, samt redusert selskapsskattesatsen til 27 prosent. Scheel-utvalget leverte sin innstilling 2 desember 2014. Vi hadde dessverre ikke anledning til å inkludere momenter fra utvalgets innstilling i denne utredningen.

I neste delkapittel ser vi på skattesatsutviklingen i Europa og globaliseringstrender i Norge. Deretter ser vi på det norske skattesystemet og avslutter kapittelet med en beskrivelse av fradragsbegrensningsreglene i delkapittel 5.3.3.

5.3.1 Utviklingen i Norge og internasjonalt

I 1995 hadde Norge en selskapsskattesats på 28 prosent. Dette var 7,3 prosent lavere enn gjennomsnittsskattesatsen i Europa.⁸⁸ Skatteflukt ut av Norge ble derfor ikke sett på som et nevneverdig problem. Med årene har dette endret seg drastisk. De fleste EU landene har dumpet selskapsskattesatsen, slik at Norge med 27 prosent ligger godt over gjennomsnittet.⁸⁹ Dette gir multinasjonale selskap insentiver til å flytte overskudd ut av Norge.

Tilstedeværelsen av multinasjonale selskap vil også påvirke behovet for reguleringer mot skatteflukt. Norby (2000) peker på en globaliseringstrend på 90-tallet, med økende utenlandsk eierskap i norske selskap. Andelen utenlandskkontrollerte foretak ligger nå på omtrent 25 % av foretakene i norsk næringsliv, målt etter omsetning.⁹⁰ Større tilstedeværelse av multinasjonale foretak i Norge gir økt risiko for skatteflukt.

5.3.2 Skattesystemet i Norge

Norge benytter seg av separate accounting systemet for å fordele inntekt mellom ulike land. Som nevnt i delkapittel 5.1 kan SA systemet skape konflikter med hensyn på

⁸⁶ For mer om gjennomskjæring se delkapittel 5.3.2

⁸⁷ Hentet fra "Nytt offentlig skatteutvalg" (Finansdepartementet, 2013c)

⁸⁸ Hentet fra "Taxation trends in the European Union – Data for the EU Member States, Iceland and Norway" (Eurostat, 2013)

⁸⁹ Siden 2004 har Norge hatt en høyere sats enn snittet i EU. Vedlegg C viser utviklingen i selskapsskattesatsen

⁹⁰ Hentet fra "Utenlandskkontrollerte foretak sammenlignet med hele næringslivet" (SSB, 2013)

inntektsfordelingen. Hovedproblemet oppstår ved uenighet om et selskap er skattepliktig der inntekten er hjemmehørende, eller der inntekten er opptjent. OECDs mønsteravtale og EU sin rettspraksis har i denne sammenheng hatt en viktig rolle for utviklingen av det norske skattesystemet.

5.3.2.1 Fritaksmetoden

Mellom aksjeselskap innad i EØS benyttes fritaksmetoden for å redusere dobbeltbeskatning.⁹¹ Utbytte kan dermed utdeles skattefritt til et morselskap i Norge fra datterselskap i andre EØS land. Dette gjelder også dersom konsernet har et datterselskap i Norge og morselskap i et annet EØS land. På denne måten hindrer man dobbeltbeskatning innad i EØS. Det stilles et realitetskrav til fritaksmetoden.⁹²

Dersom selskapet ikke driver reell økonomisk virksomhet faller fritaksmetoden bort. Fritaket gjelder ikke utenfor EØS dersom ikke annet er bestemt i en skatteavtale, jmfør skatteloven § 2-38, 5. ledd. Ved bortfall av fritaksmetoden skattlegges både innkommende og utgående utbytte.⁹³ Skatt på innkommende utbytte er skattefritt dersom selskapet eier 90 % av aksjene i det betalende selskapet. Dersom selskapet har en mindre eierandel, påløper det en skatt på 3 % av utbytte, som gir en effektiv skattesats på 0,81 %.⁹⁴ Utgående utbytte ilegges en kildeskatt på 25 prosent, hvis ikke en skatteavtale angir en lavere skattesats.⁹⁵ Norge har bilaterale skatteavtaler med mange land utenfor EØS.⁹⁶

5.3.2.2 NOKUS-reglene

Norsk kontrollerte selskap i lavskatteland omfattes av egne regler for beskatning, nemlig NOKUS-reglene.⁹⁷ NOKUS-reglene hindrer utnyttelsen av lavskatteland ved å beskatte overskuddet løpende.⁹⁸ Skattleggingen er uavhengig av om selskapet deler ut utbytte. Ved benyttelse av reglene oppnår man kapitaleksportnøytralitet. Dette vil si at selskapet oppnår tilsvarende skattekostnad uavhengig av om det investerer i Norge eller i lavskattelandet. Delvis kreditering benyttes. Dersom vi har et selskap med 100 kroner i overskudd gir dette 27

⁹¹ Se Skatteloven § 2-38, 1. ledd og *Finansdepartementet (2010)*

⁹² Se *Finansdepartementet (2010)*

⁹³ Henholdsvis utbytte inn til morselskapet i Norge fra utlandet og utbytte fra et norsk datterselskap til morselskapet i utlandet

⁹⁴ (EY.com, 2014), $0,27 * 0,03 = 0,81 \%$

⁹⁵ Se "kildeskatt på utbytte" (*skatteetaten, 2014*)

⁹⁶ Se *regjeringen.no (2014a)*

⁹⁷ NOKUS-reglene er den norske varianten av CFC-regler

⁹⁸ Informasjonen i avsnitt om NOKUS-reglene er hentet fra *Finansdepartementet (2010), del 9.8.5*

kroner i selskapsskatt i Norge. Dersom tilsvarende overskudd oppnås i et lavskatteland med 10 % skattesats, blir skatten 10 kroner i lavskattelandet og (27-10) 17 kroner i Norge.

Selskapet er norskkontrollert dersom nordmenn er i majoritetseierposisjon. Land hvor skattekostnaden er mindre enn to tredjedelen av hva den ville vært i Norge defineres som lavskatteland, i jamfør skatteloven § 10-63. NOKUS-reglene er parallelle til de tyske CFC-reglene drøftet i kapittel 3.2.

I utgangspunktet ønsket norske myndigheter å benytte NOKUS-reglene på land også innad i EØS. I Schweppes-Cadbury saken i 2006 dømte EU domstolen at tilsvarende britiske regler var i strid med etableringsfriheten i EU. Dommen har ført til innskrenking av mulighetene til å utøve NOKUS-reglene innad i EØS. Så lenge det norskkontrollerte selskapet driver reell virksomhet i et EØS land, kan ikke Norge beskatte overskuddet. Kun dersom selskapet er et rent fiktivt arrangement kan NOKUS-reglene anvendes. Tilsvarende må inntekten hovedsakelig være av passiv karakter for at reglene kan komme til anvendelse i andre land Norge har skatteavtale med.

5.3.2.3 Armlengdeprinsippet

Ved SA systemet vil regnskapstall i hvert enkelt land avgjøre fordelingen av inntekt. Dette medfører mulighet for selskapene til å missprise varer og tjenester ved handel internt. Norge har sluttet seg til OECD sine retningslinjer for internprising, nemlig armlengdeprinsippet.⁹⁹ For mer om armlengdeprinsippet henvises leseren til kapittel 5.1.1 og 5.2.2.

Selv om en transaksjon er lovlig etter armlengdeprinsippet, har myndighetene i Norge også anledning til å utføre en skattemessig gjennomskjæring på transaksjonen.¹⁰⁰ Gjennomskjæring er en ulovfestet regel, hvor skattemyndighetene endrer de skattemessige virkningene av en transaksjon.

“Gjennomskjæring kan foretas når hovedformålet med disposisjonen har vært å spare skatt, og det vil være i strid med skattereglenes formål å legge disposisjonen til grunn for beskatningen.” - finansdepartementet (2013a) side 105.

⁹⁹ Hentet fra *“Lov om skatt av formue og inntekt (skatteloven § 13-1)”* (Finansdepartementet, 1999)

¹⁰⁰ Hentet fra Finansdepartementet (2013a) side 105

Erfaringsmessig har det vært vanskelig å gjennomføre skattemessig gjennomskjæring. Det holder ikke at hovedformålet med disposisjonen er å spare skatt. Ifølge lignings-ABC (2014) må flere vilkår innfris før gjennomskjæring kan benyttes.¹⁰¹ Det må gjøres en totalvurdering av disposisjonens virkninger, skatteyters formål og omstendighetene for øvrig. Totalvurderingen medfører ofte stor kompleksitet og strenge krav til bevis fra skattemyndighetenes side. Samtidig kan selskapene i de fleste tilfeller komme med forretningsmessige begrunnelser for sin disposisjon.¹⁰²

5.3.3 Regelverk mot tynn kapitalisering i Norge

Norge benytter armlengdeprinsippet og ulovfestet gjennomskjæring for å kontrollere mot tynn kapitalisering. Armlengdeprinsippet baserer seg ofte på upresise anslag på grunn av asymmetrisk informasjon, samtidig som det krever store administrasjonskostnader.

I tråd med den internasjonale utviklingen har Norge innført fradragsbegrensningsregler for å begrense bruken av intern gjeld.¹⁰³ Reglene gjelder fra 1.1.2014. Det har som mål å forhindre uthulingen skattegrunnlaget, samt begrense skattefortrinnet internasjonale selskap har relativt til norske selskap.¹⁰⁴ Reglene skiller seg noe fra fradragsbegrensningsreglene beskrevet i 5.2.1, men er tydelig inspirert av de tyske og finske regelverkene.¹⁰⁵ Vi går nå gjennom de viktigste aspektene ved de norske reglene og illustrerer med talleksempel.¹⁰⁶ I kapittel 9 av analysedelen anvender vi regelverket på Statkraft, og drøfter styrker og svakheter ved reglene.

Det norske regelverket nekter fradragsretten på netto interne rentekostnader utover 30 prosent av skattemessig EBITDA.¹⁰⁷ Beregningsgrunnlaget er skattemessig resultat før skatt pluss netto skattemessige rentekostnader og skattemessige avskrivninger. Fradragsbegrensningen baseres på skattemessige tall fordi disse tallene er vanskeligere å påvirke enn regnskapsmessige tall.¹⁰⁸ Terskelbeløpet er netto rentekostnader på fem millioner kroner årlig. Det betyr at alle selskap med netto rentekostnad på mindre enn fem millioner kroner i året er fritatt fra regelen. Fremføringsadgangen på nektet rentefradrag er på ti år, i tillegg til at

¹⁰¹ Se Lignings-ABC kapittel 5, side 1285-1292

¹⁰² Hentet fra Finansdepartementet (2013a) side 105

¹⁰³ Informasjon om reglementet er hentet fra Finansdepartementet (2013a) & (2013b), og *Skatteloven (§ 6-41)* (Finansdepartementet, 1999). For reglementet i større detalj anbefaler vi leseren å gå inn på disse kildene

¹⁰⁴ Hentet fra Finansdepartementet (2013a)

¹⁰⁵ Se Finansdepartementet (2013a) side 108

¹⁰⁶ Talleksempel inspirert fra Finansdepartementet (2013a) og *Regulating International Debt Shifting: A Comparison of New Norwegian Regulation with Traditional Thin-Capitalization Rules* (Smith-Nilsen, 2014)

¹⁰⁷ Regnskapsmessig EBITDA ble definert i kapittel 5. Vi kaller skattemessig EBITDA for EBITDA*

¹⁰⁸ Se Finansdepartementet (2013a) side 108, punkt 4.6

underskudd fra året før også kan framføres.¹⁰⁹ Eksempelene nedenfor tar alle utgangspunkt i regnskapet for ett enkelt år hvor det ikke har vært underskudd året før.

Tabell 2: Fradragsbegrensningsregel (1)

	MNOK
Skattemessige inntekt (SI)	200
Skattemessig avskrivning (SA)	150
Netto rentekostnader NR)	200
EBITDA* (SI + SA + NR)	550
Fradragsprosent av EBITDA*	30%
Rentefradragsramme	165
Nektet fradrag (Nr – maks fradrag)	35
Skattesats (t)	27%
Økt skatteinntekt (Nektet fradrag * t)	9,45

Kilde: Finansdepartementet (2013a) (selvlaget eksempel)

I Eksempel 1 antar vi at alle netto rentekostnader på 200 MNOK klassifiseres som intern gjeld. Med et EBITDA*-grunnlag på 550 MNOK vil fradraget nektes for 35 millioner kroner av den interne gjelden. Myndighetenes skatteinntekt øker med 9,45 millioner kroner.

Både ekstern- og intern gjeld danner grunnlaget for netto rentekostnader, men reglene nekter fradrag kun for netto interne rentekostnader. Interne renter defineres som rentekostnader betalt til nærstående personer, selskap eller innretninger.¹¹⁰ Ekstern gjeld hvor en nærstående part garanterer for gjelden skal i hovedsak defineres som intern gjeld.¹¹¹ Grunnen er at en slik sikring gir muligheter for mer gjeld enn hva et enkeltstående selskap ville fått i samme situasjon.¹¹² Eksempel 2 viser at kategoriseringen av gjeldstype vil påvirke fradragsretten på rentekostnadene.

¹⁰⁹ Bestemmelsene rundt fremføringsadgangen forklares i detalj i Finansdepartementet (2013b) kapittel 6

¹¹⁰ Nærstående part vil si direkte eller indirekte eierskap eller kontroll på minimum 50 %

¹¹¹ Se Finansdepartementet (2013b) side 51-52, punkt 6.1.2

¹¹² Jamfør ekstern gjeldsflytning i delkapittel 3.1

Tabell 3: Fradragsbegrensningsregel (2)

MNOK	
Skattemessige inntekt (SI)	200
Skattemessig avskrivning (SA)	150
Netto eksterne rentekostnader (NER)	180
Netto interne rentekostnader (NIR)	20
Sum netto rentekostnader NR)	200
EBITDA* (SI + SA + NR)	550
Fradragsprosent av EBITDA*	30%
Rentefradragsramme	165
Nektet fradrag (Nr – maks fradrag)	35
Begrenset til netto interne rentekostnader	20
Skattesats (t)	27%
Økt skatteinntekt (NIR * t)	5,4

Kilde: Finansdepartementet (2013a) (selvlaget eksempel)

Eksempel 2 skiller seg fra eksempel 1 ved å kun ha 20 MNOK i netto interne rentekostnader. Dette medfører at beløpet som det nektes fradrag for reduseres til 20 millioner kroner. Den endrede klassifiseringen gjør at skatteinntektene reduseres fra 9,45 til 5,4 millioner kroner.

Selv om ekstern gjeld alltid vil bli fradragsberettiget under dagens reglement, vil økt ekstern gjeld i noen tilfeller redusere fradragsberettiget intern gjeld. Spesielt gjelder dette dersom de totale netto rentekostnadene på gjeld i utgangspunktet er 30 prosent av EBITDA*.

Tabell 4: Fradragsbegrensningsregel (3)

MNOK		MNOK	
A)		B)	
Skattemessige inntekt (SI)	200	Skattemessige inntekt (SI)	200
Skattemessig avskrivning (SA)	150	Skattemessig avskrivning (SA)	150
Netto eksterne rentekostnader (NER)	130	Netto eksterne rentekostnader (NER)	140
Netto interne rentekostnader (NIR)	20	Netto interne rentekostnader (NIR)	20
Sum netto rentekostnader NR)	150	Sum netto rentekostnader NR)	160
EBITDA* (SI + SA + NR)	500	EBITDA* (SI + SA + NR)	510
Fradragsprosent av EBITDA*	30%	Fradragsprosent av EBITDA*	30%
Rentefradragsramme	150	Rentefradragsramme	153
Nektet fradrag (Nr – maks fradrag)	0	Nektet fradrag (Nr – maks fradrag)	7
Begrensning interne rentekostnader	Nei	Begrensning interne rentekostnader	Nei
Skattesats (t)	27%	Skattesats (t)	27%
Økt skatteinntekt (Nektet fradrag * t)	0	Økt skatteinntekt (Nektet fradrag * t)	1,89

Kilde: Finansdepartementet (2013a) (selvlaget eksempel)

I eksempel 3A utgjør netto rentekostnader 30 prosent av EBITDA*, slik at hele beløpet er innenfor rentefradragsrammen. I 3B økes netto eksterne rentekostnader med 10 MNOK, mens

netto interne rentekostnader holdes konstant. Dette fører til at EBITDA* øker med 10 millioner kroner og rentefradragsrammen øker med 3 millioner. Av de 20 millionene i netto interne rentekostnader nektes det fradrag på differansen, altså 7 millioner. Selskapet taper 1,89 millioner kroner i skattefradrag på å øke den eksterne rentekostnaden med 10 millioner kroner.

Ved negativ EBITDA* vil fradragsrammen for netto interne rentekostnader være null.¹¹³ Dette illustreres i tabell 6 under. De netto interne rentekostnadene på 60 millioner kroner vil i sin helhet legges til det skattemessige resultatet. Selskapets underskudd til framføring blir da 240 millioner kroner. Med en skattesats på 27 prosent fører dette til at utsatt skattefordel reduseres med 16,2 millioner kroner.

Tabell 5: Fradragsbegrensningsregel (4)

	MNOK
Skattemessige inntekt (SI)	-300
Skattemessig avskrivning (SA)	40
Netto eksterne rentekostnader (NER)	0
Netto interne rentekostnader (NIR)	60
Sum netto rentekostnader NR)	60
EBITDA* (SI + SA + NR)	200
Fradragsprosent av EBITDA*	30%
Rentefradragsramme	0
Nektet fradrag (Nr – maks fradrag)	60
Begrenset til netto interne rentekostnader	60
Skattesats (t)	27%
Redusert utsatt skattefordel for selskapet	16,2

Kilde: Finansdepartementet (2013a, side 139)

Eksemplene ovenfor illustrerer hvordan de norske fradragsbegrensningsreglene vil fungere i praksis. De skiller seg fra internasjonale regelverk (Tyskland, jfr 4.2.1.) på noen punkter. Hovedforskjellen er at netto rentekostnader på ekstern gjeld vil være fradragsberettiget i Norge, illustrert ved eksempel 2. Tilsvarende talleksempel i Tyskland ville medført en fradragsbegrensning på 35 millioner kroner i stedet for 20 millioner kroner. På dette punktet er de tyske reglene strengere. Videre vil de ulike metodene for å beregne fradragsgrunnlaget gjøre at selskap i Norge har mindre tilpasningsmuligheter, ifølge finansdepartementet

¹¹³ Se eksempel 3 i Finansdepartementet (2013a) side 139

(2013a).¹¹⁴ Tyskland har også unntak for selvstendige selskap og unntak for selskap med egenkapitalgrad lik graden på konsernnivå.¹¹⁵ De norske reglene har ikke slike sikkerhetsventiler og er i denne sammenheng strengere enn tyske regler.

Vi har nå sett på reglementet i Norge og sammenlignet med det tyske regelverket på de punktene vi mener er mest relevant for denne utredningen. I analysedelen skal vi se på hvordan regelverket vil påvirke Statkraft. Vi vil også drøfte hvorvidt alternative utforminger av fradragbegrensingsreglene, slik som det tyske, vil gi en bedre måloppnåelse.

¹¹⁴ Grunnlaget (EBITDA) for maksimalt fradrag regnes ut ifra skattemessige tall i Norge og regnskapsmessige tall i Tyskland

¹¹⁵ Selskapet unngår reglene dersom EK-graden ikke er mer enn 2% lavere enn EK-graden på konsernnivå.
Kilde: Finansdepartementet (2013a)

Del 2: Case Statkraft

6 Statkraft AS

I kapittel 6 til 9 bruker vi Statkraft AS for å vise hvordan et multinasjonalt selskap minimerer sin skattekostnad ved bruk av ulike strategier. På denne måten ser man hvordan teorien brukes i praksis, og hvordan det globale skattesystemet virker.

Statkrafts størrelse, samt at de er heleid av den norske stat, gjør selskapet spesielt interessant å analysere. Statkraft har fått oppmerksomhet for deres tilsynelatende skatteplanlegging. Blant annet hadde Aftenposten en artikkel i juli 2014 om deres internbank i Belgia. Vi vil i de neste kapitlene vise at Statkraft muligens bruker flere skatteminimerende virkemidler.

Kildene vi har brukt er begrenset til offentlig informasjon som års- og kvartalsrapporter, artikler på nett og Orbis-databasen. Det er vanskelig å finne bevis basert på offentlig informasjon, da selskap ikke ønsker offentlig søkelys på bruk av skatteplanleggingsstrategier. Avsløringer kan skade et selskap sitt renommé. Underveis i analysen pekes det på manglende informasjon.

Vi vil i de neste delkapitlene se nærmere på Statkrafts historie, dagens situasjon og selskapsstrukturen. I kapittel 7 ser vi på Statkrafts bruk av gjennomstrømmingsselskap og i kapittel 8 fokuserer vi på tynn kapitalisering. Deretter ser vi i kapittel 9 på hvordan Statkraft påvirkes av de nye fradragsbegrensningsreglene presentert i 5.3.3, samt drøfter mulige endringer til regelverket.

6.1 Historie¹¹⁶

Statkrafts historie er tett knyttet opp mot utviklingen av norsk industri. Selskapet som vi kjenner det i dag ble etablert i 1992, da Statkraft ble delt i to statsforetak, Statkraft SF og Statnett SF. Selskapets røtter kan spores tilbake til 1895, da staten kjøpte sin første foss for å elektrifisere Setesdalsbanen. På starten av 1900-tallet gjorde staten flere investeringer i kraftverk og fossefall. Investeringene ble gjort delvis for å svare på økende etterspørsel etter kraft, men også motivert av frykten for utenlandsk storkapital.

Hentet fra "Statkrafts historie" (Statkraft.no, 2014c)

Etter andre verdenskrig vedtok stortinget en rekke tiltak for å bygge opp norsk industri. For å drive fabrikkene var det behov for omfattende investeringer innen kraftproduksjon. Dette førte til en voldsom ekspansjon i antall kraftverk og en stor vekst for Statkraft.

Fra 1996 til 2002 gjennomførte Statkraft oppkjøp i Norge og internasjonalt for over 26 milliarder kroner. Det ble også opprettet handelskontorer i Amsterdam og Düsseldorf. Sammen med Norfund etablerte de selskapet SN Power i 2002, som skulle utrede for mulige vannkraftutbygginger i Asia og Latin-Amerika. I 2004 ble Statkraft omorganisert på nytt, og konsernet Statkraft AS ble etablert.

Statkrafts internasjonale investeringer kom som et resultat av få vekstmuligheter i Norge. Dette ble understreket av Jens Stoltenberg i hans nyttårstale fra 2001. Han påpekte at tiden for store prosjekt innenfor vannkraft i Norge var over. Ekspansjon i utlandet var nødvendig for å opprettholde veksten.

6.2 Nå-situasjonen

Statkraft er Norges største og Nordens tredje største kraftprodusent.¹¹⁷ Selskapet har 3 500 ansatte fordelt på over 20 land i Europa, Sør-Amerika, Afrika og Asia. Med en årlig produksjon på 56 TWh, hvorav 97 % er fornybar, er selskapet ledende i Europa innen fornybar energi. Selskapet er heleid av den norske stat gjennom statsforetaket Statkraft SF, som har datterselskapene Statkraft AS, Norsk Hydropower AB og Asian Power Invest AB. Statkraft AS står for over 99 % av virksomheten.¹¹⁸ Vi fokuserer derfor utelukkende på dem.

Tabell 6 viser netto driftsinntekter i Statkraft AS ut ifra virksomhetsområde. Kjernevirksomheten er kraftproduksjon, hvorav 80 % kommer fra nordisk vannkraft. Trading omfatter i hovedsak handel på europeiske energibørser. Det er opprettet team i blant annet Nederland, Tyskland, England og Brasil for å håndtere ulike porteføljer. Den tredje delen av selskapets hovedoperasjoner går på industrielt eierskap. Dette omfatter forvaltning av norske eierposisjoner innenfor konsernets kjernevirksomhet.

¹¹⁷ Hentet fra "Fakta om Statkraft" (Statkraft.no, 2014a)

¹¹⁸ Hentet fra Statkrafts SF årsrapport (2013)

Tabell 6: Netto driftsinntekter etter segment

Tall i MNOK	Netto driftsinntekter
Kraftproduksjon	15 673
Trading	1 764
Industrielt eierskap	3 174
Annen virksomhet	665
Sum	21 276

Kilde: Statkraft AS Årsrapport (2013)

6.3 Selskapsstruktur internasjonalt

For å danne et bilde av Statkraft som konsern, starter vi på et overordnet nivå. Selskapsstrukturen, grad av transparens og datterselskapenes lokasjon, kan gi gode indikasjoner på om Statkraft driver skatteplanlegging. Eventuelle strukturendringer er også av interesse da det kan ligge skattemessige motiver til grunn.

Selskapets organisasjonskart er stort og komplisert. I tabell 7 ser vi de to øverste nivåene i selskapsstrukturen internasjonalt. For fullstendig liste se vedlegg D. Tabellen angir hvilken eierandel Statkraft har, virksomhetsområde, hvilken finansiell informasjon vi har tilgang på og datterselskapets lokasjon.

Tabell 7: Internasjonal selskapsstruktur Statkraft AS, 06.06.2014

Internasjonale Selskap	Eierandel*	Virksomhet**	Merknad***	Land
1. Statkraft Germany GmbH	100 %	T, K,	BR12,	Tyskland
A. Statkraft Markets GmbH	100 %	F,T,	Å,	Tyskland
B. Statkraft Western Balkans d.o.o	100 %	F,	BR,	Serbia
2. Statkraft UK Ltd.	100 %	F	BR12,	U.K.
A. Statkraft Energy Ltd.	100 %	K	BR,	U.K.
B. Wind UK Invest Ltd.	100 %		II,	U.K.
C. Andershaw Wind Power Limited	50 %	K	B,	U.K.
3. Renewable Energies and Photovoltaics Spain S.L	70 %		II,	Spania
4. Statkraft Enerji A.S.	100 %		II,	Tyrkia
A. Cakit Enerji A.S.	100 %	-	II,	Tyrkia
B. Anadulo Elektrik A.S	100 %	-	II,	Tyrkia
C. Cetin Enerji A.S.	100 %	-	II,	Tyrkia
D. Kargi Kizilirmak Enerji A.S	100 %	-	II,	Tyrkia
5. Statkraft Elektrik Enerjisi Toptan Satis Ltd. Sirketi	100 %		II,	Tyrkia
6. Statkraft Treasury Centre SA	100 %	F	Å,	Belgia
7. Statkraft Treasury Centre GBP SA	100 %	F	BR,	Belgia
8. Statkraft Treasury Centre NOK SA	100 %	F	BR,	Belgia
9. Statkraft Treasury Centre SEK SA	100 %	F	BR,	Belgia
10. Statkraft Financial Energy AB	100 %	F	BR,	Sverige
11. Statkraft Albania Shpk.	100 %		II,	Albania
12. Statkraft Asset Holding AS	100 %	F	Å,	Norge
A. Statkraft France SAS	100 %	F,	BR,	Frankrike
B. Statkraft Markets B.V.	100 %	F, T,	B,	Nederland
C. Statkraft Suomi Oy	100 %	K, T,	BR,	Finland
D. Statkraft Sverige AB	100 %	K,	BR,	Sverige
E. Statkraft Vind AB	100 %	K,	BR,	Sverige
F. Statkraft Vårme AB	100 %	F,	BR,	Sverige
G. SN Power AS****	50 %	-	Å,	Norge
13. Statkraft IH Invest AS	67 %	F	Å,	Norge
A. Statkraft Brasil AS	100 %	F	Å,	Norge
B. Statkraft IH Holding AS	100 %	F	Å,	Norge

* Angir morselskapets eierandel

**Angir selskapets virksomhetsområde. (F = Finansielt selskap. T = Trading. K = Kraftselskap)

*** Hvilken finansiell informasjon vi har om selskapet (B = Balanse, R = Resultatregnskap, Års = Årsregnskap
II = Ingen informasjon. Tall angir fra hvilket år informasjonen er fra

**** Agua Imara AS er et datterselskap av SN Power AS

Kilde: statkraft.no (2014b). (egen illustrasjon)

Som vi ser av tabellen og vedlegg D, mangler vi finansiell informasjon om mange selskap. Dette vanskeliggjør vår analyse av kapitalstrukturen. Man skulle tro at et statseid selskap var mer transparent og imøtekommende til forespørsler.¹¹⁹

Videre ser vi at finansielle selskap er mye brukt. De fleste er knyttet til trading og handel på europeiske energibørser, men noen skiller seg imidlertid ut. Dette kommer vi tilbake til i kapittel 7, hvor vi ser nærmere på selskap lokalisert i Nederland og Singapore.

Som nevnt i delkapittel 6.1, har Statkraft samarbeidet med Norfund siden 2002. Den 20. Desember 2013 kom det en børsmelding om at Statkraft og Norfund ønsket å forlenge, samt restrukturere samarbeidet innen fornybar energi.¹²⁰ Hovedsakelig innebærer dette en samling av ulike porteføljer. De Statkraft IH Invest AS. Selskapet samler SN Powers eksisterende portefølje i Sør-Asia og Sør-Amerika, og integrerer denne med Statkrafts øvrige portefølje i regionen. SN Power AS opprettes for å ha geografisk fokus i Sørøst-Asia, Afrika og Mellom-Amerika. Dette ble gjennomført 6 Juni 2014.¹²¹ Videre i analysen skal vi undersøke om denne omstruktureringen kan være skattemotivert. Det kan dreie seg om skattebetingelsene i landene omstruktureringen omhandler, eller omgåelse av de nye norske fradragsbegrensningsreglene.

6.4 Eierskapsstruktur i Norge

Statkraft AS er majoritetseier i ni norske kraftselskap. Statkraft Energi AS, Statkraft Industrial Holding AS og SN Power AS har også egne datterselskap. Tilsammen kontrollerer Statkraft AS 23 norske selskap. Selskapsstrukturen for 6 Juni 2014 illustreres i tabell 9.¹²²

Vi ser en overvekt av kraftproduserende selskap, samt noen selskap av ren finansiell art. Fordelen med de norske selskapene er at vi har tilgang på komplette årsregnskap fra Brønnøysundregisteret. Vi kan dermed dekomponere kapitalstrukturen etter gjeldstype. Dette er verdifullt for analysen i kapittel 8, tynn kapitalisering. Årsregnskapene gir oss også muligheten til å kvantifisere effekten av fradragsbegrensningsreglene i kapittel 9.

¹¹⁹ Uten hell har vi har gjentatte ganger forsøkt å kontakte Statkraft for uttalelser og utleveringer av informasjon

¹²⁰ Årsregnskapet til Statkraft AS for 2013 viser at eierandelene var 60/40 i favør Statkraft AS i samarbeidsselskapet Statkraft Norfund Power Invest AS, til og med 2013. Eierskapet nå er i tabell 8

¹²¹ Se ”Statkraft og Norfund styrker internasjonal samarbeid innen fornybar energi” (Statkraft.no, 2013d)

¹²² Samt. Selskapene: 12. ; 12.G ; 13 ; 13.A og 13.B i tabell 7

Tabell 8: Selskapsstruktur Statkraft Norge, 06.06.2014

Norske Selskap	Eierandel*	Virksomhet**	Merknad***	Land
15. Hitra Vind AS	100,00 %	K,	Å,	Norge
16. Kjøllefjord Vind AS	100,00 %	K,	Å,	Norge
17. Smøla Vind 2 AS	100,00 %	K,	Å,	Norge
18. Småkraft AS	60,00%****	K,	Å,	Norge
19. Statkraft Carbon Invest AS	100,00 %	F,	Å,	Norge
20. Statkraft Energi AS	100,00 %	K,	Å,	Norge
<u>A. Statkraft Varme AS</u>	<u>100,00 %</u>	K,	Å,	Norge
21. Statkraft Industrial Holding AS	100,00 %	F,	Å,	Norge
<u>A. Skagerak Energi AS</u>	<u>66,62 %</u>	K,	Å,	Norge
i. Skagerak Elektro AS	100,00 %	K,	Å,	Norge
ii. Skagerak Kraft AS	100,00 %	K,	Å,	Norge
a. Grunnåi Kraftverk AS	55,00 %	K,	Å,	Norge
b. Sauland Kraftverk AS	67,00 %	K,	Å,	Norge
iii. Skagerak Naturgass AS	100,00 %	K,	Å,	Norge
iv. Skagerak Nett AS	100,00 %	K,	Å,	Norge
v. Skagerak Varme AS	100,00 %	K,	Å,	Norge
<u>B. Fjordkraft AS</u>	<u>51,15%*****</u>	K,	Å,	Norge
i. Trondheim Kraft AS	100,00 %	K,	Å,	Norge

* Angir morselskapets eierandel, også tatt høyde for eierskapet til flere i selskapet

** Angir selskapets virksomhetsområde. (F = Finansielt selskap. T = Trading. K = Kraftselskap)

*** Hvilken finansiell informasjon vi har om selskapet (Års = Årsregnskap)

**** Statkraft AS eier 40 %, Skagerak kraft AS eier 20 %

***** Statkraft IH AS eier 3,15 %, Skagerak Energi AS eier 48 %

Kilde: statkraft.no (2014b). (egen illustrasjon)

6.5 Statkraft og skatt

Statkraft AS er den ultimate eieren i et konsern med over 100 tilknyttede selskap. I regnskapsåret 2013 hadde selskapet en omsetning på 49,6, resultat før skatt på 2,5 og en skattekostnad på over 2,3 milliarder kroner. Dette gir en effektiv skattesats på 91,84 prosent, langt over standard selskapsskattesats i Norge.¹²³

Hovedårsaken til den høye skattekostnaden kommer av en særegen grunnrenteskatt for selskap innen vannkraft. Regjeringen.no (2004) definerer grunnrenteskatten slik:

”Grunnrente er den kapitalavkastningen som oppstår utover avkastningen i andre næringer fordi det er gitt tilgang på en begrenset ressurs”.

¹²³ Skatteraten var 28 % for regnskapsåret 2013. Er endret til 27 % fra og med regnskapsåret 2014

Grunnrenteskatten er overskuddsavhengig og utgjør 31 % av netto grunnrenteinntekt.¹²⁴ Grunnrenteinntekten er produksjonen multiplisert med spottprisen. Statkraft må også betale en overskuddsuavhengig naturressursskatt som beregnes ut i fra gjennomsnittet av det enkelte kraftverkets produksjon de siste 7 årene. Satsen er 1,3 øre per kWh.¹²⁵ Vi går ikke nærmere inn på grunnrenteskatten eller naturressursskatten, da de er mindre relevant i et skatteplanleggingshensyn. I resten av oppgaven fokuserer vi utelukkende på standard selskapskatt.

Tabell 9 viser et forenklet årsregnskap for 2013. Netto driftsinntekter består av segmentene i tabell 6 pluss konsernposter på 2 970 millioner kroner. Finansinntekter og kostnader består av henholdsvis renteinntekter og rentekostnader på ekstern gjeld. Regnskapet preges av store netto valutaeffekter. Tapet fordeles mellom urealisert tap på valuta-hedging-kontrakter og interne lån. Årsaken er hovedsakelig en svakere krone sammenlignet med euroen.¹²⁶ Statkraft vil være spesielt utsatt for svingninger i valutakursen når store deler av egenkapitalen ligger i deres internbank i Belgia.

Tabell 9: Konsolidert årsregnskap Statkraft AS, 2013

Alle tall i MNOK	
Brutto driftsinntekter	49 564
Netto driftsinntekter	24 246
Driftskostnader	-11 243
Driftsresultat	13 002
Finansinntekter	237
Finanskostnader	-1 351
Netto valutaeffekter	-9 403
Andre finansposter	-1 076
Resultat før skatt	2 511
Skattekostnad	-2 303
Resultat etter skatt	208
Effektiv skatterate	91,72%

Kilde: Årsrapport Statkraft AS (2013)

¹²⁴ Endret fra 30 % til 31 % i 2014

¹²⁵ Hentet fra Statkraft AS årsrapport (2013) side 44.

¹²⁶ Eurokronkursen hoppet fra 7,3821 januar 2013, til 8,4048 desember samme år. Hentet fra "Valutakurs Euro" (Norges-bank.no, 2014)

7. Bruk av gjennomstrømningselskap

Selskapsstrukturen i vedlegg D viser at Statkraft har mange finansielle selskap. Dette er naturlig når Statkraft er aktiv innen trading, handel og industrielt eierskap. Noen skiller seg imidlertid ut med tanke på lokasjon og virkeområdet. Deres aktivitet ser ut til å være begrenset til administrering av datterselskap i andre land. Det er liten eller ingen aktivitet i jurisdiksjonen hvor det finansielle selskapet ligger. I dette kapittelet skal vi se nærmere på hvordan Statkraft reduserer sin skattekostnad gjennom strategisk plasserte gjennomstrømningselskap.

Et gjennomstrømningselskap er et selskap som hovedsakelig videreformidler en inntektsstrøm.¹²⁷ Flere industristater som Nederland, Singapore og Belgia har innført regler som støtter såkalte gjennomstrømningsløsninger. Disse gir ingen eller lav skatt på inntekter i form av utbytte, renter og royalties. Dette, kombinert med et stort nettverk av skatteavtaler,¹²⁸ gjør at multinasjonale selskap i noen tilfeller kan eliminere sin skattekostnad.¹²⁹ I vedlegg E viser vi et eksempel på hvordan dette kan gjøres i praksis ved hjelp av treaty shopping.

7.1 Nederland

Noen av de første multinasjonale selskapene kom fra Nederland. For å hindre dobbeltbeskatning, ble det inngått skatteavtaler med landene hvor selskapene var aktive.¹³⁰ Dette har de fortsatt med, og Nederland har i dag et omfattende nettverk av skatteavtaler. Avtalene gjør at nederlandske selskap med eierskap i utlandet ofte får redusert kildeskatt på finansielle inntekter.¹³¹ Nederland er i dag et av verdens mest brukte gjennomstrømningsland.¹³²

Vi skal nå se på to selskap i Statkraft-konsernet lokalisert i Nederland, Statkraft Markets B.V og SN Power Invest Netherlands BV.

¹²⁷ Definisjon hentet fra (regjeringen.no, 2009)

¹²⁸ En skatteavtale skal forhindre at selskapene betaler skatt to ganger på samme inntekt. Først i det landet hvor selskapet har aktivitet, og igjen der hovedkontoret ligger

¹²⁹ Hentet fra boken til Zimmer (2009) side 44

¹³⁰ Hentet fra boken *"The Netherlands: A Tax Haven?"* (Dijk, M.V. Weyzig, F. & Murphy, R. 2006) side 15

¹³¹ Med finansielle inntekter menes utbytte, renter og royalties

¹³² Hentet fra artikkelen *"Tax treaty shopping: Structural determinants of Foreign Direct Investment routed through the Netherlands"* (Weyzig, F. 2012) side 1

7.1.1 Statkraft Markets B.V

Statkraft Markets B.V ble etablert i 1998. Selskapet driver hovedsakelig med trading på europeiske energibørser, i tillegg til å ha et datterselskap i Albania. I figur 3 ser vi en enkel illustrasjon av eierskapsstrukturen.

Figur 3: Eierskapsstruktur Statkraft Markets B.V.

Kilde: Hentet fra "Legal Entities – Consolidated companies, joint ventures, joint operations and associates" (statkraft.no, 2014b)

Devoll Hydropower Sh.A bygger vannkraftverk langs Devoll elven i Albania.¹³³ Selskapet ble tidligere eid sammen med det Østeriske kraftselskapet EVN AG, men Statkraft kjøpte i Mars 2013 hele prosjektet.¹³⁴

Ved å plassere morselskapet til Devoll Hydropower i Nederland, unngår Statkraft kildeskatt på utbytte grunnet deres skatteavtale med Albania. Dersom eierskapet ble holdt av et norsk selskap ville det påløpt en kildeskatt på 5 %.¹³⁵ Dette gjør at Statkraft reduserer sin skattebelastning i Albania ved å ha eierskapet gjennom Nederland.

Begge selskapene er med i det konsoliderte konsernregnskapet til Statkraft AS. Vi finner kun kapitalstrukturen til Statkraft Markets B.V, og ingen finansielle tall på Devoll Hydropower.

¹³³ Hentet fra nettsiden (Devollhydropower.al)

¹³⁴ se "Statkraft buys EVN AG's share in Devoll hydropower project" (Hydroworld.com, 2013)

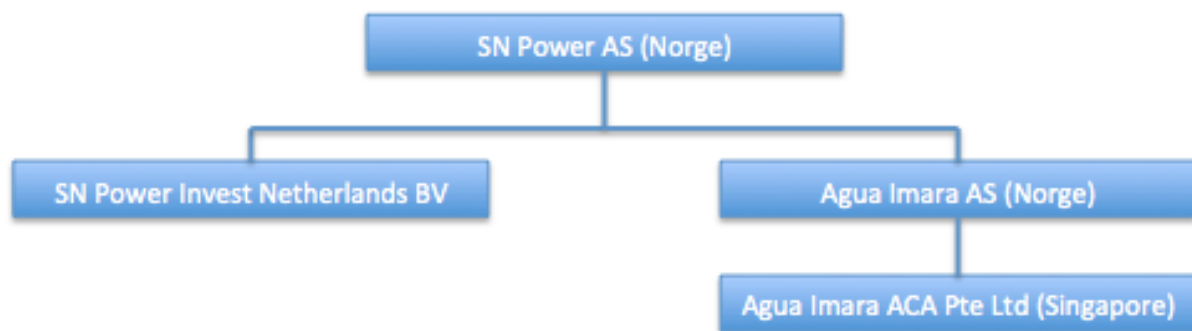
¹³⁵ Hentet fra "Overenskomst mellom Kongeriket Norge og Republikken Albania til unngåelse av dobbeltbeskatning og forebygging av skatteunndragelse med hensyn til skatter av inntekt og formue" artikkel 10. (Regjeringen.no, 1998)

Selskapene velger å ikke publisere regnskapsinformasjonen, da det ikke kreves av myndighetene i Albania eller Nederland. På grunn av manglende data kan vi dermed ikke beregne effekten av gjennomstrømningselskapet.

7.1.2 SN Power AS

Det nyopprettede selskapet SN Power AS har to datterselskap: SN Power Invest Netherlands BV og Agua Imara AS. Det nederlandskregistrerte selskapet eies 100 prosent av SN Power, mens eierandelen i Agua Imara AS er 64,9 prosent.¹³⁶ I figuren under ser vi en enkel illustrasjon av selskapsstrukturen.

Figur 4: Eierskapsstruktur SN Power AS. Fullstendig liste av underselskap i Vedlegg D

Kilde: Selvlaget figur med utgangspunkt i statkraft.no (2014b)

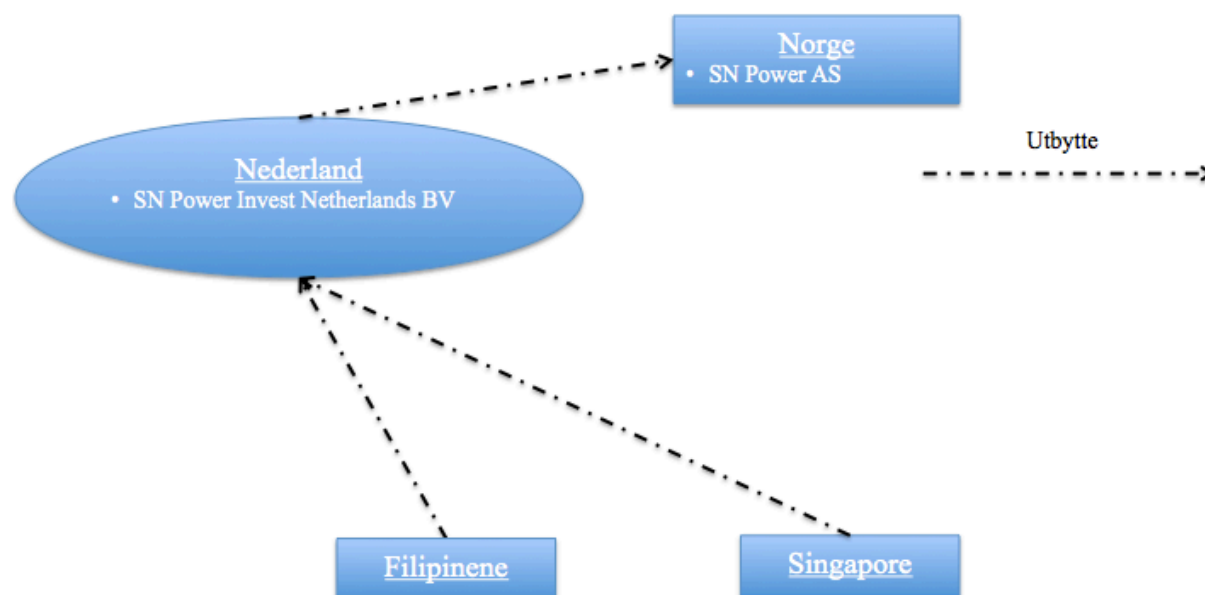
Gjennom samarbeidet med Aboitiz Equity Ventures er SN Power Invest Netherlands BV minoritetseier i en rekke selskap i Filippinene. Blant annet eier de 40 % av vannkraftverk i Benguet og Magat. Disse var tidligere datterselskap av holdingselskapet i Singapore, og hadde i 2013 et samlet overskudd på 108 MUSD. I følge SN Powers årsrapport for 2013 overførte de filippinske kraftselskapene 50 millioner dollar i utbytte.¹³⁷

Agua Imara AS publiserer årlig en konsolidert årsrapport for hele gruppen. Selskapet har en relativt liten omsetning på 16,6 MUSD. Agua Imara AS har datterselskapet Agua Imara ACA Pte. Ltd, morselskap for hele virksomheten i Afrika og Panama. Dette er et finansielt selskap lokalisert i Singapore. Effekten av å plassere holdingselskap i Singapore drøftes i delkapittel 7.2.

¹³⁶ Hentet fra Agua Imara AS årsrapport (2013)

¹³⁷ Avsnittet baseres på Statkraft IH Holding AS sin årsrapport for (2013)

Figur 5: Kontantstrøm ved bruk av gjennomstrømningselskap i Nederland

Kilde: selvlaget figur basert på statkraft.no (2014b)

Ved å plassere et finansielt selskap i Nederland, med eierskap over kraftselskap i Filipinene, kan SN Power utnytte en gunstig skatteavtale som foreligger mellom landene. Ifølge avtalen kan Filipinene maksimalt kreve 10 % kildeskatt på utbytte.¹³⁸ Dersom utbytte ble betalt direkte til Norge, kunne Filipinene krevd 15 %.¹³⁹ Dette gir en skattemessig gevinst på 5 % ved å sluse betalingsstrømmene via Nederland.¹⁴⁰ Deretter kan utbytte overføres skattefritt til Norge, jamfør fritaksmetoden.

Som vi snakket om i kapittel 6.3, avtalte Statkraft og Norfund omstruktureringer i desember 2013. Dette førte til at eierskapet i de Filippinske selskapene ble overført fra Statkraft Holding Singapore, til det nyopprettede SN Power Invest Netherlands BV. Kildeskatten på utbytte utbetalt fra Filipinene til Singapore er 15 %. Dermed kan det virke som strukturendringene er skattemotiverte. Den skattemessige gevinsten ved å eie fra Nederland sammenlignet med Singapore er 5 %.¹⁴¹

¹³⁸ Dersom eierskapet i selskapet er minst 10 %. Statkraft/Norfund oppfyller dette kriteriet

¹³⁹ se "Overenskomst mellom kongeriket Norge og Republikken Filipinene til unngåelse av dobbeltbeskatning og forebygging av skatteunndragelse med hensyn til skatter av inntekt og formue" artikkel 10. (regjeringen.no, 1988)

¹⁴⁰ Ved overføring av 50 millioner dollar i utbytte til Norge, slik som i fjor, vil dette gi en skattebesparelse på 2,5 millioner dollar

¹⁴¹ Avtalen mellom Nederland og Filipinene er hentet fra EY.com (2014) side 1077

7.2 Singapore

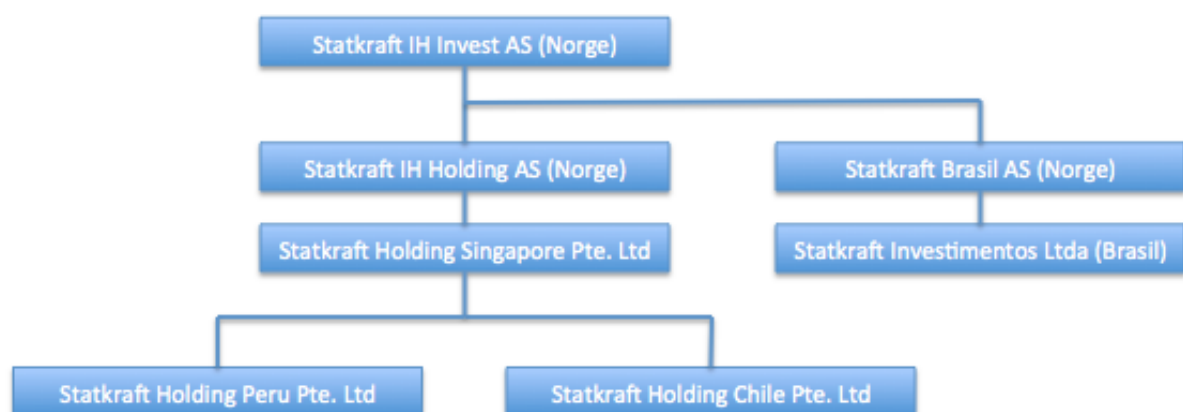
Etter asiakrisa ville myndighetene gjøre Singapore til den nye finansielle hovedstaden i Asia.¹⁴² For å oppnå dette skulle de gjøre seg attraktiv for banknæringen gjennom svært strenge sekretesseregler, samt gunstige regler for finansielle sentre.¹⁴³

Singapore har to sett av skatteregler. Den nominelle selskapsskattesatsen på 17 % gjelder kun for inntekt opptjent innenfor jurisdiksjonen.¹⁴⁴ Inntekt fra utlandet er skattefritt. Myndighetene tillater også at selskap med begrenset ansvar, 'limited companies', blir styrt fra andre land.¹⁴⁵ I sum gjør dette Singapore til en attraktiv lokasjon for gjennomstrømmingsselskap.

7.2.1 Statkraft IH Invest AS

Statkraft IH Invest AS er et samarbeidsselskap mellom majoritetseier Statkraft og minoritetseier Norfund.¹⁴⁶ I figur 6 ser vi en illustrasjon på selskapets struktur. Resultatregnskapet for Statkraft IH Holding AS vises i tabell 10. Vi fokuserer på Statkraft IH Holding, da Statkraft Brasil verken har driftsinntekter eller mottar utbytte.

Figur 6: Struktur Statkraft IH Invest AS. Fullstendig liste av underselskap se Vedlegg D.

Kilde: statkraft.no (2014b)

¹⁴² Asiakrisa var en finansiell krise som rammet store deler av Asia på slutten av 1900-tallet, og gikk verst utover tigerøkonomiene Taiwan, Singapore, Sør-Korea og Hong Kong

¹⁴³ Definisjon sekretesse: "Sterke restriksjoner på innsyn, tilslørende selskaps- og truststrukturer og manglende offentlige registre". (Taxjustice.no, 2014).

¹⁴⁴ (KPMG.no, 2014)

¹⁴⁵ Hentet fra boken "Tax Havens – How Globalization Really Works" (Ronen, P. Murphy, R & Chavagneux, C. 2010) Side 142. Vanligvis er selskapet skattemessig hjemmehørende der hvor selskapet styres fra

¹⁴⁶ Eierandelene er på henholdsvis 67 og 33 %

Tabell 10: Resultatregnskap Statkraft IH Holding AS, 2013

Resultatregnskap	Alle tall i 1000 USD
Driftsresultat	-13
Annen finansinntekt	220 785
Annen finanskostnad	-133
Resultat før skatt	220 639
Skattekostnad	10 246
Resultat	210 393
Effektiv skattesats	4,64%

Kilde: Årsregnskap Statkraft IH Invest AS, fra Brønnøysundregisteret

Statkraft IH Holding AS er utelukkende et finansielt selskap uten egne driftsinntekter. Mottatt utbytte på 212,7 millioner dollar i 2013 kommer i sin helhet fra Statkraft Holding Singapore Pte. Ltd. Selskapet har til sammen 9 datterselskap i India, Nepal, Chile og Peru. Tabell 11 viser tilgjengelige finansielle tall for Statkraft Holding Singapore Pte. Ltd. Med en samlet omsetning på 74 millioner dollar samme år, betyr det at holdingselskapet samler opp overskudd over flere år før utbytte overføres. I Singapore skattlegges verken inngående eller utgående utbytte. Dermed kan Statkraft sluse penger gjennom landet uten beskatning. Pengestrømmen illustreres i figur 7.

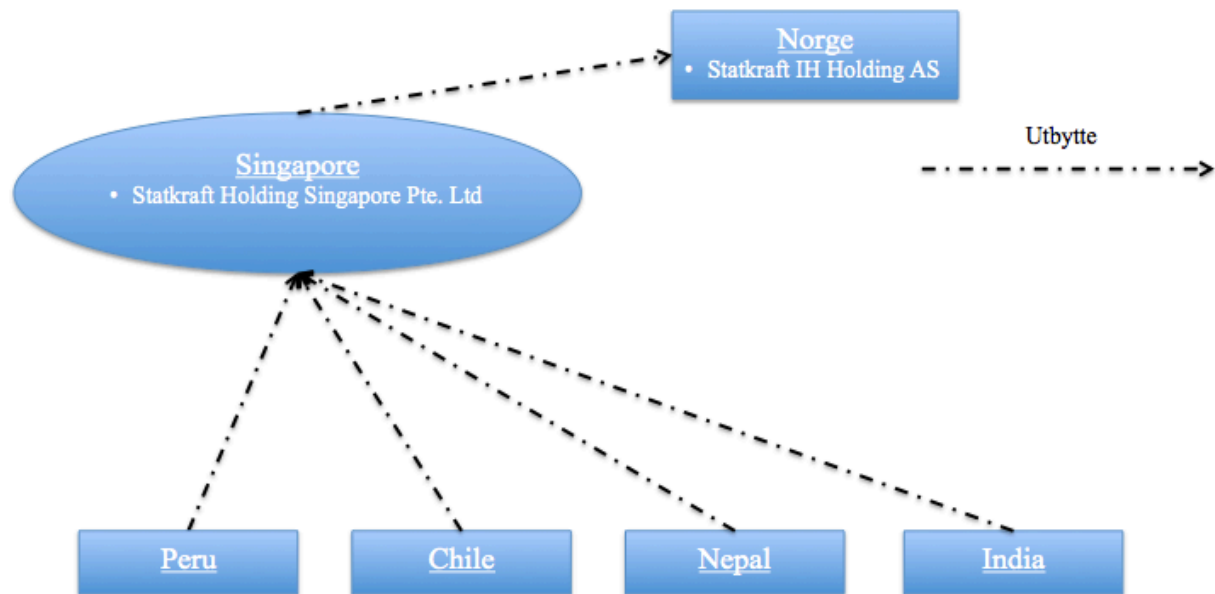
Tabell 11: Finansielle tall Statkraft Singapore Pte. Ltd, 2013

Resultatregnskap	Alle tall i 1000 USD
Omsetning	74 104
Resultat før skatt	72 993
Skatt	19
Resultat etter skatt	72 974
Effektiv Skattesats	0,03%
Balanse	
Egenkapital	866 198
Gjeld	568
Egenkapitalandel	99,93%

Kilde: Orbis-databasen.

Resultatregnskapet spesifiserer hverken inntekter eller kostnader. Vi antar inntektene består av utbytte, renter fra datterselskap, eller andre finansielle inntekter. Den effektive skattesatsen er 0,03 %. Med hensyn på skatteminimering er det derfor naturlig at egenkapitalandelen er høy. Bruk av gjeld ville ikke gitt nevneverdig skattefradrag.

Figur 7: Kontantstrøm ved bruk av gjennomstrømningselskap i Singapore

Kilde: Selvlaget basert på statkraft.no (2014b)

Verken skattleggingen i kildelandene, eller utbytteskatt i Norge blir redusert ved å plassere Statkraft Industrial Holding Singapore Pte. Ltd i Singapore. Vi finner ingen skattemessige fortrinn ved å ha holdingselskap i Singapore i stedet for Norge. Tidligere i kapittelet ser man at overføringen av selskapene i Filippinene til et Nederlandsk holdingselskap reduserer deres skattekostnad.

En høyesterettsdom av 6 mars 2014 har klassifisert Singapore som et lavskatteland.¹⁴⁷ Dette medfører at skattefritaket på utbytte bortfaller. Dermed er det en skatteulempe for Statkraft å plassere holdingselskap i Singapore relativt til Norge og Nederland. Høyesterettsdommen kan føre til at flere selskap blir overført til Nederland, slik som virksomheten i Filippinene.

Et annet aspekt ved å bruke Singapore som gjennomstrømningsland er graden av hemmelighold. Singapore innehar femteplassen i verden på financial secrecy index (2013). Vi ønsker ikke å spekulere i hvorfor Statkraft kanaliserer deler av virksomheten gjennom Singapore. Disponeringen er ikke nødvendigvis gjort for å utnytte de strenge sekretessereglene. Likevel stiller vi spørsmål til hvorfor et statseid selskap velger gjennomstrømningsland som gjør det enkelt å hindre innsyn i virksomheten i utviklingsland. Inntrykket forsterkes av at man ofte må langt ned i organisasjonstreet for å finne et

¹⁴⁷ Hentet fra Norges Høyesterettsdom Rt-2014-196

kraftproduserende selskap.¹⁴⁸ Etter gjentatte henvendelser fikk vi heller ingen begrunnelse fra representanter i konsernet.

7.3 Kapittelkonklusjon

Vi har gjennomgått Statkraft sin bruk av gjennomstrømningslandene Nederland og Singapore. De nederlandske selskapene SN Power Invest Netherlands BV og Statkraft Markets BV har skattefordeler relativt til å ha holdingselskapene i Norge. De siste årene gjelder det utbytte fra det albanske selskapet Devoll Hydropower Sh.A. Strukturendringen i 2014 vil ytterligere øke skattefordelen. Ved å sluse utbytte gjennom Nederland istedenfor Singapore, reduserer selskapene kildeskatten i Filippinene med 5 %. Mangel på adgang av regnskapstall hindrer oss fra å kvantifisere den totale besparelsen på kildeskatten. Vi vet likevel at den ligger på 5 prosent av utbetalt utbytte fra både Albania og Filippinene.

Analysen støtter ikke at det er noe skattemessig fortrinn ved å plassere holdingselskap i Singapore. Snarere tvert imot, gjør høyesterettsdom Rt-2014-196 at Singapore blir mindre attraktivt for gjennomstrømningsselskap. Likevel problematiserte vi det faktum at Singapore har strenge sekretesseregler. Vi mener statlige selskap bør være gode rollemodeller for øvrig næringsvirksomhet i Norge, blant annet gjennom transparens.

¹⁴⁸ Se vedlegg D. I noen tilfeller må man helt ned på nivå 7. Eksempelvis: (1) Statkraft AS; (2) Statkraft IH Invest AS; (3) Statkraft IH Holding AS; (4) Statkraft Holding Singapore Pte. Ltd; (5) Statkraft Holding Peru Pte. Ltd; (6) Statkraft Peru Holding S.R.L; (7) Empresa de Generacion Electrica Cheves S.A

8. Tynn kapitalisering

Multinasjonale konsern har flere virkemidler for å minimere sin skattebyrde. Det er optimalt å benytte seg av både ekstern gjeldsflytning og intern gjeld for å maksimere overskudd etter skatt.¹⁴⁹

Skatteminimerende konsern benytter ekstern gjeldsflytning ved å vekte mer av den totale gjeldsbyrden i høyskatteland.¹⁵⁰ I delkapittel 8.1 ser vi derfor på gjeldsbyrden relativt til skattesatsen i selskapene. Videre drøfter vi Statkraft sin bruk av intern gjeld i 8.2. Vi starter med å forklare hvorfor det belgiske systemet favoriserer internbanker. Videre lokaliserer vi store deler av den interne gjelden og kvantifiserer skattefordelene relativt til å ha en internbank i Norge. Til slutt ser vi på kapitalstrukturen i de norske selskapene. Skillet mellom ekstern og intern gjeld gir gode indikasjoner på hvilke norske selskap som er tynt kapitaliserte.

8.1 Ekstern gjeldsflytning

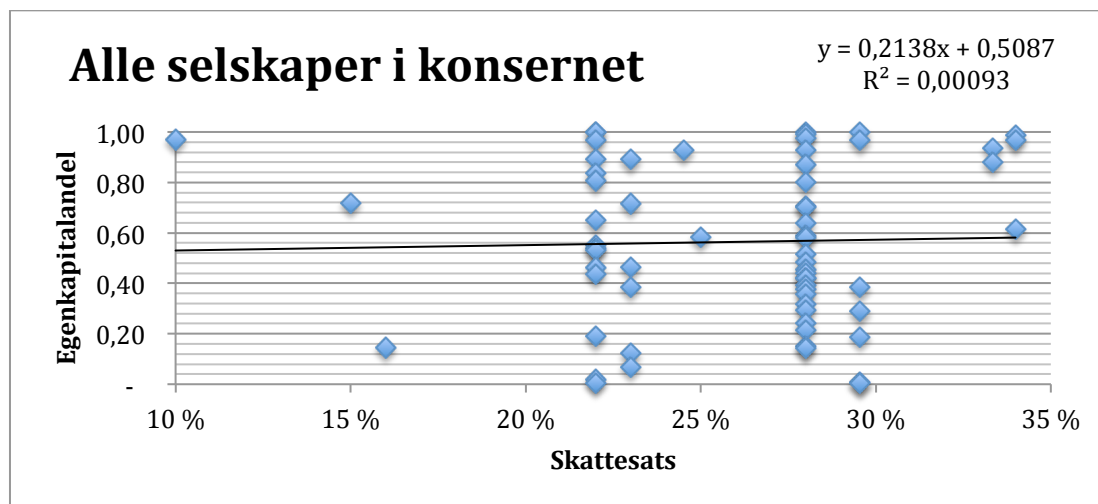
Ekstern gjeldsflytning utføres ved å ta opp høyere ekstern gjeld i høyskatteland og tilsvarende redusere den i lavskatteland. Slik reduseres skattekostnaden samtidig som man holder konkurskostnadene i sjakk.

Tallene for de utenlandske selskapene er hentet fra Orbis. Problemet med denne databasen er at den ikke skiller mellom intern og ekstern gjeld. Dette gjør at vi ikke kan avgjøre om selskapet bruker den eksterne gjeldsflyttingsmekanismen, eller intern gjeld. På tross av dette vil total gjeldsandel gi et godt bilde av selskapsskattesatsens rolle for valg av kapitalstruktur. En negativ korrelasjon mellom egenkapitalandel og skattesats vil indikere at Statkraft bruker ekstern gjeldsflytning i sin skatteplanlegging.

¹⁴⁹ jamfør kapittel 3

¹⁵⁰ Se delkapittel 3.1

Figur 8: Egenkapitalandel sammenlignet med skattesats for 64 selskap i konsernet

Kilde: Egenkapitalandel hentet fra Orbis-databasen og årsregnskap fra Brønnøysundregisteret. Skatteratene er hentet fra Kpmg.no (2014b)

Regresjonen i figur 8 inneholder data for alle selskap hvor vi kjenner kapitalstrukturen, foruten de med negativ egenkapitalandel, samt internbanken i Belgia.¹⁵¹ For fullstendig liste av selskapenes kapitalstruktur se vedlegg F og G. Helningen på trendlinjen angir sammenhengen mellom skattesats og egenkapitalandel. Ligningen sier noe om selskapets reaksjonsmønster ved en endring i skattesats.

Dersom Statkraft brukte ekstern gjeld i sin skatteplanlegging, burde man se at selskap med høy skattesats har en lav egenkapitalandel. Figur 8 viser ingen klar sammenheng på selskapsnivå. Ligning (8.2) angir regresjonslinjen, hvor y er egenkapitalandel og x er landets skattesats. Den sier at dersom skattesatsen er null vil egenkapitalandelen i selskapet være 0,5087. Ved en økning i skattesatsen på 1 prosent, vil selskapet øke egenkapitalandelen med 0,2138 prosentpoeng.¹⁵² Sammenhengen mellom variablene er svakt positiv. Ut ifra denne regresjonen finner vi ingen støtte for at Statkraft benytter seg av den eksterne gjeldsflytningsmekanismen.

$$(8.1) y = 0,2138x + 0,5087$$

Inkludering av alle selskap i samme regresjon gir ikke nødvendigvis et riktig bilde av et konsern med så høy kompleksitet som Statkraft. Det er stor forskjell på selskapenes

¹⁵¹ Ahvionkoski OY og Andershaw Wind Power Limited har negativ egenkapitalandel.

¹⁵² $y = 0,2138 \cdot 2 + 0,5087 = 0,9363$

virksomhetsområde. For å løse dette problemet delte vi selskapene opp i to grupper: finansielle og kraftproduserende. Da vi isolerte selskapene etter virksomhetsområde var det fortsatt ingen tegn til ekstern gjeldsforflytting.¹⁵³

Ulik størrelse på selskapene har også innvirkning på kapitalstrukturen. De potensielle besparelsene ved ekstern gjeldsforflytning øker med overskuddet i selskapet. For å ta høyde for dette gjorde vi tilsvarende regresjon med summerte tall for egenkapital og gjeld på nasjonalt nivå. Dette gav heller ingen negativ sammenheng mellom egenkapitalandel og skattesats. Resultatene ligger i vedlegg H.

På grunnlag av våre analyser ser det ikke ut til at Statkraft benytter den eksterne gjeldsforflyttingsmekanismen. Samtidig bærer analysene preg av ufullstendig informasjon, da mange selskap ikke offentliggjør finansielle tall. Dette fører til usikkerhet rundt resultatene.

8.2 Intern gjeld

Statkraftkonsernet bruker intern gjeld gjennom deres internbank i Belgia, Statkraft Treasury Centre SA. I dette delkapittelet skal vi se nærmere på Belgias skatteregime, internbanken, skatteeffekten og til slutt prisingen av internrenten.

8.2.1 Notional Interest Deduction

Belgia har siden 31 Desember 2006 benyttet seg av Notional Interest Deduction systemet (NID). NID gjelder både for nasjonale selskap og internasjonale selskap med datterselskap i Belgia.¹⁵⁴

NID er en variant av allowance for corporate equity systemet. Som nevnt i delkapittel 5.2.4, går ACE-systemet ut på å likestille egenkapital og gjeld med hensyn på skatt. NID angir kapitalkostnaden ved bruk av egenkapital. Denne er fradragsberettiget, og beregnes ved å multiplisere notional interest rate (NIR) med justert egenkapital. Dette viser vi i ligning (8.2).

$$(8.2) \text{ NID} = \text{Notional interest rate} * \text{justert egenkapital}$$

¹⁵³ Regresjon i vedlegg H

¹⁵⁴ Alle selskap innenfor jurisdiksjonen er inkludert. Hentet fra boken til Vanahaute (2008) Side 158

NIR er basert på 10-årige belgiske statsobligasjoner.¹⁵⁵ For regnskapsåret 2013 var NIR 2,742 % for multinasjonale selskap og 3,242 % for belgiske 'Small and Medium sized Enterprises' (SMEs).¹⁵⁶ De belgiske småbedriftene gis en større skattefordel fordi myndighetene mener det er vanskeligere for de å få lånefinansiering.

Justert egenkapital inkluderer egenkapital, overkurs, fremførbart over- eller underskudd og investert kapital i tilknyttede selskap. For å hindre misbruk av regimet trekker man fra flere elementer, deriblant egne aksjer og aksjer utstedt av investeringsselskap.¹⁵⁷

Man finner skattegrunnlaget ved å trekke NID fra resultatet før skatt. Deretter ganger man skattegrunnlaget med skattesatsen (33,99 %) for å komme frem til skattekostnaden.¹⁵⁸ Sammenhengen vises i ligning (8.3).

$$(8.3) \text{ Skattekostnad} = (\text{resultat før skatt} - \text{NID}) * 33,99 \%$$

Vedlegg J gir et eksempel på hvordan NID systemet fungerer i praksis. I de påfølgende delkapitlene viser vi hvilke konsekvenser regimet har for Statkraft sin skattebelastning på konsernnivå.

8.2.2 Statkraft Treasury Centre SA

Før opprettelsen av Statkraft Treasury Center fungerte Statkraft AS selv som internbank. Statkraft hadde i 2008 over 18 milliarder kroner i lån til konsernselskap, hvor renteinntektene tilfalt skattegrunnlaget i Norge.¹⁵⁹ Denne låneporteføljen ble i all hovedsak overført til Statkraft Treasury Center, da internbanken ble etablert i 2008.

Vi har fått tilgang til internbankens årsrapport. Tabell 12 og 13 presenterer henholdsvis resultatregnskapet og balansen. Av finansinntektene på 300 millioner euro i 2013, utgjør renteinntekter på utlån 233 millioner euro. Belgias NID-regimet gir internbanken en effektiv skattekostnad på 4,09 %. Regnskapet gir ingen informasjon om hva finanskostnadene består av.

¹⁵⁵ NIR blir beregnet ut ifra den gjennomsnittlige obligasjonsrenten i månedene Juli, August og september året før. NIR kan ikke overstige 6,5 % eller avvike med mer enn 1 % fra foregående år

¹⁵⁶ Hentet fra kpmg.com (2014a)

¹⁵⁷ For fullstendig liste, se (Finance.belgium.be, 2014)

¹⁵⁸ Hentet fra nettsiden (Finance.belgium.be, 2014)

¹⁵⁹ Hentet fra Statkraft AS Årsrapport (2008)

Tabell 12: Resultatregnskap, Statkraft Treasury Centre SA

Resultatregnskap (tall i Euro)	2013	2012
Driftsinntekter	668 293	539 417
Driftskostnader	2 112 590	1 778 743
Driftsresultat	-1 444 297	-1 239 326
Finansinntekter	300 508 431	330 571 715
Finanskostnader	70 803 658	687 686
Resultat før skatt	228 260 476	328 644 703
Skattekostnad	9 333 005	40 789 235
Resultat etter skatt	218 927 471	287 855 468
Effektiv skattesats	4,09%	12,41%

Kilde: Årsregnskap Statkraft Treasury Centre SA (2013)

Som vi viste i kapittel 8.2.1, finner man skattegrunnlaget ved å trekke NID fra resultat før skatt. Deretter kommer man frem til skattekostnaden ved å multiplisere skattegrunnlaget med skatteraten på 33,99 %. Vi finner internbankens Notional Interest Deduction ved å omarrangere ligning (8.3):

$$(8.4) \text{ NID} = \text{Resultat før skatt} - \frac{\text{Skattekostnad}}{33,99 \%}$$

$$\text{NID} = 228\,260\,476 - \frac{9\,333\,005}{33,99 \%} = 200\,802\,385,39$$

NID var 200 802 385 euro i 2013. Vi omarrangerer (8.2), og finner den justerte egenkapitalen ved å dividere NID på NIR for regnskapsåret 2013:

$$(8.5) \text{ Justert egenkapital} = \frac{200\,802\,385,39}{2,742 \%} = 7\,323\,208\,803$$

Den effektive skattesatsen i internbanken er som nevnt 4,09 %. Statkraft kunne tilpasset seg slik at skattekostnaden ble null ved å redusere resultatet før skatt, eller øke den justerte egenkapitalen. Fra (8.3) har vi at resultatet før skatt måtte blitt redusert med 27 458 091 euro.¹⁶⁰ Eventuelt måtte de ha økt den justerte egenkapitalen med 1 001 389 154 euro.¹⁶¹ Beregningene belyser effekten av å endre resultatet når selskapet er i skatteposisjon. For gitt

¹⁶⁰ (8.3) sier at differansen mellom resultat før skatt og NID danner beregningsgrunnlaget som skatlegges. Null skatt oppnås ved å redusere dette beregningsgrunnlaget til 0: $(228260476 - 200802385) = 27\,458\,091$

¹⁶¹ I dette tilfellet må NID øke med beløpet 27 458 091 for at skattegrunnlaget blir 0 (se ligning 8.3). fra (8.2) får vi økningen i justert EK ved å dividere NID på NIR: $(27\,458\,091 / 2,742 \%) = 1\,001\,389\,154$

NID, vil økte inntekter i form av økt utlån eller økt rentesats skattes til 33,99 % på marginen.¹⁶² NID regimet ga altså ikke insentiv til å øke resultat før skatt i 2013.

Hvorfor internbanken ikke er tilpasset som i avsnittet over kan skyldes at de ikke ønsker å være nullskatteyttere. Det kan også være vanskelig å beregne størrelsen på renteinntektene eller NID fortløpende i løpet av året. Reduksjonen fra en effektiv skattesats på 12,41 % i 2012 indikerer at de tilpasser seg for å minimere skattekostnaden. Dette støttes av at finansinntektene er noe redusert og egenkapitalen har økt fra 2012 til 2013.

Tabell 13: Balanse, Statkraft Treasury Centre SA

Balanse (tall i Euro)	2013	2012
<u>Anleggsmidler</u>	44 023	57 574
Varige driftsmidler	43 873	57 424
Andre anleggsmidler	150	150
<u>Omløpsmidler</u>	7 793 499 961	8 004 952 511
Langsiktig	6 258 880 885	6 742 157 646
Kortsiktig	166 681 433	938 943 409
Andre omløpsmidler	1 367 937 643	323 851 456
<u>Sum eiendeler</u>	7 793 543 984	8 005 010 085
<u>Egenkapital</u>	7 575 465 279	7 356 537 808
<u>Gjeld</u>	218 078 705	648 472 277
<u>Sum egenkapital og Gjeld</u>	7 793 543 984	8 005 010 085
<u>Egenkapitalprosent</u>	97,20%	91,90%

Kilde: Årsregnskap Statkraft Treasury Centre SA (2013)

Bankens eiendeler består nesten utelukkende av omløpsmidler, hvorav 6 258 millioner euro er langsiktige utlån og 166 millioner euro er kortsiktige utlån. Dette gir et totalt utlån på 6 425 millioner euro, som tilsvarer 53 862 millioner kroner ved en euro/kronekurs på 8,3825.¹⁶³ Posten 'andre omløpsmidler' er bankinnskudd og kontanter.

8.2.3 Skatteeffekt

Ved bruk av intern gjeld reduserer Statkraft sin skattekostnad på konsernnivå. Dette skjer ved at rentekostnadene trekkes fra skattegrunnlaget i høyskatteland, og føres som inntekt i Belgia. For å beregne skatteeffekten må vi identifisere hvilke selskap som har intern gjeld, hvor de er

¹⁶² se ligning (8.2)

¹⁶³ Eurokronekurs hentet fra (Norges-bank.no, 2014)

lokalisert og lånekostnaden. Vi har dessverre ikke nok data til å gjennomføre en slik analyse, da vi kun har lokalisert hvor 38 av de 53,8 milliarder kronene befinner seg.

I tabell 14 ser vi seks selskap med gjeld fra internbanken. For Småkraft AS og Statkraft Varme AS fant vi ingen informasjon om rentekostnad eller rentesats. Den øvrige gjelden på 15,8 milliarder kroner befinner seg mest sannsynlig i utenlandske selskap, da vi ikke har funnet mer i de norske selskapene.¹⁶⁴

Tabell 14: Lokalisert intern gjeld Statkraft Treasury Centre SA

Selskapsnavn (tall i 1000 NOK)	Intern gjeld	Rente	Rentekostnad
Småkraft AS (Norge)	402 109		
Statkraft Varme AS (Norge)	1 266 500		
Statkraft Industrial Holding AS (Norge)	19 839 762	3,59 %	713 039
Skagerak Energi AS (Norge)	4 600 000	3,57 %	164 220
Statkraft Energi AS (Norge)	9 014 000	2,67 %	240 673
Statkraft Markets GmbH (Tyskland)	2 906 258	2,60 %	75 563
Sum	38 028 630		1 193 496

Kilde: Årsregnskap fra Brønnøyregisteret og Årsrapport for Statkraft Markets GmbH (Statkraft.de, 2014)

Selv om vi ikke kan kvantifisere skattebesparelsen av å ha internbanken i Belgia, kan vi finne besparelsen relativt til å ha internbanken i Norge. I Norge ville skattekostnaden vært resultatet før skatt på 228 826 476 euro, multiplisert med 28 %.¹⁶⁵ Ved å trekke fra skatten betalt i Belgia finner vi besparelsen ved å plassere internbanken der, sammenlignet med Norge:

$$(8.6) 228\,826\,476 * 0,28 - 9\,333\,005 = 54\,579\,928$$

Som man ser av utregning (8.6), ville skattekostnaden økt med 54 579 928 euro dersom utlånene kom fra Norge. Dette tilsvarer 457,5 millioner kroner.¹⁶⁶ Med så store skattebesparelser virker internbankens lokasjon skattemotivet. I en artikkel fra aftenposten.no begrunner direktør i treasury-avdelingen, Unni Hongseth plasseringen av internbanken slik:¹⁶⁷

”... Kunnskap og innflytelse er av stor betydning for Statkrafts posisjon og fremtidig vekst. Vår ambisjon er også å medvirke til utformingen av Europas energipolitikk. Da må man være der politikken lages.”

¹⁶⁴ I årsregnskap til norske selskap finner man som oftest motparten ved låntaking i notene, mens ved utenlandske selskap er informasjonen mye mer begrenset

¹⁶⁵ 27 % fra 2014

¹⁶⁶ Eurokronkurs 8,3825

¹⁶⁷ Sitat hentet fra en artikkelen ”Norske Statsselskaper slanker skatten i Belgia” (Aftenposten.no, 2014)

Det er begrenset med hold i argumentet. Skatteminimering vil kunne bidra til fremtidig vekst gjennom økt inntjening etter skatt. Men at en internbank i Belgia er nødvendig for økt kunnskap og innflytelse i kraftbransjen er ikke nødvendigvis like sant. Det er også begrenset hvor mye innflytelse deres 4,8 årsverk kan utøve.¹⁶⁸ Statkraft kunne vært tilstede der politikken lages ved å opprette et handelskontor i Brussel, slik de har gjort i Amsterdam og Tyskland. For utenforstående ser internbanken ut til å være skattemotivert.

8.2.4 Internprising av renter

Bruk av intern gjeld gjør det mulig å sette rentesatsen unaturlig høy for å flytte ytterligere overskudd til internbanken. I Norge reguleres dette ved armlengdeprinsippet, som sier at renten skal reflektere det selskapet ville fått av en tredjepart. Med utlån på 53 862 276 131 kroner, og renteinntekter på 1 957 563 339¹⁶⁹ kroner er den gjennomsnittlige internrenten.¹⁷⁰

$$(8.7) \frac{1\,957\,563\,339}{53\,862\,276\,131} = 3,63 \%$$

Den gjennomsnittlige rentesatsen på all intern gjeld er høyere enn rentesatsene på de fire lånene identifisert i tabell 15. Dette betyr at den øvrige interngjelden har en høyere rente enn gjennomsnittet. Vi kan finne gjennomsnittsrenten på øvrig gjeld ved å trekke ut kjent internrentekostnad og intern gjeld.

For å finne gjenstående lån, tar man sum utlån fra internbanken minus lokalisert intern gjeld. Vi trekker ikke fra den interne gjelda i Småkraft og Statkraft Varme, da denne har ukjent rentekostnad. Tabell 15 viser at kjent intern gjeld utgjør 36 360 020 451 kroner.¹⁷¹

$$(8.8) \text{Gjenstående lån} = 53\,862\,276\,131 - 36\,360\,020\,451 = 17\,502\,255\,679$$

For å finne gjenstående rentekostnad, trekker man kjente rentekostnader fra totale renteinntekter i internbanken:

$$(8.9) \text{Gjenstående rentekostnad} = 1\,957\,563\,339 - 1\,193\,495\,520 = 764\,067\,819$$

¹⁶⁸ Hentet fra Statkraft Treasury Centre SA sin årsrapport side 43

¹⁶⁹ Totale renteinntekter fra internbanken i euro dividert med kronekurs 31.12. $(233\,529\,775 * 8,3825)$

¹⁷⁰ Grunnet manglende data antar vi UB utlån tilsvarende konstant utlån gjennom året

¹⁷¹ $38\,028\,629\,708 - 402\,109\,257 - 1\,266\,500\,000 = 36\,360\,020\,451$

Med totalt gjenstående lån og rentekostnader, beregner man gjennomsnittlig rente på den gjelden vi ikke har lokalisert.

$$(8.10) \text{ Gjennomsnittlig rente på gjenstående lån} = \frac{764\,067\,819}{17\,502\,225\,679} = 4,37 \%$$

Denne rentesatsen indikerer ikke nødvendigvis at Statkraft misspriser internrenten. Lånene kan ha blitt brukt til å finansiere prosjekter som er mer risikable enn de vi har identifisert i Norge og Tyskland. For å kunne si noe om rentesatsen er misspriset behøver vi opplysninger om lånebetingelsene, deriblant løpetid og selskapenes kredittvurdering. Dette er informasjon vi ikke har.

Belgias NID-regime gir heller ikke insentiver til å overprise renten når overskuddet overstiger NID. Overskudd utover skattefradraget (NID) skattes til 33,99 prosent, en høyere skattesats enn noe annet land Statkraft operer i. Dersom Statkraft skruer opp den gjennomsnittlig internrenten, vil resultat før skatt øke, mens skattefradraget (NID) forblir det samme. Det vil si at inntektsøkningen ville blitt skattet til 33,99 prosent. Statkraft ville dermed økt sine skattekostnader ved å ta en høyere rente på interngjelden.

8.3 Gjeld i norske Statkrafteide Selskap

Vi så i kapittel 8.2.2 at det var noen få norske selskap med lån direkte fra internbanken. I dette delkapittelet kartlegger vi kapitalstrukturen for alle de norske Statkrafteide selskapene.¹⁷² Ved hjelp av årsregnskapene fra Brønnøysundregisteret kan vi skille mellom eksternt og intern gjeld. Vi finner at intern gjeld utgjør en stor del av selskapenes finansiering.

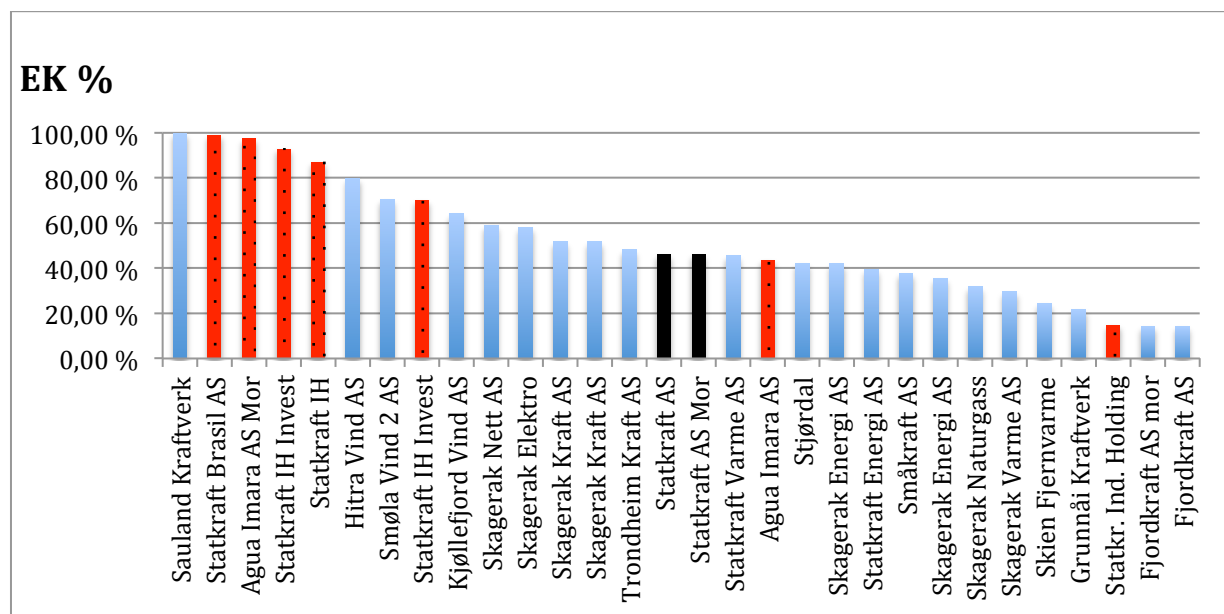
Figur 9 illustrerer kapitalstrukturen for de norske selskapene i 2013. For selskapene med datterselskap inkluderer vi tall for både morselskapet og konsoliderte tall på konsernnivå. Forskjellene i kapitalstruktur kan være merkbare, og vi ønsker å gi en best mulig oversikt. Selskapene består av finansielle selskap, markert med rødt, og kraftproduserende selskap.¹⁷³ Figuren antyder at finansielle selskap har lave gjeldsbehov, med unntak av Statkraft Industrial Holding.

¹⁷² Se vedlegg I for eierskapsstrukturen den 31.12.2013

¹⁷³ Se vedlegg I for eierskapsstrukturen og virksomhetsområde i hvert selskap, den 31.12.2013

Vi forutsetter at Statkraftkonsernet som helhet har en passende kapitalstruktur for behovet i bransjen. De svarte stolpene viser egenkapitalandelen for Statkraftkonsernet og Statkraft AS Mor. Ved å sammenligne egenkapitalprosenten til konsernet med de andre selskapene, ser man hvilke selskap som antageligvis er tynt kapitaliserte.

Figur 9: Egenkapitalprosent i norske statkrafteide selskap

Kilde: Selvlaget graf basert på Ravninfo databasen og årsregnskap fra Brønnøysundregisteret

På konsernnivå er egenkapitalprosenten 46,27 prosent i 2013. Mindre avvik er sannsynligvis ikke skattemotivert. Vi fokuserer på selskapene hvor egenkapitalen står for mindre enn 36 % av totalkapitalen i tabell 15.

Tabell 15: Egenkapitalprosent og andel intern gjeld, utvalgte selskap

	Egenkapitalprosent		Andel intern gjeld av total gjeld	
	2013	2012	2013	2012
tall i 1000 NOK				
Skagerak Energi AS Konsern*	35,55%	36,86%	74,9%	44,6%
Skagerak Naturgass AS	31,77%	27,55%	79,1%	61,5%
Skagerak Varme AS	29,54%	27,91%	87,3%	83,7%
Skien Fjernvarme AS**	24,28%	24,27%	0,8%	0,9%
Grunnåi Kraftverk AS	21,65%	20,29%	91,8%	92,8%
Statkraft Industrial Holding AS Mor	14,86%	14,83%	95,5%	83,8%
Fjordkraft AS mor	14,15%	18,53%	72,2%	58,2%
Fjordkraft AS Konsern	14,12%	18,83%	69,2%	59,6%

* ingen informasjon om kortsiktig rentebærende intern gjeld i 2012. Antar samme beløp som i 2013 (124`+500`)

** ingen informasjon om rentebærende intern gjeld i 2012. Antar samme beløp som i 2013

Kilde: Selvlaget tabell basert på Ravninfo databasen og årsregnskap fra Brønnøysundregisteret

Egenkapitalandelene har vært stabil over perioden. Vi viser også andelen intern gjeld for å se om det gir ytterligere indikasjoner på tynn kapitalisering. Foruten Skien Fjernvarme AS, hadde samtlige selskap i tabell 15 intern gjeld på over 69 prosent av total gjeld i 2013. Den interne gjelden er i hovedsak lånt fra mor- eller søsterselskap i Norge. Statkraft Industrial Holding og Skagerak Energi er unntakene, med henholdsvis 19,8 og 4,6 milliarder kroner i gjeld direkte fra internbanken.

Den midlertidig konklusjonen er at selskapene i tabell 15 viser tydelige tegn på tynn kapitalisering. I kapittel 9 drøftes implikasjonene av ulike fradragsbegrensningsregler. Dersom reglene er effektive i å hindre skatteflukt gjennom tynn kapitalisering, forventer vi at selskapene med lavest egenkapitalprosent er blant disse.

8.4 Konklusjon

Vi finner ingen støtte for at Statkraftkonsernet minimerer sin skattekostnad gjennom ekstern gjeldsforflytting. Etter våre beregninger var sammenhengen mellom skattesats og gjeldsbyrde fraværende. Vi finner derimot bevis for at intern gjeld brukes aktivt. Ved å plassere internbanken i Belgia fremfor Norge, reduserte Statkraft skattekostnaden med over 450 millioner kroner i 2013. At et statseid selskap gjør slike disponeringer signaliserer til andre norske foretak at skatteplanlegging er greit.

Vi fant ingen støtte for missprising av rentesatsen på de interne lånene. En medvirkende årsak kan være at NID regimet ikke ga insentiver til økte rentesatser i Statkraft Treasury Centre i 2013.

Kapitalstrukturen i de norske selskapene varierer mye relativt til Statkraft AS på konsernnivå. Åtte av selskapene skiller seg ut med betydelig gjeld, hvorav en stor andel er intern. Tallene antyder at det er disse selskapene som står for uthulingen av skattegrunnlaget i Norge.

Den umiddelbare konsekvensen av å plassere internbanken i Belgia fremfor Norge er redusert skattebyrde i Norge. Med staten som eiere kan det likevel kreves tilsvarende beløp i utbytte. Vi ser av årsregnskapet at utbyttebetalingen på 3,1 milliarder kroner i 2013 overgår skattebesparelsen. Likevel kan utbyttebetalingene variere fra år til år. Styret foreslo å ikke betale utbytte i 2014. Uavhengig av hvordan overskuddet disponeres, er skatten betalt i Belgia tapt.

9. Regelverk mot tynn kapitalisering i Norge i lys av Statkraft

Delkapittel 5.2 og 5.3 utleder metoder for å begrense tynn kapitalisering, inkludert de nye norske fradragsbegrensningsreglene. Vi skal nå drøfte effekten av slike regelverk på multinasjonale selskap i Norge, med fokus på Statkraft.

I delkapittel 9.1 ser vi på den økonomiske effekten av fradragsbegrensningsreglene. Statkraft sin kapitalstruktur bærer tydelige preg av intern gjeld.¹⁷⁴ Derfor burde Statkraft bli påvirket hvis reglene er effektive mot tynn kapitalisering. Ut fra resultatene i 9.1 og relevant litteratur, skal vi i 9.2 ta for oss potensielle svakheter med dagens regelverk. Vi vil utlede alternative utforminger av reglene som kan ta høyde for disse svakhetene. I 9.3 diskuteres alternative metoder mot tynn kapitalisering, inkludert en spesifisert TK-regel, før vi konkluderer i 9.4.

9.1 Økonomisk effekt av de norske fradragsbegrensningsreglene

Vi ønsker å finne ut hvor effektivt det norske fradragsbegrensningsreglementet vil være i å begrense tynn kapitalisering hos multinasjonale selskap. Statkraft er et interessant konsern for dette formålet på grunn av deres rolle i norsk økonomi, og deres bruk av intern gjeld. Det er viktig å tilpasse reglementet etter de største selskapene, da de kan påføre merkbar uthuling av skattegrunnlaget. Dersom reglene har en økonomisk effekt på Statkraft, indikerer det at reglene også vil være effektive mot næringslivet for øvrig.

Fradragsbegrensningsreglene gjelder NOKUS-selskap. Det vil dermed påvirke Statkrafteide selskap internasjonalt. Dessverre gjør manglende tilgang på regnskapstall at vi ikke finner netto interne rentekostnader for selskapene i utlandet. Dermed fokuserer vi utelukkende på norske selskap.¹⁷⁵ Kraftselskap i Norge har fra 2014 en bedriftsbeskatning på 27 prosent, samt grunnrenteskatt på 31 prosent av inntektene fra kraftproduksjonen.¹⁷⁶ Det er viktig å påpeke at vi utelukkende fokuserer på den vanlige bedriftsbeskatningen i dette kapitlet.¹⁷⁷

¹⁷⁴ jamfør delkapittel 8.3

¹⁷⁵ Ettersom reglene også gjelder for NOKUS selskap, jamfør 5.3.3, ville vi kanskje funnet en større effekt av reglene hvis vi også kunne inkludert Statkrafteide selskap internasjonalt

¹⁷⁶ jamfør delkapittel 6.5

¹⁷⁷ bedriftsbeskatningssatsen var i 2012 og 2013 på 28%. Dermed ligger 28 % til grunn i vår beregninger i dette kapitlet

Vi bruker regnskapstall fra 2013 og 2012 i analysen.¹⁷⁸ Analysen forteller hvordan reglene ville virket dersom Statkraft ikke hadde hatt tid til å tilpasse kapitalstrukturen til det nye reglementet. Spesielt vil regnskapstallene fra 2012 reflektere dette. I 2013 ble reglene vedtatt og allmenkjent, slik at Statkraft kunne ha tilpasset kapitalstrukturen mot slutten av året. Tabell 16 og 17 viser selskapene som ville blitt påvirket av reglementet i 2013 og 2012. Grunnet manglende tilgang på data må vi bruke regnskapsmessige verdier og forutsetter at dette tilsvarer skattemessige verdier.¹⁷⁹ Detaljerte beregninger for selskapene ligger i vedlegg k.

Tabell 16: Fradragsbegrensning i norske Statkrafteide selskap, 2013

Selskap (tall i 1000 NOK)	Beregningsgrunnlag	Rente-fradragsramme	Netto interne rente-kostnader	Fradragsbegrensning - inntekt forhøyes med	Redusert skattefradrag
Statkraft AS Mor	-908 000	0	84 360	84 360	23 621
Småkraft AS	49 634	14 890	25 570	10 680	2 990
Statkraft Varme AS	100 140	30 042	34 315	4 273	1 196
Statkraft Industrial Holding AS	-790 393	0	530 009	530 009	148 403
Skagerak Energi AS Mor	317 324	95 197	83 551	0	0
Skagerak Varme AS	-7 664	0	12 787	12 787	3 580
Statkraft IH Invest AS Mor	-912 004	0	0	0	0
Sum				642 110	179 791

Kilde: Selvlaget tabell basert på årsregnskap fra Brønnøysundregisteret

Tabell 17: Fradragsbegrensning i norske Statkraftselskap, 2012

Selskap (tall i 1000 NOK)	Beregningsgrunnlag	Rente-fradragsramme	Netto interne rente-kostnader	Fradragsbegrensning - inntekt forhøyes med	Redusert skattefradrag
Statkraft AS Mor	7 218 000	2 165 400	11 640	0	0
Småkraft AS	35 672	10 702	29 315	18 614	5 212
Statkraft Varme AS	96 962	29 089	41 786	12 697	3 555
Statkraft Industrial Holding AS	337 657	101 297	730 974	629 677	176 310
Skagerak Energi AS Mor	17 076	5 123	59 014	53 891	15 090
Skagerak Varme AS	-153 747	0	9 248	9 248	2 589
Statkraft IH Invest AS Mor	20 770	6 231	15 143	8 912	2 495
Sum				733 039	205 251

Kilde: Selvlaget tabell basert på årsregnskap fra Brønnøysundregisteret

¹⁷⁸ Vi har sett på selskapene som er inkludert i selskapsstrukturen for statkrafteide norske selskap anno 31.12.2013. Selskapsstrukturen ligger i vedlegg D

¹⁷⁹ jamfør kapittel 5.3.3 skal det norske regelverket beregne ut ifra skattemessige tall. Mottatt utbytte, samt konsernbidrag, er noen av postene som behandles ulikt mellom regnskapsmessig og skattemessig EBITDA

Beregningsgrunnlaget i andre kolonne er overskudd før skatt pluss netto rentekostnader og avskrivninger.¹⁸⁰ Vi antar at selskapene ikke har fremførbart underskudd fra tidligere år. Rentefradragsrammen er beregningsgrunnlaget ganget med 30 %. Et negativt beregningsgrunnlag fører til en fradragsramme på null. Fradragsbegrensningen tilsvarer netto interne rentekostnader minus rentefradragsrammen. Ved fradragsbegrensning tilbakeføres beløpet som inntekt i resultatet før skatt. Skattbart overskudd økes i profitable selskap og fremførbart underskudd reduseres i selskapene med underskudd. Kolonnen til høyre viser redusert skattefradrag, eventuelt redusert utsatt skattefordel, ved en skattesats på 28 prosent.

Beregningene viser en fradragsbegrensning på 642 millioner kroner i 2013 og 733 millioner kroner i 2012. Samlet gir dette en skatteeffekt på om lag 385 millioner kroner over perioden. Vedlegg K presenterer nøkkeltall for de syv selskapene som ble påvirket av fradragsbegrensningsreglene i løpet av perioden.¹⁸¹ Kun Skagerak Energi hadde et positivt resultat før skatt i 2013. De ble imidlertid ikke påvirket av reglene dette året. Alle selskapene som ville blitt påvirket av fradragsbegrensningen i 2013 hadde et negativt resultat. I praksis er dermed hele skatteeffekten på 179 millioner kroner i form av redusert utsatt skattefordel.

Fradragsbegrensningen er ujevnt fordelt mellom selskapene. Statkraft Industrial Holding AS står for hoved beløpet. Årsregnskapet viser en gjeld fra Statkraft Treasury Centre SA på 19,8 milliarder kroner i 2013, redusert fra 22,5 milliarder året før. For 2013 tilsvarer dette 36,8 prosent av utlånet fra Statkraft Treasury Centre SA.¹⁸² Det virker derfor som Statkraft Industrial Holding AS er en finansieringssentral for deler av Statkraftkonsernets virksomhet i Norge. De øvrige fem selskapene bidrar i mindre grad til å øke skatteprovenyet.

Som nevnt i delkapittel 6.3, gjennomførte Statkraftkonsernet en strukturendring den 6. Juni 2014. Statkraft IH Invest, tidligere SN Power Invest, ble da splittet i to selskap. Dersom selskapet hadde fått en fradragsbegrensning i 2012 og 2013, kan strukturendringen indikere en tilpasning for å omgå regelverket. Tallene viser at Statkraft IH Invest ville blitt påvirket i 2012, men ikke i 2013. Dermed tviler vi på at strukturendringen har noen sammenheng med innføringen av fradragsbegrensningsreglene.

¹⁸⁰ EBITDA

¹⁸¹ Noen av selskapene var ikke blant de med mest gjeld i kapitalstrukturen i tabell 18, kap.8.3. Likevel ser vi at blant andre Statkraft Industrial Holding er med

¹⁸² $(19\,839\,762\,000 / 53\,862\,276\,131) * 100 = 36,8342 \%$

Årsregnskapene skiller ikke mellom ekstern gjeld og ekstern gjeld med sikkerhetsstillelse fra nærstående part. Dermed viser tabellen utelukkende netto rentekostnader på intern gjeld. Det vil være naturlig å anta at noe av den eksterne gjelden er sikret av en nærstående part. Med denne antagelsen vil rentekostnadene som kan avskjæres være mer enn netto interne rentekostnader vist i tabellen.¹⁸³ Vi tror dermed at skatteeffekten er høyere enn våre resultater skulle tilsi. Eksempelvis utgjorde rentekostnadene på intern gjeld i Statkraft AS mor kun 5,24 prosent av totale rentekostnader i 2013.¹⁸⁴ Det er usannsynlig at resterende rentekostnader kom fra ekstern gjeld uten sikkerhet fra en nærstående part.

Skatteeffekten av fradragsbegrensningsregelen ble redusert med 25 millioner kroner fra 2012 til 2013. Endringen kan indikere at Statkraft begynte å tilpasse finansieringen i påvente av fradragsbegrensningsreglene. Tabell 18 viser at Småkraft AS, Statkraft Varme AS og Skagerak Energi AS reduserte rentekostnadene relativt til beregningsgrunnlaget.¹⁸⁵ I løpet av 2014 kan det tenkes at Statkraft vil gjøre ytterligere tilpasninger for å unngå fradragsbegrensninger. En foreslått økning av egenkapitalen på 10 milliarder kroner kan bety en vridning fra gjeld til egenkapital.¹⁸⁶

Tabell 18: Utviklingen i netto interne rentekostnader relativt til beregningsgrunnlag

Selskap	Netto interne rentekostnader som prosent av beregningsgrunnlag		Endring
	2013	2012	
Statkraft AS Mor	N/A	0,2%	
Småkraft AS	51,5%	82,2%	-30,7%
Statkraft Varme AS	34,3%	43,1%	-8,8%
Statkraft Industrial Holding AS	N/A	216,5%	
Skagerak Energi AS Mor	26,3%	345,6%	-319,3%
Skagerak Varme AS	N/A	N/A	
Statkraft IH Invest AS Mor	N/A	72,9%	

Kilde: Selvlaget tabell basert på årsregnskap fra Brønnøysundregisteret

Syv av de tjette norske Statkrafteide selskapene hadde store nok gjeldskostnader til at det ville gitt en reduksjon i skattefradraget. Omfanget kan være større dersom Statkrafteide

¹⁸³ både netto interne rentekostnader og netto eksterne rentekostnader med sikkerhet fra nærliggende part klassifiseres som netto interne rentekostnader i regelverket, jmfør 5.3.3

¹⁸⁴ intern rentekostnad = intern gjeld * rentesats = 2827 MNOK*3% = 84 810 000. Andel interne rentekostnader = int rentekostnader / totale rentekostnader = (84 810 000/1620 000 000) = 0,052352

¹⁸⁵ Resterende selskap hadde negativt beregningsgrunnlag i løpet av perioden og vi kan ikke si noe om utviklingen

¹⁸⁶ Hentet fra "Regjeringen vil styrke Statkrafts egenkapital med 10 milliarder" (aftenposten 5 desember 2014). Dersom EK-økningen i sin helhet finansierer økte investeringer kan det imidlertid hende at gjeldsmengden ikke reduseres. Det er derfor ikke sikkert at EK-økningen er knyttet opp mot en tilpasning av reglene

selskap internasjonalt inkluderes i beregningene. Funnene viser at tynn kapitalisering er et problem for myndighetene og at fradragsbegrensingsreglene er et nødvendig tiltak mot uthuling av skatteprovenyet.

9.2 Drøfting av fradragsbegrensingsreglene i lys av Statkraft

Beregningene ovenfor tilsier at reglene ville ha økt skattebelastningen med 179,9 og 205,3 millioner kroner i henholdsvis 2013 og 2012. Reglene reduserer dermed insentivene for tynn kapitalisering i de mest forgjeldede selskapene. Det er likevel usikkert om dagens utforming av fradragsbegrensingsreglene er mest hensiktsmessig. Vi skal se på to svakheter ved dagens regelverk. Først drøfter vi effekten av å kun avskjære netto interne rentekostnader.¹⁸⁷ Deretter ser vi på hvordan reglene kan tilpasses for å ta bedre høyde for bransjeulikheter.

9.2.1 Effektivitet og robusthet: begrense alle netto rentekostnader

Dagens reglement begrenser fradraget på rentekostnader på intern gjeld og ekstern gjeld med sikkerhet fra nærliggende selskap. På denne måten kan selvstendige selskap ta opp ekstern gjeld uten frykt for å bli rammet av reglene. Likevel taler hensyn som effektivitet og robusthet for at også rentekostnadene på ekstern gjeld bør nektes fradrag. Skattemyndighetene spares for merarbeidet med å avdekke om gjelden er ekstern. Dette gjelder spesielt kompliserte konsernstrukturer med mange datterselskap internasjonalt. Mangel på transparens i utenlandske datterselskap kan også føre til at lån klassifiseres som eksterne selv om de ikke er det. Ved å begrense fradraget på alle netto rentekostnader økes også skatteprovenyet for staten.

I tabell 19 ser man differansen mellom netto totale rentekostnader og netto interne rentekostnader i 2013. I delkapittel 9.1 så vi at 95 % av rentekostnadene i Statkraft AS var betegnet som eksterne. Dette kommer tydelig frem her, da netto rentekostnader var 1,3 milliarder kroner større enn netto interne rentekostnader i 2013. Foruten Statkraft AS er differansen mellom netto totale rentekostnader og netto interne rentekostnader beskjeden. Rentebærende intern gjeld utgjør en stor andel av gjelden i disse selskapene.¹⁸⁸

¹⁸⁷ Det vil si interne rentekostnader og eksterne rentekostnader med sikkerhet fra nærliggende selskap

¹⁸⁸ Tabell 18 i delkapittel 8.3 bekrefter at de norske selskapene i stor grad benytter intern gjeld i finansieringen, deriblant Statkraft Ind.Holding AS med 95,5 % intern gjeld av total gjeld i 2013

Tabell 19: Differanse mellom netto rentekostnader og netto interne rentekostnader, 2013

Selskap (tall i 1000 NOK)	Netto rentekostnader	Netto interne rentekostnader	Differanse
Statkraft AS Mor	1 417 000	84 360	1 332 640
Småkraft AS	18 645	25 570	-6 925
Statkraft Varme AS	34 656	34 315	341
Statkraft Industrial Holding AS	530 009	530 009	0
Skagerak Energi AS Mor	90 894	83 551	7 343
Skagerak Varme AS	12 787	12 787	0
Statkraft IH Invest AS Mor	-700	0	-700
Sum	2 103 292	770 593	1 332 699

Kilde: Selvlaget tabell basert på årsregnskap fra Brønnøysundregisteret

Tabell 20 og 21 viser skatteeffekten dersom netto rentekostnader på all gjeld er subjekt for fradragsbegrensning i henholdsvis 2013 og 2012.¹⁸⁹ De samme syv Statkraftselskapene ble rammet av regelen.¹⁹⁰ Inkludering av netto rentekostnader på ekstern gjeld økte fradragsbegrensningen med hele 1326 millioner kroner i 2013. Økningen skyldes Statkraft AS. I resten av selskapene endret fradragsbegrensningen seg lite, fordi netto rentekostnader på intern gjeld utgjør mesteparten av netto rentekostnader. Forskjellen er derfor marginal.

Tabell 20: Fradragsbegrensning alle netto rentekostnader, 2013

Selskap (tall i 1000 NOK)	Rentefradragsramme	Netto rentekostnader	Fradragsbegrensning - inntekten forhøyes med	Redusert skattefradrag
Statkraft AS Mor	0	1 417 000	1 417 000	396 760
Småkraft AS	14 890	18 645	3 755	1 051
Statkraft Varme AS	30 042	34 656	4 614	1 292
Statkraft Industrial Holding AS	0	530 009	530 009	148 403
Skagerak Energi AS Mor	95 197	90 894	0	0
Skagerak Varme AS	0	12 787	12 787	3 580
Statkraft IH Invest AS Mor	0	-700	0	0
Sum			1 968 165	551 086

Kilde: Selvlaget tabell basert på årsregnskap fra Brønnøysundregisteret

I 2012 økte fradragsbegrensningen kun med 25 millioner kroner som følge av regelendringen. Fradragsrammen i Statkraft AS ga fradrag for alle netto rentekostnader i 2012. Ved å sammenligne tabell 17 og 21 ser man at fradragsbegrensningen økte mest i Statkraft Energi

¹⁸⁹ For utregning se vedlegg k

¹⁹⁰ Enda flere selskap bryter rentefradragsrammen her enn ved dagens regelverk, men ingen av disse har netto rentekostnader som overstiger terskelbeløpet på 5 millioner kroner

AS, med om lag 40 millioner. Samtidig ble fradragbegrensningen i Småkraft AS redusert med 9 millioner kroner.¹⁹¹

Tabell 21: Fradragbegrensning alle netto rentekostnader, 2012

Selskap (tall i 1000 NOK)	Rentefradragsramme	Netto rentekostnader	Fradragbegrensning - inntekten forhøyes med	Redusert skattefradrag
Statkraft AS Mor	2 165 400	1 372 000	0	0
Småkraft AS	10 702	20 428	9 727	2 724
Statkraft Varme AS	29 089	41 894	12 805	3 586
Statkraft Industrial Holding AS	101 297	730 974	629 677	176 310
Skagerak Energi AS Mor	5 123	97 391	92 268	25 835
Skagerak Varme AS	0	9 248	9 248	2 589
Statkraft IH Invest AS Mor	6 231	10 620	4 389	1 229
Sum			758 114	212 272

Kilde: Selvlaget tabell basert på årsregnskap fra Brønnøysundregisteret

Resultatene viser at utformingen av dagens regelverk er robust mot de fleste selskap. Selskapene med høye netto rentekostnader benytter seg stort sett av intern gjeld. Likevel vil noen selskap, slik som Statkraft AS, slippe billig unna når kun netto rentekostnader på intern gjeld avskjæres. Dermed kan det være aktuelt å stramme inn regelen til å gjelde netto rentekostnader på all gjeld, slik de gjør i Tyskland.¹⁹² Dette vil som nevnt også forenkle arbeidet med etterfølgelse og kontroll for skattemyndighetene.

Justeringen kan slå ut negativt for både norske og multinasjonale selskap i bransjer med naturlig høy gjeldsandel. Man kan vurdere å fritta selvstendige selskap. I 9.2.2.2 drøftes et regelverk som kan gi unntak fra fradragbegrensning i bransjer med stort gjeldsbehov.

9.2.2 Bransjeulikheter

Skattemessig EBITDA benyttes som beregningsgrunnlag i dagens reglement. Årsaken er i følge regjeringen (2013a) at skattemessig EBITDA reflekterer evnen til å betjene gjeld. Videre benyttes skattemessige verdier fordi de er vanskeligere å manipulere enn regnskapsmessige verdier.¹⁹³

¹⁹¹ Netto totale rentekostnader var 8 887 000 kroner mindre enn netto interne rentekostnader, derav redusert fradragbegrensning

¹⁹² Det tyske reglementet, non-specific TC-rules, gjennomgås i Ruf & Schindler (2012) side 12-14, punkt 3.1.3

¹⁹³ Vi går ikke inn på debatten mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier. For Statkraft har vi forutsatt at skattemessige verdier tilsvarer regnskapsmessige verdier, fordi vi ikke har kunnet bruke skattemessige verdier

Forskere peker på at en fradragssramme på en gitt prosent av EBITDA ikke nødvendigvis er et godt beregningsgrunnlag.¹⁹⁴ Grunnlaget øker med størrelsen på avskrivningene. Det vil favorisere selskap i kapitalintensive bransjer, deriblant kraftselskap. Man kan stille seg spørsmålet om kapitalintensive selskap har gjeldsbetjeningsevnen som EBITDA gir grunnlag for. Vi skal drøfte to alternativer for å ta høyde for bransjeulighetene.

Det første alternativet er å bruke EBIT som beregningsgrunnlag.¹⁹⁵ Det andre forslaget baserer seg på artikkelen til Webber (2010). Forslaget går ut på å tillate fradrag på netto rentekostnader (R) opp til $\frac{R}{EBITDA}$ -ratioen som tilsvarer $\frac{R}{EBITDA}$ -ratioen for konsernet.

9.2.2.1 EBIT som beregningsgrunnlag

EBITDA som beregningsgrunnlag favoriserer selskap i kapitalintensive bransjer. EBIT er i større grad et bransjeuavhengig mål, siden det reflekterer underliggende lønnsomhet av driften.¹⁹⁶ En endring til EBIT fører til lavere beregningsgrunnlag og dermed større fradragbegrensning. Dette kan kompenseres for ved økt fradragssrammeprosent. I selskapene med negativ EBITDA vil ikke endringen til EBIT utgjøre noen forskjell, da fradragssrammen forblir null. Tabell 22 og 23 viser fradragbegrensning ved EBIT som beregningsgrunnlag.¹⁹⁷

Tabell 22: fradragbegrensning ved EBIT som beregningsgrunnlag, 2013

Selskap (tall i 1000 NOK)	Beregningsgrunnlag EBIT	Rentefradrags-ramme	Netto interne rentekostnader	Fradragbegrensning - inntekten forhøyes med	Redusert skattefradrag
Statkraft AS Mor	-946 000	0	84 360	84 360	23 621
Småkraft AS	12 953	3 886	25 570	21 684	6 072
Statkraft Varme AS	10 164	3 049	34 315	31 266	8 754
Statkraft Industrial Holding AS	-790 746	0	530 009	530 009	148 403
Skagerak Energi AS Mor	302 663	90 799	83 551	0	0
Skagerak Varme AS	-25 068	0	12 787	12 787	3 580
Statkraft IH Invest AS Mor	-912 174	0	0	0	0
Sum				680 107	190 430

Kilde: Selvlaget tabell basert på årsregnskap fra Brønnøysundregisteret

¹⁹⁴ Det kan være unaturlig høyt i noen bransjer og for lavt i andre. Se Webber (2010) side 705-707

¹⁹⁵ Danmark benytter dette som ett av sine tre regelverk mot overdreven gjeldsbruk, jamfør Finansdepartementet (2013a side 106)

¹⁹⁶ Ikke tilfellet for banker og andre finansielle foretak, men disse er utelatt fra reglementet

¹⁹⁷ Se vedlegg k for utregning. Alle andre momenter av regelverket forblir som ved dagens regelverk, deriblant terskelbeløpet for netto rentekostnader, som forblir på 5 millioner kroner, av EBIT

Tabell 23: fradragsbegrensning ved EBIT som beregningsgrunnlag, 2012

Selskap (tall i 1000 NOK)	Beregningsgrunnlag EBIT	Rente-fradragsramme	Netto interne rente-kostnader	Fradragsbegrensning - inntekten forhøyes med	Redusert skattefradrag
Statkraft AS Mor	7 183 000	2 154 900	11 640	0	0
Småkraft AS	6 881	2 064	29 315	27 251	7 630
Statkraft Varme AS	20 626	6 188	41 786	35 598	9 967
Statkraft Industrial Holding AS	337 655	101 297	730 974	629 678	176 310
Skagerak Energi AS Mor	765	230	59 014	58 785	16 460
Skagerak Varme AS	-162 129	0	9 248	9 248	2 589
Statkraft IH Invest AS Mor	20 243	6 073	15 143	9 070	2 540
Sum				769 629	215 496

Kilde: Selvlaget tabell basert på årsregnskap fra Brønnøysundregisteret

Man går fra EBITDA til EBIT ved å trekke fra avskrivninger. Ved bruk av EBIT som beregningsgrunnlag vil de samme syv selskapene få redusert skattefradrag. I 2013 økte fradragsbegrensningen med 38 millioner kroner. Dette skyldes avskrivninger i Småkraft AS og Statkraft Varme AS på henholdsvis 37 og 90 millioner kroner. I 2012 økte fradragsbegrensningen med 36 millioner kroner, hvorav mesteparten skyldes avskrivninger i de samme selskapene. De øvrige selskapene ble ikke påvirket av en endring til EBIT. Grunnen er enten at fradragsrammen forblir stor nok, eller at EBITDA er negativ og fradragsrammen allerede er null.

Tabell 24 illustrerer betydningen av avskrivninger i Statkraftselskapene i 2013. Høyre kolonne viser at gjennomsnittlige avskrivninger er nesten det dobbelte av absoluttverdien til EBIT. Statkraft Varme har avskrivninger som er hele ni ganger større enn EBIT. Lønnsomheten, altså EBIT, har dermed veldig liten påvirkning på tillatte netto rentekostnader ved dagens regelverk. Vi kan konkludere med at mulighetene til å få fradrag på interne rentekostnader er mye større med EBITDA som beregningsgrunnlag.

Tabell 24: Avskrivninger som andel av EBIT, 2013

Selskap (tall i 1000 NOK)	EBITDA	EBIT	Avskrivninger	Avskrivninger som prosent av EBIT
Statkraft AS Mor	-908 000	-946 000	38 000	4,0%
Småkraft AS	49 634	12 953	36 681	283,2%
Statkraft Varme AS	100 140	10 164	89 976	885,2%
Statkraft Industrial Holding AS	-790 393	-790 746	353	0,0%
Skagerak Energi AS Mor	317 324	302 663	14 661	4,8%
Skagerak Varme AS	-7 664	-25 068	17 405	69,4%
Statkraft IH Invest AS Mor	-912 004	-912 174	170	0,0%
Gjennomsnitt				178,1%

Kilde: Selvlaget tabell basert på årsregnskap fra Brønnøysundregisteret

Det er viktig at myndighetene ser på hvordan utformingen av reglementet påvirker ulike bransjer. Ved å endre beregningsgrunnlaget til EBIT reduserer man forskjellsbehandlingen som følge av ulik kapitalintensivitet på bransjenivå. Spesielt i Statkraft Varme AS kommer det tydelig frem at fradragsbegrensningen forvitrer på grunn av avskrivningene. Ved EBIT betraktes lønnsomheten av drift som en drivende faktor, uavhengig av avskrivninger. På den andre siden kan man argumentere for at kapitalinvesteringer er nødvendig for lønnsomhet og vekst. Fra dette perspektivet bør reglene favorisere høy kapitalintensivitet. Likevel mener vi de positive virkningene av å endre beregningsgrunnlaget til EBIT overgår de negative.

9.2.2.2 Konsernavhengig fradrag

Webber (2010) foreslår et annet system hvor andelen fradragsberettigede netto rentekostnader på selskapsnivå ($\frac{R}{EBITDA}$) avhenger av det samme forholdstallet på konsernnivå. Konsernets $\frac{R}{EBITDA}$ -ratio burde gi et godt bilde av reelt gjeldsbehov, da både ekstern gjeldsforflytning og intern gjeld ikke vises i det konsoliderte konsernregnskapet. Dette systemet krever at alle netto rentekostnader nektes fradrag, slik som i delkapittel 9.2.1.

Dersom $\frac{R}{EBITDA}$ er 20% på konsernnivå, vil selskapet få fradrag for netto rentekostnader inntil 20% av EBITDA. På denne måten unngår man en rigid absoluttbegrensning for samtlige bransjer. Man nekter også fradrag på en unaturlig høy andel gjeld relativt til inntjening.

Statkraftkonsernet hadde i 2013 en regnskapsmessig EBITDA på 6 610 millioner kroner og netto rentekostnader på 1 054 millioner.¹⁹⁸ Dette gir $\frac{R}{EBITDA}$ -ratio på 15,9 prosent, langt mindre enn dagens regelverk på 30 prosent. Med en slik regel ville fradragsrammen blitt nesten halvert i Statkraftselskapene. Fradragsbegrensningen ville økt betraktelig i omfang. Det ville vært strengt å utelukkende basere seg på $\frac{R}{EBITDA}$ -ratioen i konsernregnskapet.

Vi presenterer to forslag til å forhindre at regelverket blir for strengt. For det første kan reglementet beholde en fastsatt tillatt fradragsramme på eksempelvis 30 prosent. Da vil regelverket fungere slik som dagens regelverk, med et potensielt fritak for selskap i bransjer med høye gjeldsbehov. For det andre kan man ha et slingringsbånd på noen prosentpoeng i forhold til konsernets $\frac{R}{EBITDA}$ -rate. Eksempelvis vil et slingringsbånd på 5 prosentpoeng gjøre

¹⁹⁸ Hentet fra Statkraft AS sin årsrapport. EBITDA= resultat før skatt + netto rentekostnad + av- og nedskrivninger: (2511+1054+3045 = 6610) Antar regnskapsmessig EBITDA = skattemessig EBITDA

at selskap i Statkraftkonsernet får fradrag for netto rentekostnader på 20,9 prosent av EBITDA.

9.3 Alternative metoder for begrensning av tynn kapitalisering

Det finnes flere metoder enn fradragsbegrensningsreglene for å redusere tynn kapitalisering. Her skal vi i hovedsak fokusere på spesifiserte tynnkapitaliseringsregler. Spesifiserte TK-regler er det mest nærliggende alternativet til fradragsbegrensningsreglene.¹⁹⁹

Utover dette drøfter vi kort i delkapittel 9.3.2 hvorfor vi mener armlengdeprinsippet ikke er et fullverdig alternativ til fradragsbegrensningsreglene. Det hadde også vært interessant å analysere effektene av en omlegging til et ACE, eller CBIT system. En slik omlegging fjerner langt på vei insentivene for bruk av gjeld fremfor egenkapital. De økonomiske ringvirkningene av systemendringen er av en slik størrelse og kompleksitet at det faller utenfor vår utredning.

9.3.1 Spesifisert TK-regel

Vi så i delkapittel 8.3 at flere norske Statkraftselskap hadde høye gjeldsandelere. En spesifisert TK regel bør derfor påvirke konsernet.²⁰⁰ Vi utleder et potensielt TK-reglement og ser hvilke innvirkning det ville hatt på Statkraft i 2013 og 2012.

Vi setter en frihavn på 1,5 for alle selskap, inkludert holdingselskap. Dette tilsvarer frihavnen Tyskland hadde i perioden 2004 til 2007.²⁰¹ Rentebærende gjeld som overstiger 1,5 ganger egenkapitalen er ikke fradragsberettiget. Ingen selskap vil ha insentiver til å øke gjelden utover frihavnen.²⁰² Videre forutsetter vi at rentebærende gjeld omfatter både intern og ekstern rentebærende gjeld. Begrensninger på skattefradrag kan kun gjøres på rentebærende intern gjeld. I likhet med de nye norske fradragsbegrensningsreglene vil altså eksterne rentekostnader ikke være gjenstand for avskjæring, men kan fortrenge fradrag for interne renter. Tabell 25 viser selskap med rentebærende gjeld utover frihavnen.

¹⁹⁹ Se delkapittel 5.2.1-5.2.3

²⁰⁰ Leseren henvises til delkapittel 5.2.1.1 for teoretisk bakgrunn av spesifiserte TK-regler

²⁰¹ Se Ruf & Schindler (2012) side 11-12

²⁰² Se delkapittel 3.1.2: Maksimering av overskudd

Tabell 26: Rentebærende gjeld som andel av egenkapital, utvalgte selskap

Selskap	Rentebærende gjeld		Egenkapital		Rentebærende gjeld/EK		Rentebærende gjeld utover frihavnen	
	2103	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012
tall i 1000 NOK								
Statkraft Varme AS	1 252 375	1 488 863	1 219 350	536 870	1,03	2,77	0	683 558
Småkraft AS	1 011 050	914 460	621 531	475 907	1,63	1,92	78 753	200 599
Skagerak Naturgass AS	71 425	101 296	40 873	41 306	1,75	2,45	10 116	39 337
Skagerak Varme AS	354 252	303 137	156 904	126 108	2,26	2,40	118 896	113 975
Skien Fjernvarme AS*	101 918	89 512	35 092	30 490	2,90	2,94	49 280	43 777
Grunnåi Kraftverk AS	103 886	109 911	29 517	28 545	3,52	3,85	59 610	67 094
Statkr. Ind. Holding AS Mor	19 842 489	22 503 520	3 624 443	4 673 910	5,47	4,81	14 405 825	15 492 655
Fjordkraft AS mor	1 136 544	717 055	207 259	203 723	5,48	3,52	825 656	411 470

Kilde: Selvlaget tabell basert på årsregnskap fra Brønnøysundregisteret

Rentebærende gjeld utover frihavnen er rentebærende gjeld minus egenkapitalen ganger 1,5. Åtte selskap bryter frihavnen i løpet av perioden. Vi har markert selskapene som også fikk begrenset fradraget som følge av fradragsbegrensingsreglene.²⁰³ Det forsterker inntrykket av at disse fem selskapene er tynt kapitaliserte. Statkraft Industrial Holding AS skiller seg ut. Over 14,4 milliarder av selskapets rentebærende gjeld på 19,8 milliarder kroner i 2013 er subjekt for avskjæring. Beløpet er i sin helhet intern gjeld fra Statkraft Treasure Centre SA.

Tabell 27: Økonomisk effekt av spesifiserte TK-regler

Selskap	Rentebærende intern gjeld utover frihavn		Redusert fradrag, rentebærende intern gjeld		Økt Skatt/reduert utsatt skattefordel	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012
tall i 1000 NOK						
Statkraft Varme AS	0	683 558	0	21 050	0	5 894
Småkraft AS	78 753	200 599	2 126	6 710	595	1 879
Skagerak Naturgass AS	10 116	39 337	345	1 371	96	384
Skagerak Varme AS	118 896	113 975	4 650	3 868	1 302	1 083
Skien Fjernvarme AS*	888	888	27	27	7	7
Grunnåi Kraftverk AS	59 610	67 094	2 085	2 672	584	748
Statkr. Ind. Holding AS Mor	14 405 825	15 492 655	517 770	609 890	144 976	170 769
Fjordkraft AS mor	825 656	411 470	24 770	12 344	6 936	3 456
Sum	15 499 744	17 009 576	551 772	657 931	154 496	184 221

*kunne ikke skille finanskostnader, setter rentekostnad = gjeld*3 %

Kilde: årsregnskap (egen illustrasjon)

Tabell 26 viser den økonomiske effekten av TK-regelen. I andre kolonne avgrenses overstigende rentebærende gjeld til intern gjeld. Det er kun Skien Fjernvarme AS som

²⁰³ jamfør kapittel 9.3

påvirkes av begrensningen, da resterende selskap hovedsakelig har tatt opp intern gjeld. Den tredje kolonnen angir rentekostnaden på overstigende intern gjeld.²⁰⁴ Vi får skatteeffekten i fjerde kolonne ved å gange rentekostnaden med en skattesats på 28 prosent.

Totalt blir den økonomiske effekten av TK-regelen 154,5 millioner kroner i 2013. Av dette beløpet står Statkraft Industrial Holding for hele 145 millioner kroner. Begrensningen er mindre enn tilfellet var for fradragsbegrensningsreglene i kapittel 9.1. Hovedforskjellen er at Statkraft AS og Skagerak Energi AS ikke blir påvirket av TK-reglene. Under fradragsbegrensningsreglene ble samlet reduksjon i skattefradrag for de to selskapene om lag 40 millioner kroner. Foruten dette er de økonomiske effektene veldig like.

Det forenklete reglementet skissert ovenfor viser at Norge kan ha nytte av spesifiserte TK-regler. Dette kommer tydeligst frem i holdingselskap lastet med intern gjeld, slik som Statkraft Industrial Holding. Regelverket er også enkelt å administrere relativt til armlengdeprinsippet. Samtidig er det en svakhet at reglementet ikke er direkte knyttet opp mot resultatet i selskapet, eller gjeldsbetjeningsevnen.²⁰⁵ Spesifiserte TK-regler kan også omgås ved å skyte inn mer egenkapital der det trengs.

"A debt-to-equity ratio does not limit absolute debt levels, and thus it may not prevent earnings stripping. If the MNE's objective is to reduce income taxes, it can determine how much debt is necessary to shift earnings from a country, inject sufficient debt and equity to comply with limitations, and transfer profit." - Webber (2010, side 703)

Vi konkluderer med at spesifiserte TK-regler ikke vil være like effektive som fradragsbegrensningsreglene. Dette skyldes hovedsakelig reglenes manglende tilknytning til selskapets gjeldsbetjeningsevne, samt større muligheter for omgåelse.

9.3.2 Armlengdeprinsippet

Armlengdeprinsippet har hatt en viktig rolle for bedriftsbeskatningen i Norge.²⁰⁶ Til og med 2013 var det hovedvirkemiddelet for å kontrollere mot tynn kapitalisering.

²⁰⁴ Rentekostnaden er blitt beregnet som rentebærende intern gjeld utover frihavn ganget med gjennomsnittlig rentesats på all rentebærende intern gjeld. Rentesatsen ligger mellom 3 % og 4 % i de fleste selskapene

²⁰⁵ Hentet fra Webber (2010)

²⁰⁶ Se 5.1, 5.2.2 og 5.3. for teoretisk bakgrunn om armlengdeprinsippet hhv. internasjonalt og i Norge

Ved bruk av armlengdeprinsippet er man nødt til å analysere enkelttransaksjoner. Informasjonen er asymmetrisk fordelt mellom myndighetene og bedriftene. I sum er det veldig ressurskrevende å bruke armlengdeprinsippet. Mange selskap bruker også ressurser på å bevise at interne gjeldsbetingelser kunne vært oppnådd med uavhengige parter. Derfor er prinsippet i praksis uforutsigbart og inkonsekvent.

Statkraft-caset tyder på at armlengdeprinsippet ikke er strengt nok. Utrekningene våre i delkapitlene 9.1 og 9.3.1 viser at TK-reglene ville hatt en effekt på norske Statkraftselskap på flere hundre millioner de siste to årene. De samme disponeringene ble ikke rammet under armlengdeprinsippet.

Grunnet armlengdeprinsippets svakheter mener vi fradragsbegrensningsreglene er bedre egnet for å begrense tynn kapitalisering. Likevel er armlengdeprinsippet et godt supplement for å hindre disponeringer som tilfredsstillende reglene, men er opplagt skattemotiverte.

9.4 Kapittelkonklusjon

I dette kapittelet ble den norske fradragsbegrensningsregelen anvendt på Statkraftselskapene. Fradragsbegrensningsreglene ville i 2013 og 2012 redusert insentivene for intern gjeldsbruk i syv av de norske selskapene. Dette tyder på at reglene er effektive mot tynn kapitalisering. Det kan likevel være hensiktsmessig med noen justeringer. Både intern og ekstern rentebærende gjeld kan være subjekt for fradragsbegrensning. Det vil forenkle arbeidet med å klassifisere gjelden og øke robustheten mot manglende transparens. Videre vil en overgang til EBIT som beregningsgrunnlag fjerne favoriseringen av selskap i kapitalintensive bransjer.

Et spesifisert TK-reglement ville påvirket Statkraftselskapene tilnærmet likt som fradragsbegrensningsreglene. Likevel er det en svakhet at TK-reglene er helt uavhengige av selskapenes økonomiske resultat. Det er også lettere for selskap å omgå TK-reglementet, blant annet ved å tilpasse egenkapitalmengden. Derfor er det bedre å videreutvikle de nye fradragsbegrensningsreglene enn å skifte til spesifiserte TK-regler. Armlengdeprinsippet bør kun være et supplement til fradragsbegrensningsreglene.

Tabell 27 oppsummerer nøkkelvariabler og økonomisk effekt av de ulike reglementene. Fradragsbegrensningen øker ved å inkludere alle netto rentekostnader, samt bruke EBIT som beregningsgrunnlag.

Tabell 28: Økonomisk effekt av spesifiserte TK-regler

Reglement	Nøkkelfvariabler	Fradragsbegrensning	
		2013	2012
tall i 1000 NOK			
Dagens fradragsbegrensningsregel	EBITDA & netto interne rentekostnader	642 110	733 039
Fradragsbegrensning på netto rentekostnader	EBITDA & netto rentekostnader, all gjeld	1 968 165	758 114
EBIT som beregningsgrunnlag	EBIT & netto interne rentekostnader	680 107	769 629
Spesifisert tynn kapitaliseringsregel	Egenkapital, ekstern gjeld og intern gjeld	551 772	657 931

Kilde: Egen illustrasjon

10. Konklusjon

I denne oppgaven har vi sett på virkemidlene multinasjonale selskap kan bruke for å minimere sin skattebyrde på konsernnivå. Metodene vi har sett på er internprising, tynn kapitalisering og bruk av gjennomstrømningsland. For vårt case er de to sistnevnte virkemidlene mest relevant.

Med Statkraft som eksempel så vi hvordan metodene brukes i praksis. Vi fant tydelige tegn til skatteplanlegging gjennom bruk av gjennomstrømningselskap og intern gjeld. Vårt klareste funn er Statkraftskonsernets skattebesparelse på 450 millioner ved å ha internbanken i Belgia. Blant deres selskap i utlandet så vi også en tendens til hemmelighold og lavere grad av transparens enn man kan forvente av et statseid selskap.

Den siste delen av oppgaven kvantifiserer vi den økonomiske effekten av fradragsbegrensningsreglene på Statkraft AS. Reglene ville ha redusert rentefradraget med 642 og 733 millioner kroner i henholdsvis 2013 og 2012. Likevel kan ulike justeringer gjøre regelverket mer robust enn tilfellet er i dag. Avslutningsvis drøftet vi andre potensielle regelverk mot tynn kapitalisering. Vi fant blant annet at en spesifisert tynnkapitaliseringsregel vil gi tilsvarende økonomiske resultater. Samlet sett ser vi størst potensiale i fradragsbegrensningsreglene, og anbefaler videre utvikling av dagens regelverk.

Vi vet ikke hvorfor et statseid selskap velger å redusere sin skattebyrde til den norske stat. I denne sammenheng er det relevant å se om overskuddet tas ut i utbytte, eller reinvesteres. Dersom Statkraft reinvesterer fremfor å betale utbytte, reduseres forpliktelsene til staten.

Ledelsen i selskapet oppfører seg nærmest som en privat aktør. Spørsmålet er hvilken rolle statlige selskap bør ha i næringslivet. Etter vårt syn bør Statkraft gå frem som et godt eksempel. Dette betyr å unngå skatteplanlegging, samt ha mer åpenhet i virksomheten. Avslutningsvis oppmuntrer vi til økt fokus på denne problemstillingen.

11. Bibliografi

- Aftenposten.no (2014). *Regjeringen vil styrke Statkrafts egenkapital med 10 milliarder*. [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.aftenposten.no/okonomi/Regjeringen-vil-styrke-Statkrafts-egenkapital-med-10-milliarder-7813987.html> [Lest 12.Desember 2014]
- Aguaimara.com (2014). *Annual report 2013 – Agua Imara*. [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.aguaimara.com/financials> [Lest 18.Oktober 2014]
- Balsvik, R., Jensen, S., Møen, J., Tropina, J. (2009). *Kunnskapsstatus for hva økonomisk forskning har avdekket om flernasjonale selskapers internprising i Norge*, [Internett] s.1.:s.n. Tilgjengelig fra: <http://skatteparadis.attac.no/wp-content/uploads/2012/03/Kunnskapstatus-for-multinasjonale-selskapers-internprising-i-Norge.pdf> [Lest 18.Oktober 2014]
- Bartelsman, E., Beetsma, R. (2001). Why pay more? Corporate tax avoidance through transfer pricing in OECD countries. *Journal of Public Economics* [Internett], 87 (2003) s. 2225-2252. Tilgjengelig fra: http://www.google.no/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0CDYQFjAC&url=http%3A%2F%2Fwww.researchgate.net%2Fpublication%2F222709945_Why_pay_more_Corporate_tax_avoidance_through_transfer_pricing_in_OECD_countries%2Flinks%2F00b7d51a61df9797c5000000&ei=QQdRVJGiI8XmyQPizYHICg&usg=AFQjCNHEB76JvZBeEBqIKLSnCWzO1544Wg&sig2=RfhMZ6aB1JohplW1h_EN2A&bvm=bv.78597519,d.bGQ [Lest 29.Oktober 2014]
- Berk, J & DeMarzo, P. (2014). *Corporate finance*. 3. Red. Boston: Pearson Prentice Hall.
- Bernard, A., Jensen, J., Schott, P. (2006). Transfer Pricing by U.S.-Based Multinational Firms. *NBER Working Paper Series* [Internett], 12493 (2006), s.1;s.n . Tilgjengelig fra: <http://www.nber.org/papers/w12493.pdf> [Lest 19.Oktober 14]
- Bjørnestad, S. (2014). *Norske Statsselskaper slanker skatten i Belgia*. Aftenposten, 02.juli 2014 [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.aftenposten.no/okonomi/Norske-statsselskaper-slanker-skatten-i-Belgia-7623859.html> [Lest 31.oktober 2014].
- Brønnøysundregistrene (2013). Fjordkraft AS, Brønnøysund: Brønnøysundregistrene.
- Brønnøysundregistrene (2013). Grunnåi Kraftverk AS, Brønnøysund: Brønnøysundregistrene.
- Brønnøysundregistrene (2013). Hitra Vind AS, Brønnøysund: Brønnøysundregistrene.
- Brønnøysundregistrene (2013). Kjøllefjord Vind AS, Brønnøysund: Brønnøysundregistrene.
- Brønnøysundregistrene (2013). Naturkraft AS, Brønnøysund: Brønnøysundregistrene.

Brønnøysundregistrene (2013). Sauland Kraftverk AS, Brønnøysund: Brønnøysundregistrene.

Brønnøysundregistrene (2013). Skagerak Elektro AS, Brønnøysund: Brønnøysundregistrene.

Brønnøysundregistrene (2013). Skagerak Kraft AS, Brønnøysund: Brønnøysundregistrene.

Brønnøysundregistrene (2013). Skagerak Naturgass AS, Brønnøysund:
Brønnøysundregistrene.

Brønnøysundregistrene (2013). Skagerak Nett AS, Brønnøysund: Brønnøysundregistrene.

Brønnøysundregistrene (2013) Skagerak Varme AS, Brønnøysund: Brønnøysundregistrene.

Brønnøysundregistrene (2013). Skien Fjernvarme AS, Brønnøysund: Brønnøysundregistrene.

Brønnøysundregistrene (2013). Smøla Vind 2 AS, Brønnøysund: Brønnøysundregistrene.

Brønnøysundregistrene (2013). Småkraft AS, Brønnøysund: Brønnøysundregistrene.

Brønnøysundregistrene (2013). Statkraft Asset Holding AS, Brønnøysund:
Brønnøysundregistrene.

Brønnøysundregistrene (2013). Statkraft Brasil AS, Brønnøysund: Brønnøysundregistrene.

Brønnøysundregistrene (2013). Statkraft Carbon Invest AS, Brønnøysund:
Brønnøysundregistrene.

Brønnøysundregistrene (2013). Statkraft IH Holding AS, Brønnøysund:
Brønnøysundregistrene.

Brønnøysundregistrene (2013). Statkraft IH Invest AS, Brønnøysund: Brønnøysundregistrene.

Brønnøysundregistrene (2013). Statkraft Industrial Holding AS, Brønnøysund:
Brønnøysundregistrene.

Brønnøysundregistrene (2013). Statkraft Varme AS, Brønnøysund: Brønnøysundregistrene.

Brønnøysundregistrene (2013). Stjørdal Fjernvarme AS, Brønnøysund:
Brønnøysundregistrene.

Brønnøysundregistrene (2013). Trondheim Kraft AS, Brønnøysund: Brønnøysundregistrene.

Buettner, T., Wamser, G. (2013). Internal Debt and International Profit Shifting: Empirical Evidence from Firm-Level Panel Data. *Oxford University Centre for Business Taxation* [Internett], WP 09/18. Tilgjengelig fra:
[http://ntj.tax.org/wwtax/ntjrec.nsf/009a9a91c225e83d852567ed006212d8/eb56cf1b343df085257b3500715ab7/\\$FILE/A03_Buettner.pdf](http://ntj.tax.org/wwtax/ntjrec.nsf/009a9a91c225e83d852567ed006212d8/eb56cf1b343df085257b3500715ab7/$FILE/A03_Buettner.pdf)
[Lest 31. Oktober 14]

Buslei, H., Simmler, M. (2012). The Impact of Introducing an Interest Barrier – Evidence from the German Corporation Tax Reform 2008. *DIW Discussion Papers* [Internett] (1215). Tilgjengelig fra:

http://www.diw.de/documents/publikationen/73/diw_01.c.402715.de/dp1215.pdf [Lest 28.Oktober 2014]

Clausing, K.A. (2003). Tax-motivated transfer pricing and US intrafirm trade prices. *Journal of Public Economics* [Internett], 87(2003), s.2207-2223. Tilgjengelig fra: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0047272702000154#> [Lest 19.Oktober 14]

De Mooij, R.A., Devereux, M. (2011). An applied Analysis of ACE and CBIT Reforms in the EU. *International Tax and public Finance* [Internett], 18(2011), s.93-120. Tilgjengelig fra: http://download.springer.com/static/pdf/231/art%253A10.1007%252Fs10797-010-9138-8.pdf?auth66=1413188357_ee64ce957b0cc983fba9725afe5dda8c&ext=.pdf [Lest 9.Oktober 14]

De Mooij, R.A., Devereux, M. (2009). *Alternative Systems of Business Tax in Europe: An applied analysis of ACE and CBIT reforms*. s.94.:s.n., Tilgjengelig fra: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_papers/taxation_paper_17_en.pdf [Lest 9.Oktober14]

Desai, M., Foley, F., Hines, J. (2003). *A Multinational Perspective on Capital Structure Choice and Internal Capital Markets*. [Internett] Tilgjengelig fra: <http://www.people.hbs.edu/ffoley/capstructure.pdf> [Lest 30.Oktober 14]

Devollhydropower.al (2014). *About us*. [Internett] Tilgjengelig fra: http://www.devollhydropower.al/new/?page_id=7358 [Lest 31.Oktober 2014]

Dijk, M,V. Weyzig, F. & Murphy, R. (2006). *The Netherlands: A tax haven?*. Amsterdam, Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO).

Douroda, A., de la Feria, R. (2008). *Thin Capitalization Rules in the Context of the CCCTB. Oxford University Centre for Business Taxation Working Paper*. [Internett], April 2008. s.1.:s.n. Tilgjengelig fra: <http://eureka.bodleian.ox.ac.uk/3370/1/WP0804.pdf> [Lest 5.Oktober 14]

Dreßler, D., Scheuering, U. (2012). Empirical Evaluation of Interest Barrier Effects. ZEW Discussion Paper [Internett] No. 12-046. Tilgjengelig fra: <http://ftp.zew.de/pub/zew-docs/dp/dp12046.pdf> [Lest 28.Oktober 14]

Eurostat (2013). *Taxation trends in the European Union – Data for the EU Member States, Iceland and Norway*. Belgium, European Union. [Internett] s.1.:s.n. Tilgjengelig fra: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-DU-13-001/EN/KS-DU-13-001-

EN.PDF

[Lest 13.Okttober 14]

Ey.com (2014). *World Wide Corporate Tax Guide*. [Internett]

Tilgjengelig fra:

[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Worldwide_corporate_tax_guide_2014/\\$FILE/Worldwide%20Corporate%20Tax%20Guide%202014.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Worldwide_corporate_tax_guide_2014/$FILE/Worldwide%20Corporate%20Tax%20Guide%202014.pdf)

[Lest 18.November 2014]

Finance.belgium.be (2014). Notional Interest Deduction: An innovative Belgian tax incentive. *Federal Public Service Finance* [Internett], (2014). Tilgjengelig fra:

http://finance.belgium.be/en/binaries/NID_2014_0027_ENG_tcm340-240797.pdf

[Lest 19.November 2014]

Financialsecrecyindex.com (2013). *Financial Secrecy Index – 2013 Results* [Internett],

(2013). Tilgjengelig fra: <http://www.financialsecrecyindex.com/introduction/fsi-2013-results>

[Lest 06.Desember 2014]

Finansdepartementet. (2010). *Evaluering av skattereformen 2006*. Meld. St. 11 (2010-2011). Oslo, Finansdepartementet. Tilgjengelig fra:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/regpubl/stmeld/2010-2011/meld-st-11-2010--2011/9.html?id=637090>

[Lest 1.November 14]

Finansdepartementet (2013a). *Skatter, Avgifter og Toll 2014*. Prop. 1 LS (2013-2014). Oslo, Finansdepartementet.

Tilgjengelig fra:

<http://www.regjeringen.no/pages/38490639/PDFS/PRP201320140001LS0DDDPDFS.pdf>

[Lest 5.Sepember 14]

Finansdepartementet (2013b). *Endring av Prop. 1 LS(2013-2014) Skatter, avgifter og toll 2014*. Prop. 1 LS (2013-2014), Tillegg 1. Oslo, Finansdepartementet.

Tilgjengelig fra:

<http://www.regjeringen.no/pages/38526887/PDFS/PRP201320140001LS1DDDPDFS.pdf>

[Lest 6.Sepember 14]

Finansdepartementet (2013c). *Nytt offentlig skatteutvalg*. Pressemelding (Nr.: 06/2013).

Tilgjengelig fra:

http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/fin/Nyheter-og-pressemeldinger/pressemeldinger/2013/nytt-offentlig-skatteutvalg.html?regj_oss=1&id=717804

[Lest 22.Okttober 14]

Finansdepartementet. (2014).. *Neutral bolagsskatt – för ökad effektivitet och stabilitet*. SOU 2014:40. Stockholm, Företagsskattekommittén. Tilgjengelig fra:

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/24/22/09/ac924e9c.pdf>

[Lest 15.Okttober 2014]

Grubert (1997). Another Look at the Low Taxable Income of Foreign-Controlled Companies in the United States. *US Treasury Department, Office of Tax Analysis* [Internett], Ota Paper

74 (1997). Tilgjengelig fra:

<http://www.treasury.gov/resource-center/tax-policy/tax-analysis/Documents/ota74.pdf>
[Lest 29.Okttober 14]

Grubert, H., Mutti, J. (1991). Taxes, tariffs and transfer pricing in multinational corporate decision making. *Review of Economics and Statistics* [Internett], vol 73, No 2 (1991). s. 285-293. Tilgjengelig på:
<http://www.jstor.org/discover/10.2307/2109519?uid=3738744&uid=2134&uid=2485074067&uid=2&uid=70&uid=3&uid=2485074057&uid=60&purchase-type=both&accessType=none&sid=21104917189837&showMyJstorPss=false&seq=1&showAccess=false>
[Lest 28.Okttober 14]

Huizinga, H., Laeven, L., Nicodeme, G. (2007). Capital Structure and International Debt Shifting. Solvay Business School: CEB Working Paper [Internett], 07/015 (2007), s.1:s.n. Tilgjengelig fra:
https://dipot.ulb.ac.be/dspace/bitstream/2013/53928/1/RePEc_sol_wpaper_07-015.pdf
[Lest 29.Okttober 14]

Hydroworld.com (2013). *Statkraft buys EVN AG's share in Devoll hydropower project*. [Internett], Tilgjengelig fra:
<http://www.hydroworld.com/articles/2013/03/statkraft-buys-evn-ag-s-share-in-devoll-hydropower-project.html>
[Lest 22.Okttober 14]

Hægland, T. (2002). *Egenkapital og utenlandsk eierskap. En analyse basert på regnskapsstatistikken*. [Internett]. Tilgjengelig fra:
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/nouer/2003/nou-2003-9/21.html?id=382064#note1>
[Funnet 31.10.14]

Jensen, M, C. (1986). Agency costs of free cash flow, corporate finance, and takeovers. *The American Economic Review*. [Internett], #2 (1986), Mai, pp. 323-329. Tilgjengelig fra:
http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=99580
[Lest 22.November 2014]

Klemm, A. (2006). Allowances for Corporate Equity in Practice. *IMF Working Paper* [Internett], Tilgjengelig fra:
<https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2006/wp06259.pdf>
[Lest 16.Okttober 2014]

Kløve, T.F., 2011. *Tynn kapitalisering blant multinasjonale selskaper i Norge – En empirisk analyse av multinasjonale selskapers kapitalstruktur*. Masterutredning i Finansiell Økonomi, Norges Handelshøyskole. [Internett]. Tilgjengelig fra:
<http://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/169009/1/Klove.pdf>
[Lest 31.Okttober 14]

KPMG.com (2014a). *E-Tax Flash – Notional interest deduction – the rate for assessment year 2015 will be 2,630 %*. [Internett]
Tilgjengelig fra:
<https://www.kpmg.com/Global/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/taxnewsflash/Docu>

ments/belgium-sept13-2013.pdf
[Lest 10.November 2014]

KPMG.no (2014b). *Corporate tax rates table*. [Internett].
Tilgjengelig fra: <http://www.kpmg.com/global/en/services/tax/tax-tools-and-resources/pages/corporate-tax-rates-table.aspx>
[Funnet 31 Oktober 2014]

Lovdata (2014). Skatteloven (1999). *Lov om skatt av formue og inntekt av 1999*. [Internett]
Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-03-26-14>
[Lest 15.Oktober 14]

Minfin.fgov.BE. (2013). *Notional Interest Deduction: an innovative Belgian tax incentive*. [Internett]. Tilgjengelig fra:
http://www.minfin.fgov.be/portail2/belinvest/downloads/en/publications/bro_notional_interes_t.pdf
[Lest 4.November 2014]

Modigliani, F & Miller, M. (1958). The cost of capital, corporate finance and the theory of investment. *The American Economic Review* [Internett], #3, Juni (1958), s. 261-297.
Tilgjengelig fra:
<https://www2.bc.edu/~chemmanu/phdfincorp/MF891%20papers/MM1958.pdf>
[Lest 4.September 2014]

Modigliani, F & Miller, M. 1963. Corporate income taxes and the cost of capital: A correction. *The American Economic Review* [Internett], #3, (1963), pp 433-443.
Tilgjengelig fra:
<https://www2.bc.edu/~chemmanu/phdfincorp/MF891%20papers/MM1963.pdf>
[Lest 4.September 2014]

Murphy, R. (2012). *Amazon, Google and Starbucks are struggling to defend their tax avoidance*. The Guardian, 13.November 2012. [Internett]. Tilgjengelig fra:
<http://www.theguardian.com/commentisfree/2012/nov/13/amazon-google-starbucks-tax-avoidance> [Lest 06.Desember 2014].

Møen, J., Schindler, D., Schjelderup, G. & Tropina, J. (2011). *International Debt Shifting: Do Multinationals Shift Internal or External Debt?*, s.1.:s.n.

Nielsen, B.K., Nilsen, Ø.V. (2009). *Multinasjonale selskapers skattemessige tilpasning av kapitalstruktur. En empirisk studie av norsk og britisk kontinentalsokkel*. Masterutredning i Finansiell Økonomi, Norges Handelshøyskole. [Internett]. Tilgjengelig fra:
<http://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/168303/1/Nielsen%202009.pdf>
[Lest 31.Oktober 14]

Nielsen, S. B., Raimondos-Møller, P. & Schjelderup, G. (2010). Company taxation and tax spillovers: Separate accounting versus formula apportionment. *European Economic Review* [Internett], 54 (2010), s.121-132. Tilgjengelig fra: http://ac.els-cdn.com/S001429210900066X/1-s2.0-S001429210900066X-main.pdf?_tid=0efbd378-74b8-11e4-8fb5-00000aacb362&acdnat=1416929640_f09006ad3e4ac4fba5b35a8dcef7da3d
[Lest 11.Oktober 14]

Norby, J. (2000). Globalisering og utenlandsk eierskap i Norge. *Økonomiske analyser* [Internett], 7 (2000), s.10-16. Tilgjengelig fra: http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/oa_200007/nordby.pdf [Lest 14.Okttober 14]

Norges-bank.no (2014). *Valutakurs for Euro (EUR)*. [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.norges-bank.no/Statistikk/Valutakurser/valuta/EUR/> [Lest 31.Okttober 2014]

Norges Høyesterett (2014). *HR-2014-468-A – RT-2014-196-UTV-2014-749*

Norway-oecd.org (2014). *Ny milepæl i OECD/G20-landenes arbeid mot aggressiv skatteplanlegging (BEPS)*. [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.norway-oecd.org/currentissues/Ny-milepal-i-OECDG20-landenes-arbeid-mot-aggressiv-skatteplanlegging-BEPS-/#.VHBWBodlhBE> [Lest 22.November 2014]

OECD, (2010). *OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations*. [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/2310091e.pdf?expires=1413965064&id=id&accname=ocid177625&checksum=2B356E878638F2E08EC28584E43D9B46> [Lest 22.Okttober 2014]

Olsen, M., Høgalmen, H.V. (2013). *Skatteplanlegging i flernasjonale selskap: Fremgangsmåter, effekt og hvordan det kan reguleres – En analyse av IKEA*. Masterutredning i Finansiell Økonomi, Norges Handelshøyskole. Tilgjengelig fra: <http://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/194260/1/Hogalmen2013.PDF> [Lest 18.August 14]

Overesch, 2006. Transfer Pricing of Intrafirm Trades as a Profit Shifting Channel – Evidence from German Firm Data. *Center for European Economic Research, discussion paper* [Internett], No. 06-084 (2006), s.1.:s.n. Tilgjengelig fra: https://editorialexpress.com/cgi-bin/conference/download.cgi?db_name=IIPF63&paper_id=67 [Lest 29.Okttober 14]

Regjeringen.no (2014). *Skatteavtaler mellom Norge og andre stater*. [Internett]. Tilgjengelig fra: http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/tema/skatter_og_avgifter/skatteavtaler-mellom-norge-og-andre-stat.html?id=417330 [Lest 5.November 2014]

Regjeringen.no (2009). *Rederiskatteutvalget*. [Internett] Tilgjengelig fra: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/nouer/2006/nou-2006-4/5/6.html?id=157040> [Lest 07.Desember 2014]

Regjeringen.no (2004). *Skatte-, avgifts- og tollvedtak*. [Internett] Tilgjengelig fra: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/regpubl/stprp/20032004/stprp-nr-1-2003-2004--2/3/7.html?id=289708> [Lest 31.Okttober 2014]

Regjeringen.no (1988). *Overenskomst mellom Kongeriket Norge og Republikken Filippinene til unngåelse av dobbeltbeskatning og forebyggelse av skatteunndragelse med hensyn til skatter av inntekt og formue*. [Internett]

Tilgjengelig fra: http://www.regjeringen.no/upload/kilde/fin/red/2001/0042/ddd/pdfv/127875-filippinene_3.pdf

[Lest 11.Desember 2014]

Regjeringen.no (1998). *Overenskomst mellom Kongeriket Norge og Republikken Albania til unngåelse av dobbeltbeskatning og forebyggelse av skatteunndragelse med hensyn til skatter av inntekt og formue*. [Internett]

Tilgjengelig fra: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/regpubl/stprp/19981999/stprp-nr-36-1998-99-/5.html?id=433381>

[Lest 11.Desember 2014]

Ronen, P. Murphy, R & Chavagneux, C. (2010). *Tax Havens – How Globalization Really Works*. New York, Cornell University Press.

Ruf, M., Schindler, D., 2012. *Debt Shifting and Thin-Capitalization Rules – German Experience and Alternative Approaches*, s.1.:s.n.

Ruf, M., Weichenrieder, A.J. (2009). The Taxation of Passive Foreign Investment, Lessons from German Experience. *CESifo Working Paper* [Internett], No 2624 (2009).

Tilgjengelig fra:

https://ideas.repec.org/p/ces/ceswps/_2624.html

[Lest 28.Oktober 14]

Schindler, D., Schjelderup, G. (2014). *Taxes and Business Strategy*. FIE 441, NHH vår 2013.

Schjelderup, G. (2014). Form og Substans: Flernasjonale selskaper og skatteplanlegging. *Norsk senter for skatteforskning, Arbeidsnotat* [Internett], nr. 05/14.

Tilgjengelig fra: http://www.snf.no/Files/Filer/Publications/A05_14.pdf

[Lest 1.November 2014]

Schjelderup, G. (2013). Multinationals and Transfer Pricing. *Norwegian Center for Taxation (NoCeT)*. April 2013. s.1.:s.n.

Shapiro, A. C. & Sarin, A. (2009). *Foundations of Multinational Financial Management*. 6 red. Hoboken, Wiley.

Skatteetaten (2014a). *Lignings-ABC 2014*. [Internett]

Tilgjengelig fra:

<http://www.skatteetaten.no/upload/PDFer/Lignings%20ABC%202014.pdf?epslanguage=nb-NO> [Funnet 16.Oktober 14]

Skatteetaten (2014b). *Kildeskatt på utbytte*. [Internett]. Tilgjengelig fra:

<http://www.skatteetaten.no/no/Radgiver/Skatt-for-bedrift-og-organisasjon/Internasjonal-bedriftsbeskatning/Kildeskatt-pa-utbytte/>

[Lest 17.November 14]

Smith-Nilsen, C. (2014). *Regulating International Debt Shifting: A Comparison of New Norwegian Regulation with Traditional Thin-Capitalization Rules*. Masterutredning i Finansiell Økonomi, Norges Handelshøyskole.

SSB (2013). "Utenlandskontrollerte foretak sammenlignet med hele næringslivet" [Internett].

Tilgjengelig fra:

<http://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/statistikker/utfono/aar/2014-07-09?fane=tabell&sort=nummer&tabell=186907>

[Lest 14.Oktober 14]

Statkraft.de (2014). *Annual report 2013 – Statkraft Markets GmbH* [Internett].

Tilgjengelig fra:

http://www.statkraft.de/Statkraft/Documents/de/Investor%20Relations/Annual%20Report%202013%20Statkraft%20Markets%20GmbH_Web%20Vers._ENGLISH.pdf

[Lest 14.Oktober 14]

Statkraft.no (2013). *Statkraft og Norfund styrker internasjonalt samarbeid innen fornybar energi*. [Internett].

Tilgjengelig fra: [http://www.statkraft.no/finansuell-](http://www.statkraft.no/finansuell-informasjon/Boersmeldinger/Arkiv/2013/statkraft-og-norfund-styrker-internasjonalt-samarbeid-innen-fornybar-energi/)

[informasjon/Boersmeldinger/Arkiv/2013/statkraft-og-norfund-styrker-internasjonalt-samarbeid-innen-fornybar-energi/](http://www.statkraft.no/finansuell-informasjon/Boersmeldinger/Arkiv/2013/statkraft-og-norfund-styrker-internasjonalt-samarbeid-innen-fornybar-energi/)

[Lest 31.Oktober 2014]

Statkraft.no (2014a). *Fakta om Statkraft*. [Internett]

Tilgjengelig fra:

<http://www.statkraft.no/om-statkraft/fakta-om-statkraft/>

[Lest 3.Oktober 14]

Statkraft.no (2014b). *Legal Entities – consolidated companies, joint ventures, joint operations and associates*. [Internett].

Tilgjengelig fra:

<http://www.statkraft.no/Statkraft/Documents/en/Legal%20structure/Statkraft%20legal%20structure%20ny.pdf>

[Lest 22.Oktober 14]

Statkraft.no (2014c). *Statkrafts historie*. [Internett].

Tilgjengelig fra: <http://www.statkraft.no/om-statkraft/historie/>

[Lest 31.Oktober 2013]

Tax Justice Norway (i.d.). *Definisjoner – Sekretesse* [Internett], Tax Justice Norway.

Tilgjengelig fra:

<http://taxjustice.no/ressurser/ordliste>

[Lest 18.Oktober 14]

Tropina, J., Møen, J. (2012). Overskuddsflytting inn eller ut av Norge? *Skjult – et hefte om skatteparadis, kapitalflukt og hemmelighold*, s.58-61.

Warner, J. B. (1977). Bankruptcy Costs: Some Evidence. *The Journal of Finance* [Internett], #32 Issue 2, September, pp. 337-347. Tilgjengelig fra:

<http://www.simon.rochester.edu/fac/WARNER/Jerry%20Papers/JF-May%2077.pdf>

[Lest 23.Oktober 2014]

Webber, S. (2010). Thin Capitalization and Interest Deduction Rules: A Worldwide Survey. *Tax Notes International* [Internett], Volume 60, Number 9 (2010), s.683-708. Tilgjengelig fra:

<http://corit-academic.org/wp-content/uploads/2011/12/60TI0683-Webber.pdf>
[Lest 27.Oktober 2014]

Weichenrieder, A.J., Windischbauer, H. (2008). Thin-Capitalization Rules and Company Responses: Experience from German Legislation. *CESifo Working Paper Series* [Internett], No 2456 (2008), s.1.:s.n. Tilgjengelig fra:
http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1299533
[Lest 28.Oktober 14]

Weyzig, F. (2012). *Tax treaty shopping: Structural determinants of foreign Direct Investment routed through the Netherlands*. [Internett]
Tilgjengelig på: <http://visar.csustan.edu/aaba/Weyzig2012.pdf>
[Lest 5.November 2014]

Zimmer, F. 2009. *Internasjonal Inntektsskatterett*. 4 Utgave. Oslo, Universitetsforlaget.

11. Vedlegg

A: Modell for maksimering av overskuddet i multinasjonale selskap

Uttrykk/benevninger

- π_i^e - Økonomisk overskudd før skatt
- π_i^t - Skattepliktig overskudd
- π_i – overskudd etter skatt i datterselskap i
- π_φ – konsernets profitt etter skatt
- $F(K_i, L_i)$ - inntektsfunksjon
- i – datterselskap i
- K_i – kapital
- L_i – arbeidskraft
- w – lønn
- t – selskapsskattesats
- r – rentesats på gjeld
- D_i^E – Ekstern gjeld
- D_i^I – Intern gjeld
- b_i^E – ekstern gjeld som andel av total ($= D_i^E/K_i$)
- b_i^I – intern gjeld som andel av total kapital ($= D_i^I/K_i$)
- E_i – egenkapital

B: Internprisingsmodell

B1: Modell uten Skatt

Vi tar utgangspunkt i en internprisingsmodell av Schjelderup (2013) i "Multinationals and Transfer Pricing".

Vi ser på et multinasjonalt konsern med heleide datterselskap i land A og land B. Alle avgjørelser tas sentralt for å maksimere konsernets overskudd etter skatt. Under denne forutsetningen løses optimeringsproblemet ved å først finne optimal internpris for så å løse for optimalt kvantum. Vi antar at selskap A produserer og selger en delkomponent til selskap B. B bruker dette i sin produksjon før sluttproduktet selges i land B. Prisen på delkomponenten kaller vi for p , mens prisen på sluttproduktet er P . Omsetning før skatt er gitt ved pris ganger kvantum ($P*Q$), her gitt ved $R(Q)$. Konsernets overskudd er gitt ved (B.1.1) og profittfunksjonene i land A og B er gitt ved henholdsvis (B.1.2) og (B.1.3).

$$(B.1.1) \pi = \pi_A + \pi_B$$

$$(B.1.2) \pi_A = pQ - C_A(Q)$$

$$(B.1.3) \pi_B = R(Q) - C_B(Q) - pQ$$

Ved å sette inn (B.1.2) og (B.1.3) inn i (B.1.1) ser vi at internprisen faller bort:

$$(B.1.4) \pi = R(Q) - C_B(Q) - C_A(Q)$$

Ligning (B.1.4) forteller oss at internprisen er irrelevant for konsernets overskudd i en situasjon uten skatt. Dette resultatet gjelder også dersom skattesatsene er like i land A og land B ($t^B = t^A$). Videre finner vi optimal produksjon ved å derivere funksjonen med hensyn på kvantum.

$$(B.1.5) R'(Q) = C_A'(Q) + C_B'(Q) \Rightarrow MR = MC$$

Det er optimalt å produsere når marginalinntekten er lik marginalkostnaden av å øke produksjonen med en enhet.

B2: Modell med skatt

Nå skal vi også ta hensyn til skatter. Vi antar at $0 < t_B < t_A$. Dette betyr at skatten er høyest i land A og fører til at det er optimalt å flytte overskudd fra land A til land B. Vi antar videre at konsernet ikke møter noen restriksjoner for prissetting.

Ved å inkludere skatt i modellen vil profittfunksjonen se slik ut:

$$(B.2.1) \pi = (1 - t_A) * \pi_A + (1 - t_B) * \pi_B$$

Gitt forutsetningene ovenfor vil selskapet velge å flytte alt overskuddet fra land A til land B. Vi setter dermed $\pi_A = 0$ og løser for internpris p.

$$(B.2.2) 0 = pQ - C_A(Q) \Rightarrow p = \frac{C_A(Q)}{Q}$$

Ligning (B.2.2) viser at det er optimalt å sette prisen lik produksjonskostnad per enhet. På denne måten flyttes alt overskudd til landet med lavest skattesats og skattebetalingen minimeres. Dersom transaksjonen hadde vært mellom to uavhengige parter ville denne prisen vært høyere fordi selskapet i land A ønsker å beholde overskuddet selv. Dermed utfører konsernet i dette tilfellet en missprising ved å underprise en vare for å flytte overskuddet vekk fra høyskattelandet. Ved motsatt tilfellet ($0 < t_A < t_B$) ville land A overpriset varen slik at alt overskuddet hadde blitt flyttet til land B.

For å finne optimal produksjon må vi først plassere (B.2.2) inn i profittfunksjonen for land B (B.1.3), for så å sette dette inn i profittfunksjonen på konsernnivå (B.2.1):

$$(B.2.3) \pi = (1 - t_A)(0) + (1 - t_B) * [R(Q) - C_B(Q) - \frac{C_A(Q)}{Q} * Q]$$

$$(B.2.4) \pi = (1 - t_B) * [R(Q) - C_B(Q) - C_A(Q)]$$

Deriverer så (B.2.4) med hensyn på kvantum for å finne optimal produksjon:

$$(B.2.5) R'(Q) = C_B'(Q) + C_A'(Q) \Rightarrow MR = MC$$

Under betingelsen om at konsernet kan sette internprisen som de ønsker, vil ikke skatter påvirke selskapets oppførsel.²⁰⁷

B3: Skattelovgivning og kontroll

I mange land bruker myndighetene store ressurser på å forhindre missprising mellom datterselskap i multinasjonale selskap. Dette innebærer økte kostnader for selskapene som må betale skatteeksperter for å omgå reguleringene. Dette betyr at strengere kontroll gjør missprisingen mindre lønnsom. Nå utvider vi internprisingsmodellen for å reflektere den økte kostnaden knyttet til å forsvare en eventuell missprising $m(p)$.²⁰⁸

$$(B.3.1) \pi_A = pQ - C_A(Q) - m(p)$$

$$(B.3.2) \pi_B = P(Q) - C_B(Q) - pQ$$

$$(B.3.3) m'(p) > 0, m''(p) > 0$$

Vi ser at $m(p)$ øker når myndighetene strammer inn reglene og når internprisen avviker mye fra markedspris. Vi antar at kostnaden er positiv og konveks. Vi vet fra forrige delkapittel at dersom $t_A > t_B$, ønsker man å flytte all profitt til land B. Vi forutsetter også her at skattesatsen i land A er høyest.

Selskapet ønsker å optimere profitt etter skatt på konsernnivå. Vi finner optimal internpris ved å derivere profitt med hensyn på internprisen.

$$(B.3.4) \pi = (1 - t_A) * (pQ - C_A(Q) - m(p)) + (1 - t_B) * [P(Q) - C_B(Q) - pQ]$$

$$(B.3.5) \frac{d\pi}{dp} \Rightarrow (1 - t_A) * (m'(p)) + (1 - t_B) * Q = 0$$

$$(B.3.6) m'(p) = \left[\frac{1-t_B}{1-t_A} \right] * Q \Rightarrow MC = MR$$

Ifølge ligning (B.3.6) vil selskapet sette prisen slik at den marginale kostnaden ved å skjule feilprisingen er lik den marginale skattebesparelsen. Fordi at missprisingen medfører en tiltagende kostnad vil det ikke lenger være optimalt å sette pris lik produksjonskostnad i land A. Sterkere tilstedeværelse fra myndighetenes side vil redusere bruken av feilprising.

²⁰⁷ Hentet fra *Taxes and Business Strategy* forelesning 28.01.14, (Schjelderup).

²⁰⁸ Hentet fra Schjelderup (2013)

C: Utvikling i Selskapsskattesatsen; 1995-2013

År	Selskapsskattesats			
	<i>EU27</i>	<i>EU17</i>	<i>Norge</i>	Diff EU27- Norge
1995	35,3%	36,8%	28,0%	7,30%
1996	35,3%	37,0%	28,0%	7,30%
1997	35,2%	37,0%	28,0%	7,20%
1998	34,1%	35,8%	28,0%	6,10%
1999	33,5%	35,2%	28,0%	5,50%
2000	31,9%	34,4%	28,0%	3,90%
2001	30,7%	33,0%	28,0%	2,70%
2002	29,3%	31,8%	28,0%	1,30%
2003	28,3%	30,4%	28,0%	0,30%
2004	27,0%	29,6%	28,0%	-1,00%
2005	25,5%	28,1%	28,0%	-2,50%
2006	25,3%	27,7%	28,0%	-2,70%
2007	24,5%	26,8%	28,0%	-3,50%
2008	24,0%	26,3%	28,0%	-4,00%
2009	23,9%	26,2%	28,0%	-4,10%
2010	23,3%	25,6%	28,0%	-4,70%
2011	23,1%	25,3%	28,0%	-4,90%
2012	23,0%	25,4%	28,0%	-5,00%
2013	23,2%	25,9%	28,0%	-4,80%
Endring,95-13	-12,10%	-10,90%	0,00%	-12,10%

Kilde: Selvlaget tabell basert på Eurostat (2013)

D: Selskapsstruktur Statkraft AS 2014

Internasjonale Selskap	Eierandel*	Virksomhet**	Merknad***	Land
1. Statkraft Germany GmbH	100 %	T, K,	BR12,	Tyskland
<u>A. Statkraft Markets GmbH</u>	100 %	F, T,	Å,	Tyskland
i. Statkraft Holding Herdecke GmbH	100 %	F,	B,	Tyskland
a. Kraftwerksgesellschaft Herdecke GmbH & Co. KG	50 %	K,	BR,	Tyskland
ii. Statkraft Holding Knapsack GmbH	100 %	F,	B,	Tyskland
a. Knapsack Power GmbH & Co KG	100 %	K,	BR12,	Tyskland
i. Knapsack Power Verwaltungs GmbH	100 %	F,	B,	Tyskland
iii. Statkraft Markets Financial Services GmbH	100 %	F, T,	II,	Tyskland
iiii. Statkraft Trading GmbH	100 %	T,	BR12,	Tyskland
iv. Statkraft Romania S.R.L	100 %	F, K,	BR,	Romania
v. Statkraft South East Europe EOOD	100 %	F, T,	BR,	Bulgaria
<u>B. Statkraft Western Balkans d.o.o</u>	100 %	F,	BR,	Serbia
2. Statkraft UK Ltd.	100 %	F	BR12,	Storbritannia
<u>A. Statkraft Energy Ltd.</u>	100 %	K	BR,	Storbritannia
<u>B. Wind UK Invest Ltd.</u>	100 %		II,	Storbritannia
i. Baillie Windfarm Holdings Ltd.	80 %	F	B,	Storbritannia
a. Baillie Windfarm Ltd.	100 %	K	BR	Storbritannia
ii. Statkraft Wind UK Ltd.	100 %	K	BR,	Storbritannia
iii. Berry Burn Wind Farm Ltd.	100 %	K	BR,	Storbritannia
<u>C. Andershaw Wind Power Limited</u>	50 %	K	B,	Storbritannia
3. Renewable Energies and Photovoltaics Spain S.L	70 %		II,	Spania
4. Statkraft Enerji A.S.	100 %		II,	Tyrkia
<u>A. Cakit Enerji A.S.</u>	100 %	-	II,	Tyrkia
<u>B. Anadulo Elektrik A.S</u>	100 %	-	II,	Tyrkia
<u>C. Cetin Enerji A.S.</u>	100 %	-	II,	Tyrkia
<u>D. Kargi Kizilirmak Enerji A.S</u>	100 %	-	II,	Tyrkia
5. Statkraft Elektrik Enerjisi Toptan Satis Ltd. Sirketi	100 %		II,	Tyrkia
6. Statkraft Treasury Centre SA	100 %	F	Å,	Belgia
7. Statkraft Treasury Centre GBP SA	100 %	F	BR,	Belgia
8. Statkraft Treasury Centre NOK SA	100 %	F	BR,	Belgia
9. Statkraft Treasury Centre SEK SA	100 %	F	BR,	Belgia
10. Statkraft Financial Energy AB	100 %	F	BR,	Sverige
11. Statkraft Albania Shpk.	100 %		II,	Albania
12. Statkraft Asset Holding AS	100 %	F	Å,	Norge
<u>A. Statkraft France SAS</u>	100 %	F,	BR,	Frankrike
i. Plaine de l'Ain Power SAS	100 %	K,	BR,	Frankrike
<u>B. Statkraft Markets B.V.</u>	100 %	F, T,	B,	Nederland
i. Devoll Hydropower Sh.A	100 %	K,	II,	Albania
<u>C. Statkraft Suomi Oy</u>	100 %	K, T,	BR,	Finland
i. Ahvionkoski Oy	100 %	K,	II,	Finland
<u>D. Statkraft Sverige AB</u>	100 %	K,	BR,	Sverige
i. Gidekraft AB	90 %	F,	BR,	Sverige
ii. Statkraft Sverige Vattendel 3 AB	100 %	K,	BR,	Sverige

a. Harrsele AB	51 %	K,	BR,	Sverige
E. Statkraft Vind AB	100 %	K,	BR,	Sverige
i. Statkraft Leasing AB	100 %	F,	BR,	Sverige
ii. Statkraft Södra Vindkraft AB	90 %	K,	BR,	Sverige
a. Statkraft Södra Vindarrrende AB	100 %	K,	BR,	Sverige
b. Vindpark Em AB	90 %	K,	BR,	Sverige
iii. Statkraft SCA Vind AB	60 %	K,	BR,	Sverige
a. Statkraft SCA Vind Elnåt AB	100 %	K,	BR,	Sverige
iiii. Statkraft SCA Vind 2 AB	60 %	K,	BR,	Sverige
F. Statkraft Värme AB	100 %	F,	BR,	Sverige
G. SN Power AS	50 %	-	Å,	Norge
i. SN Power Invest Netherlands BV	100 %	F	II,	Nederland
a. SN Power Invest Asia Pte. Ltd	100 %		II,	Singapore
b. SN Power Phillipines Inc	100 %		II,	Filippinene
c. SN Aboitiz Power-Benguet Inc	40 %	K	BR,	Filippinene
d. SN Aboitiz Power-Cordillera Inc	40 %		II,	Filippinene
e. SN Aboitiz Power-Generation Inc	40 %		II,	Filippinene
f. SN Aboitiz Power-Hydro Inc	40 %		II,	Filippinene
g. SN Aboitiz Power-Magat Inc	40 %	K	BR,	Filippinene
h. SN Aboitiz Power-Nueva Ecjia Inc	40 %		II,	Filippinene
i. SN Aboitiz Power-Pangasinan Inc	40 %		II,	Filippinene
j. SN Aboitiz Power-RES Inc	40 %		II,	Filippinene
k. Manila-Oslo Renewable Enterprise Inc	17 %	F	BR,	Filippinene
H. Agua Imara AS	65 %	F, K	Å,	Norge
i. Agua Imara ACA Pte Ltd	100 %		II,	Singapore
a. Lunsemfva Hydropower Company Ltd	51 %		II,	Zambia
i. Muchinga Power Company Ltd	100 %		II,	Zambia
ii. Fountain Intertrade Corporation	100 %		II,	Panama
iii. Hidro Burica SA	50 %		II,	Panama
13. Statkraft IH Invest AS	67 %	F	Å,	Norge
A. Statkraft Brasil AS	100 %	F	Å,	Norge
i. Statkraft Investimentos Ltda.	100 %		II,	Brasil
a. Statkraft Energia do Brasil Ltda.	100 %		II,	Brasil
b. Desenvix Energias Renovaveis SA	41 %		II,	Brasil
A. Statkraft IH Holding AS	100 %	F	Å,	Norge
i. Statkraft Holding Singapore Pte. Ltd.	100 %	F	BR	Singapore
a. Malana Power Company Ltd.	49 %		II,	India
i. Allain Duhangan Hydro Power Ltd.	88 %		II,	India
b. Dugar Hydro Power Ltd.	50 %	K	BR12,	India
c. Statkraft India Pvt. Ltd.	100 %	K, F	BR	India
d. Statkraft Markets Pvt. Ltd	100 %	K, F	BR	India
e. Himal Power Ltd	52 %		II,	Nepal
f. Statkraft Holding Nepal Ltd	100 %		II,	Nepal
g. Nividhu Pvt. Ltd	30 %		II,	Sri Lanka
h. Statkraft Holding Chile Pte. Ltd	100 %		II,	Chile
i. Statkraft Chile Inversiones Electricas Ltda	100 %		II,	Chile
a. Statkraft Chile Tinguirica SCC	100 %		II,	Chile
i. Hidroelectrica La Confluencia S.A	50 %		II,	Chile

ii. Hidroelectrica La Higuera S.A	50 %		II,	Chile
b. Statkraft Market Services Chile S.A	100 %		II,	Chile
i. Statkraft Holding Peru Pte. Ltd	100 %		II,	Peru
i. Statkraft Peru Holding S.R.L	100 %		II,	Peru
a. Statkraft Peru SA	100 %		II,	Peru
b. Empresa de Generacion Electrica Cheves S.A	100 %		II,	Peru
Norske Selskap	Eierandel	Virksomhet	Merknad	Land
14. Hitra Vind AS	100,00 %	K,	Å,	Norge
15. Kjøllefjord Vind AS	100,00 %	K,	Å,	Norge
16. Smøla Vind 2 AS	100,00 %	K,	Å,	Norge
17. Småkraft AS	60,00%*	K,	Å,	Norge
18. Statkraft Carbon Invest AS	100,00 %	F,	Å,	Norge
19. Statkraft Energi AS	100,00 %	K,	Å,	Norge
A. Statkraft Varme AS	100,00 %	K,	Å,	Norge
20. Statkraft Industrial Holding AS	100,00 %	F,	Å,	Norge
A. Skagerak Energi AS	66,62 %	K,	Å,	Norge
i. Skagerak Elektro AS	100,00 %	K,	Å,	Norge
ii. Skagerak Kraft AS	100,00 %	K,	Å,	Norge
a. Grunnåi Kraftverk AS	55,00 %	K,	Å,	Norge
b. Sauland Kraftverk AS	67,00 %	K,	Å,	Norge
iii. Skagerak Naturgass AS	100,00 %	K,	Å,	Norge
iv. Skagerak Nett AS	100,00 %	K,	Å,	Norge
v. Skagerak Varme AS	100,00 %	K,	Å,	Norge
B. Fjordkraft AS	51,15%**	K,	Å,	Norge
i. Trondheim Kraft AS	100,00 %	K,	Å,	Norge

* Angir morselskapets eierandel.

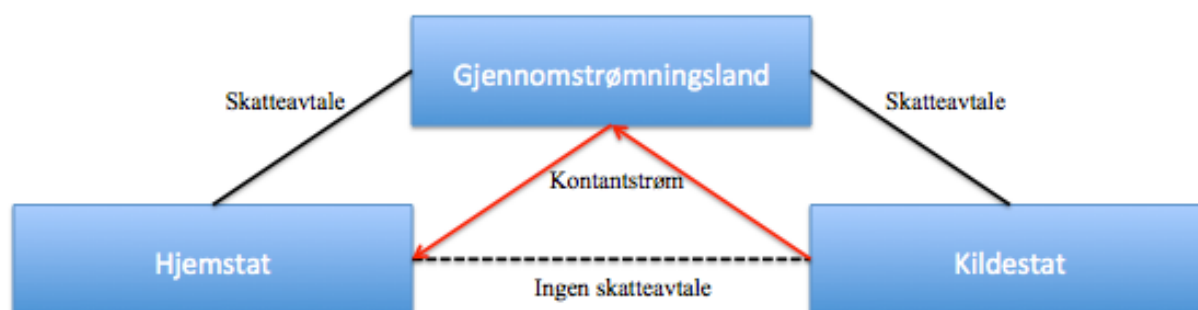
** Angir selskapets virksomhetsområde. (F = Finansielt selskap. T = Trading. K = Kraftselskap)

*** Hvilken finansiell informasjon vi har om selskapet (B = Balanse, R = Resultatregnskap, Års = Årsregnskap. Tall angir fra hvilket år informasjonen er fra.)

E: Gjennomstrømningsland og skatteavtaler

Utnyttelse av gjennomstrømningsland kan gjøres på følgende måte: Et selskap som er hjemmehørende i land 1 (hjemstat), oppretter et datterselskap i land 2 (gjennomstrømningsland) for å drive virksomhet og tjene inntekter i form av utbytte, renteinntekter og royalties i land 3 (kildestat). Land 2 og 3 har en skatteavtale som reduserer skattene på inntektene i land 3, mens det ikke foreligger en slik avtale mellom land 1 og 3. Land 1 og 2 har også en slik skatteavtale. På denne måten betaler selskapet ingen eller lav skatt.

Figur 1: Gjennomstrømningsland

Kilde: selvlaget figur basert på Zimmer (2009) side 44.

Ved å overføre eierskapet av virksomheten i land 3, til et datterselskap i land 2, reduserer selskapet sine skattekostnader. På denne måten kan et stort nettverk av skatteavtaler kombinert med gunstige regler for gjennomstrømningsland utnyttes.

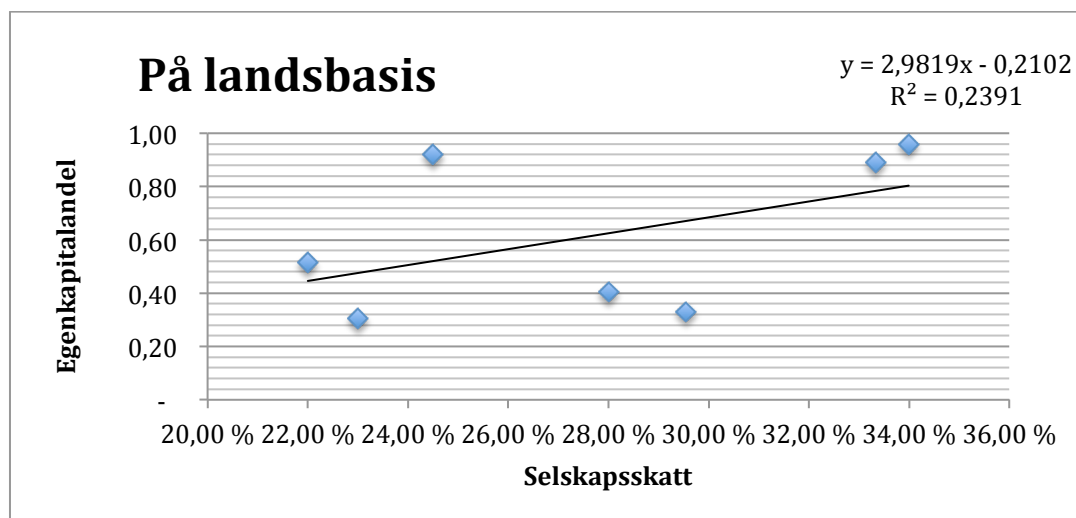
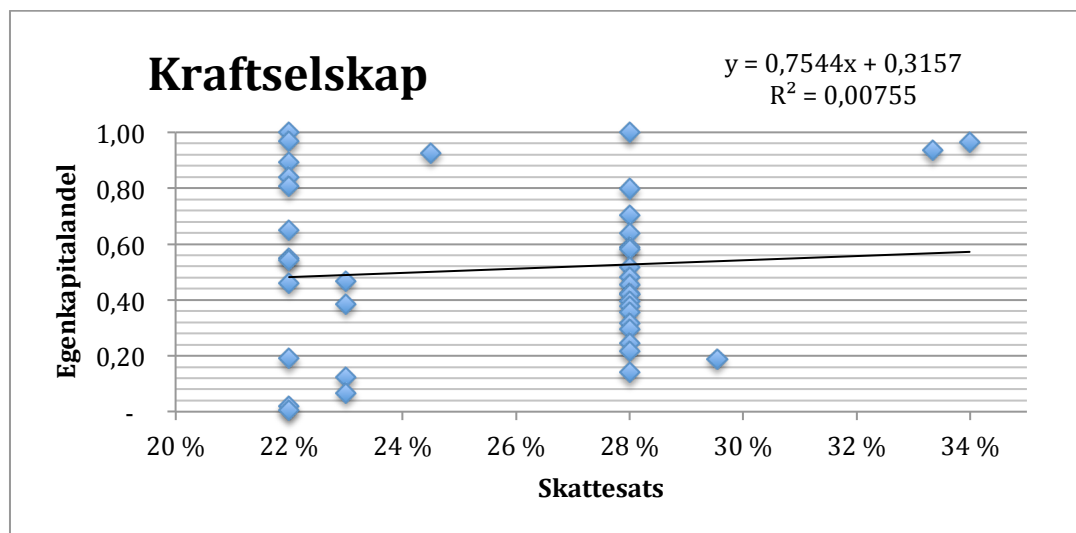
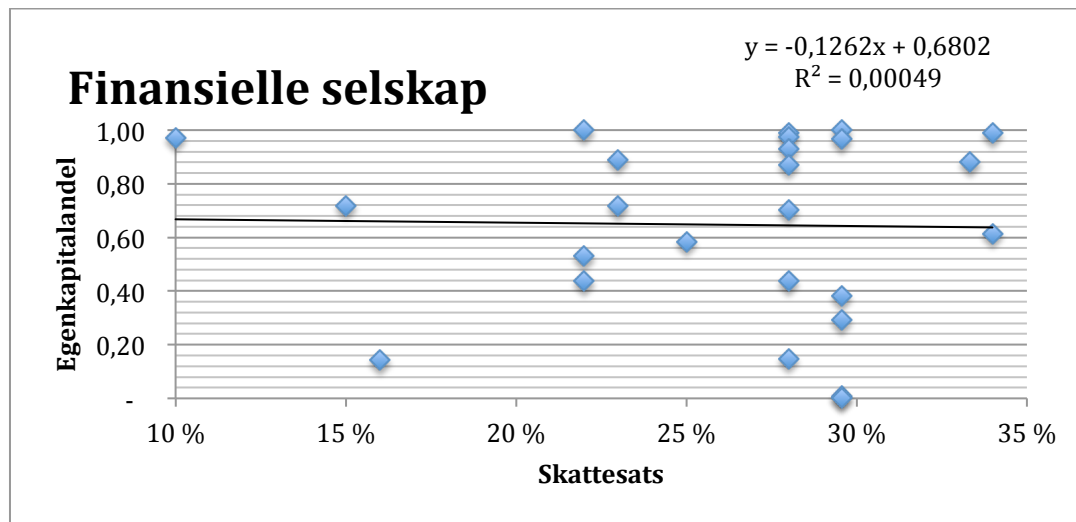
F: Kapitalstruktur internasjonale Statkraftselskap

Internasjonale Selskap (Tall i USD) Hentet fra Orbis	Egenkapital	Sum gjeld	Egenkapitalandel
Statkraft Vind AB	254 120 781	17 591	1,00
Statkraft Holding Knapsack GmbH	272 343 000	43 000	1,00
Statkraft Holding Singapore Pte. Ltd.	866 197 809	568 115	1,00
Statkraft Markets Pvt. Ltd	9 778 258	127 593	0,99
Statkraft Treasury Centre SA	10 447 324 000	300 751 000	0,97
Statkraft South East Europe EOOD	161 381	4 933	0,97
Statkraft Södra Vindarrrende AB	2 532 146	83 440	0,97
Statkraft Holding Herdecke GmbH	9 888 000	334 000	0,97
Dugar Hydro Power Ltd.	10 302 541	359 519	0,97
Plaine de l'Ain Power SAS	1 576 664	106 804	0,94
Statkraft Suomi Oy	77 325 458	6 203 641	0,93
Statkraft Treasury Centre GBP SA	69 741	7 004	0,91
Statkraft Treasury Centre SEK SA	69 176	7 069	0,91
Statkraft Treasury Centre NOK SA	62 948	7 049	0,90
Statkraft Södra Vindkraft AB	20 091 380	2 426 290	0,89
Baillie Windfarm Holdings Ltd.	67 040 000	8 234 000	0,89
Statkraft France SAS	7 359 253	993 031	0,88
Statkraft Sverige Vattendel 3 AB	232 974 729	44 785 643	0,84
Statkraft Värme AB	66 620 850	15 918 616	0,81
Statkraft Western Balkans d.o.o	2 083 000	820 000	0,72
Statkraft UK Ltd.	406 499 000	160 607 000	0,72
Harrsele AB	15 582 055	8 376 818	0,65
Statkraft India Pvt. Ltd.	642 507	404 387	0,61
Statkraft Markets B.V.	7 993 102	5 679 925	0,58
Gidekraft AB	53 090 229	43 182 541	0,55
Vindpark Em AB	12 706 965	10 757 029	0,54
Statkraft Leasing AB	209 563 196	185 890 447	0,53
Statkraft Wind UK Ltd.	24 172 000	27 752 000	0,47
Statkraft Sverige AB	1 320 728 000	1 545 223 000	0,46
Statkraft Financial Energy AB	3 483 141	4 488 932	0,44
Statkraft Energy Ltd.	37 063 000	58 743 000	0,39
Statkraft Germany GmbH	281 685 000	453 845 000	0,38
Statkraft Markets GmbH	567 000 000	1 385 000 000	0,29
Statkraft SCA Vind 2 AB	27 571 843	116 360 259	0,19
Kraftwerksgesellschaft Herdecke GmbH & Co. KG	32 320 000	139 227 000	0,19
Statkraft Romania S.R.L	800 708	4 749 275	0,14
Berry Burn Wind Farm Ltd.	19 302 000	139 656 000	0,12
Baillie Windfarm Ltd.	7 210 000	99 879 000	0,07
Statkraft SCA Vind AB	2 067 779	107 650 928	0,02
Knapsack Power Verwaltungs GmbH	66 023	7 810 000	0,01
Statkraft SCA Vind Elnåt AB	60 089	10 125 938	0,01
Statkraft Trading GmbH	33 000	11 549 000	0,00
Knapsack Power GmbH & Co KG	-25 751 000	324 422 000	-0,09
Ahvionkoski Oy	-303 402	397 181	-3,24
Andersshaw Wind Power Limited	-4 697 924	5 276 281	-8,12

G: Kapitalstruktur norske Statkraftselskap

Norske Selskap (Tall i tusen NOK)	Egenkapital	Sum gjeld	Egenkapitalandel
Sauland Kraftverk AS	1 013	1	1,00
Statkraft Brasil AS	2 372 162	21 808	0,99
Agua Imara AS Mor	829 097	19 680	0,98
Statkraft IH Invest AS Mor	9 428 320	712 569	0,93
Statkraft IH Holding AS	7 183 006	1 056 764	0,87
Hitra Vind AS	173 387	43 812	0,80
Smøla Vind 2 AS	336 794	141 335	0,70
Statkraft IH Invest AS Konsern	11 176 283	4 771 004	0,70
Kjøllefjord Vind AS	90 043	50 559	0,64
Skagerak Nett AS	2 193 129	1 534 692	0,59
Skagerak Elektro AS	122 039	88 377	0,58
Skagerak Kraft AS Konsern	3 259 506	3 052 132	0,52
Skagerak Kraft AS Mor	3 246 893	3 042 584	0,52
Trondheim Kraft AS	86 167	92 650	0,48
Statkraft AS Konsern	71 108 000	82 579 000	0,46
Statkraft AS Mor	58 378 000	67 848 000	0,46
Statkraft Varme AS	1 219 350	1 462 547	0,45
Agua Imara AS Konsern	811 570	1 041 882	0,44
Stjørdal Fjernvarme AS	56 859	78 074	0,42
Skagerak Energi AS Mor	4 191 646	5 803 105	0,42
Statkraft Energi AS Mor	16 313 000	25 111 000	0,39
Småkraft AS	621 531	1 030 048	0,38
Skagerak Energi AS Konsern	3 847 081	6 973 988	0,36
Skagerak Naturgass AS	40 873	87 796	0,32
Skagerak Varme AS	156 904	374 338	0,30
Skien Fjernvarme AS	35 092	109 444	0,24
Grunnåi Kraftverk AS	29 517	106 827	0,22
Statkraft Industrial Holding AS Mor	3 624 443	20 768 225	0,15
Fjordkraft AS mor	207 259	1 257 930	0,14
Fjordkraft AS Konsern	200 000	1 216 368	0,14

H: Regresjonsanalyser ekstern gjeldsforflytting

I: Selskapsstrukturen Statkraft Norge 31.12.2013

Selskap	Eierandel
Statkraft AS	
1. Hitra Vind AS	100,00%
2. Kjøllefjord Vind AS	100,00%
3. Smøla Vind 2 AS	100,00%
4. Småkraft AS	60,00%*
5. Statkraft Asset Holding AS	100,00%
6. Statkraft Carbon Invest AS	100,00%
7. Statkraft Energi AS	100,00%
A. Statkraft Varme AS	100,00%
8. Statkraft Industrial Holding AS	100,00%
<u>A. Skagerak Energi AS</u>	<u>66,62%</u>
i. Skagerak Elektro AS	100,00%
ii. Skagerak Kraft AS	100,00%
a. Grunnåi Kraftverk AS	55,00%
b. Sauland Kraftverk AS	67,00%
iii. Skagerak Naturgass AS	100,00%
iv. Skagerak Nett AS	100,00%
v. Skagerak Varme AS	100,00%
<u>B. Fjordkraft AS</u>	<u>52,00%**</u>
i. Trondheim Kraft AS	100,00%
9. Statkraft Norfund Power Invest AS	60,00%
A. Agua Imara AS***	100,00%
B. SN Power Brasil AS***	100,00%
C. SN Power Holding AS***	100,00%

Kilde: Selvlaget tabell basert på Statkraft AS sin Årsrapport for 2013

Kommentarer:

- Statkraft Norfund (SN) Power Invest AS endret navn til Statkraft IH Invest AS ved årsskiftet 2013-2014
- SN Power Holding AS endret navn til Statkraft IH Holding AS ved årsskiftet 2013-2014
- SN Power Brasil AS endret navn til Statkraft Brasil AS ved årsskiftet 2013-2014

J: Eksempel på virkningen av NID systemet

I tabellen under illustrerer vi hvordan NID virker med et eksempel. Her ser vi at den effektive skattesatsen reduseres fra 33,99 prosent til 8,5 prosent. Hele 75 prosent av overskuddet blir fradragsberettiget grunnet en justert egenkapital på 100 000.

Utlån konsernselskap	100 000		
Justert egenkapital	100 000		
MED NID		Uten NID	
Resultat før skatt	4 000		4 000
NID (NIR = 3 %)	-3 000		-
Skattegrunnlag	1 000		4 000
Skatt (33.99 %)	340		1 360
Effektiv skattesats	8,50 %		33,99 %
Resultat etter skatt	3 660		2 640

Kilde: Talleksempel hentet fra (minfin.fgov.be)

Dette er en internbank som låner ut 100 000 til selskap i konsernet. Den har en justert egenkapital på 100 000, og NIR for regnskapsåret er 3 %. NID blir dermed 3000 som trekkes fra resultat før skatt. Skattegrunnlaget multipliseres dermed med skattesatsen på 33,99 %. På denne måten gir regimet insentiver til å øke egenkapitalandelen, samt holde igjen overskudd. Dette gjør selskapene i Belgia mer robust.

K: Utrekning av effekten av fradragsbegrensningsreglene

Relevante selskap tall i 1000 NOK	Statkraft AS Mor		Småkraft AS		Statkraft Varme AS	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012
Inntekt før skatt	-2 363 000	5 811 000	-5 692	-13 548	-24 492	-21 268
netto rentekostnader	1 417 000	1 372 000	18 645	20 428	34 656	41 894
Beregningsgr.lag, EBIT	-946 000	7 183 000	12 953	6 881	10 164	20 626
avskrivninger	38 000	35 000	36 681	28 791	89 976	76 336
Beregningsgr.lag, EBITDA	-908 000	7 218 000	49 634	35 672	100 140	96 962
Dagens regelverk (9.1):						
RFR, 30 % av EBITDA	0	2 165 400	14 890	10 702	30 042	29 089
Netto interne rentekostnader	84 360	11 640	25 570	29 315	34 315	41 786
FB, inntekt forhøyes med	84 360	0	10 680	18 614	4 273	12 697
Redusert skattefradrag	23 621	0	2 990	5 212	1 196	3 555
Ved EBIT (9.2.2.1):						
RFR, 30% av EBIT	0	2 154 900	3 886	2 064	3 049	6 188
Netto interne rentekostnader	84 360	11 640	25 570	29 315	34 315	41 786
FB, inntekt forhøyes med	84 360	0	21 684	27 251	31 266	35 598
Redusert skattefradrag	23 621	0	6 072	7 630	8 754	9 967
Begrensning på alle netto rentekostnader (9.2.1):						
RFR, 30 % av EBITDA	0	2 165 400	14 890	10 702	30 042	29 089
Netto rentekostnader	1 417 000	1 372 000	18 645	20 428	34 656	41 894
FB, inntekt forhøyes med	1 417 000	0	3 755	9 727	4 614	12 805
Redusert skattefradrag	396 760	0	1 051	2 724	1 292	3 586

* RFR = Rentefradragsramme

**FB = fradragsbegrensning

Relevante selskap tall i 1000 NOK	Statkraft Industrial Holding AS		Skagerak Energi AS		Skagerak Varme AS		Statkraft IH Invest AS	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012
Inntekt før skatt	-1 320 755	-393 319	211 769	-96 626	-37 856	-171 376	-911 475	9 623
netto rentekostnader	530 009	730 974	90 894	97 391	12 787	9 248	-700	10 620
Beregningsgr.lag, EBIT	-790 746	337 655	302 663	765	-25 068	-162 129	-912 174	20 243
avskrivninger	353	2	14 661	16 311	17 405	8 382	170	527
Beregningsgr.lag, EBITDA	-790 393	337 657	317 324	17 076	-7 664	-153 747	-912 004	20 770
Dagens regelverk (9.1):								
RFR, 30 % av EBITDA	0	101 297	95 197	5 123	0	0	0	6 231
Netto interne rentekostn	530 009	730 974	83 551	59 014	12 787	9 248	0	15 143
FB, inntekt forhøyes med	530 009	629 677	0	53 891	12 787	9 248	0	8 912
Redusert skattefradrag	148 403	176 310	0	15 090	3 580	2 589	0	2 495
Ved EBIT (9.2.2.1):								
RFR, 30% av EBIT	0	101 297	90 799	230	0	0	0	6 073
Netto interne rentekostn	530 009	730 974	83 551	59 014	12 787	9 248	0	15 143
FB, inntekt forhøyes med	530 009	629 678	0	58 785	12 787	9 248	0	9 070
Redusert skattefradrag	148 403	176 310	0	16 460	3 580	2 589	0	2 540
Begrensning på alle netto rentekostnader (9.2.1):								
RFR, 30 % av EBITDA	0	101 297	95 197	5 123	0	0	0	6 231
Netto rentekostnader	530 009	730 974	90 894	97 391	12 787	9 248	-700	10 620
FB, inntekt forhøyes med	530 009	629 677	0	92 268	12 787	9 248	0	4 389
Redusert skattefradrag	148 403	176 310	0	25 835	3 580	2 589	0	1 229

* RFR =
Rentefradragsramme

**FB =
fradragbegrensning

Merknader:

- Gjorde tilsvarende for samtlige 23 norske Statkrafteide selskap. Viser kun for syv av selskapene, da resterende ble ikke påvirket av reglementet
- Beregninger gjort på regnskapsmessige tall da vi ikke har tilgang på skattemessige tall
- Antar derfor at regnskapsmessige tall tilsvarer skattemessige tall
- EBIT = Inntekt før skatt + netto rentekostnader
- EBITDA = Inntekt før skatt + netto rentekostnader + avskrivninger